

nr 5-2014

KRONIKA

POWIATU POZNAŃSKIEGO

POZNAŃ 2014

Redaguje Komitet w składzie:

Lena Bednarska, Grażyna Głowacka, Witold Gostyński, Andrzej Wróblewicz, Maria Lipska, Włodzimierz Łęcki (redaktor naczelny), Andrzej Mizgajski, Mirosław Wieloch

Adres Redakcji:

Starostwo Powiatowe w Poznaniu
ul. Jackowskiego 18
60-509 Poznań

Współpraca:

Wydawnictwo Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej
i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu
ul. Prusa 3, 60-819 Poznań
tel. (61) 8 664 08 75
fax 61 66 27 366
e-mail: wydawnictwo@wbp.poznan.pl

Projekt okładki:

Dorota Bojkowska

Skład, łamanie:

Bojkowska STUDIO

Redaktor:

Anita Kowalewska-Łopatka

Korekta:

Anita Kowalewska-Łopatka

Fotografie: W. Buczyński, K. Budziński, Muzeum Narodowe w Poznaniu, PTPN Poznań, Z. Szmidt, R. Świątkowski, J. Świgoń, UMiG Buk, UG Komorniki, UG Tarnowo Podgórne, J. Żaczek.

„Kronika Powiatu Poznańskiego” w 2014 r. została wydana ze środków finansowych Powiatu Poznańskiego.

© Starostwo Powiatowe w Poznaniu

ISSN 2082-3509

Druk, oprawa:

Zakład Poligraficzny
Moś i Łuczak sp.j.
ul. Piwna 1
61-065 Poznań

SPIS TREŚCI

Samorządność po poznańsku <i>Rozmowa z Janem Grabkowskim – starostą poznańskim,</i>	5
Tomasz Skupio, <i>Powiat Poznański Open</i>	14

ARTYKUŁY

Roma Czysz, <i>Struktura organizacyjna Starostwa Powiatowego w Poznaniu</i>	15
<i>Władze samorządowe powiatu poznańskiego kadencji 2011-2014</i>	27
Paweł Anders, <i>Charakterystyki gmin w powiecie poznańskim</i>	41
Witold Gostyński, <i>Wykorzystanie funduszy europejskich w inwestycjach na terenie powiatu poznańskiego</i>	51

Z KART HISTORII

Wojciech Owsianowski, <i>Krzysztof Arciszewski – admirał z Rogalina</i>	63
Jerzy Świgoń, <i>Cieszkowscy i ich zasługi dla Wielkopolski</i>	73
Bogdan Kucharski, <i>Sanktuarium błogosławionego Edmunda Bojanowskiego w Luboniu-Żabikowie</i>	83
Szymon Czajkowski, <i>Dzieje wsi Biedrusko</i>	89
Krzysztof Łączkowski, <i>Poligon wojskowy w Biedrusku</i>	97

OBIEKTY KRAJOZNAWCZE

Ewa J. i Włodzimierz Buczyńscy, <i>Uzarzewo wieś na Szlaku Piastowskim</i>	113
--	-----

VARIA

Aneta Szczepaniak-Głębocka, <i>Kronika wydarzeń w powiecie poznańskim</i>	119
Witold Gostyński, <i>Przegląd nowości wydawniczych o powiecie poznańskim</i>	153

SAMORZĄDNOŚĆ PO POZNAŃSKU

ROZMOWA Z JANEM GRABKOWSKIM

STAROSTĄ POZNAŃSKIM

Jan Grabkowski
STAROSTA POZNAŃSKI

Jedna kadencja na stanowisku wicestarosty i aż trzy na stanowisku starosty. Może Pan o sobie powiedzieć, że tematyka funkcjonowania samorządu lokalnego nie ma już dla Pana żadnych tajemnic?

– Takie stwierdzenie byłoby nadużyciem. Bo praca samorządowca to przecież także nieustanne ucze-

nie się. Bez pogłębiania wiedzy na temat funkcjonowania samorządu, zwłaszcza zaś przy nieustannie zmieniających się przepisach regulujących jego pracę, nie ma czego szukać w administracji. Mówię to z pełną odpowiedzialnością, opartą na własnym doświadczeniu. W strukturach powiatowych jestem bowiem od samego początku, czyli od czasu wprowadzenia w życie ustawy o samorządzie powiatowym z 1998 roku. Najpierw, od 1999 roku, jako wicestarosta utworzonego wówczas powiatu poznańskiego, a następnie – od 2002 roku – już jako jego starosta.

Przywrócenie powiatów to była słuszna decyzja?

– Jak najbardziej. Zaczęło się w 1990 roku, gdy wraz ze zmianą ustroju państwa Sejm przyjął ustawę o samorządzie terytorialnym. Władze samorządowe przejęły wówczas odpowiedzialność za rozwój gmin. Z perspektywy czasu trzeba powiedzieć, że była to jedna z najważniejszych reform ustrojowych w Polsce. Społeczności lokalne uzyskały wtedy nie tylko prawo wyboru swych władz, ale też dużą część majątku państwowego. Dano

im prawo do własnych finansów i do własnej administracji. A co za tym idzie – do takiego kierowania lokalnym rozwojem, by było ono jak najlepsze dla społeczności zamieszkującej dane terytorium.

Naturalną kontynuacją tamtych decyzji była reforma samorządowa z 1998 roku i reaktywowanie samorządu powiatowego i wojewódzkiego. Jej wprowadzenie 1 stycznia 1999 roku zwińczyło proces organizowania samorządu terytorialnego po politycznych zmianach roku 1989. Od tamtego czasu minęło 15 lat – tyle działają powiaty. A swój jubileusz obchodzą w niezwykłym, pełnym symbolicznych rocznic czasie. W tym roku świętujemy bowiem 25-lecie wyborów z 1989 roku, które zmieniły bieg naszej historii. Rok 2014 to także 15 rocznica wstąpienia Polski do NATO oraz 10 rocznica akcesji do Unii Europejskiej. Odrodzenie samorządu powiatowego w Polsce wpisuje się w te wszystkie ważne rocznice, gdyż każde z tych historycznych wydarzeń, w znaczący sposób, odcisnęło się także na działalności samorządowej.

Czy w tak zmienionych w minionym 25-leciu realiach politycznych, gospodarczych i społecznych nie powinniśmy raczej mówić o narodzinach nowych powiatów niż o odrodzeniu samorządu powiatowego w Polsce?

– Oczywiście, w nowych warunkach powiaty funkcjonują inaczej,

ale ich powstanie w 1999 roku to jednak powrót do tradycyjnych, istniejących od wieków wspólnot, z jednoczesnym przekazaniem im tych wszystkich zadań lokalnych, których nie przejęły dotychczas gminy. Niewiele osób zdaje sobie sprawę, że historia urzędu starosty sięga wieku XII, a podział terytorialny Polski, w którym wprowadzono powiaty – drugiej połowy wieku XIV. Podział kraju na powiaty ilustruje istnienie rzeczywistych więzi lokalnych, które wszyscy doskonale znamy. Szczególnie widoczne jest to w małych miejscowościach i na wsiach, które zawsze w sposób naturalny ciążyły ku większym ośrodkom, będącym dla nich centrami życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego.

Bez przesady można więc powiedzieć, że powiaty nie były i nie są sztucznymi tworem, lecz organizmami, które – dzięki działaniom samorządowców – kształtują dziś rozwój małych ojczyzn...

...przejąwszy wiele obowiązków będących niegdyś w gestii władzy państwowej.

– Właśnie. Samorządy powiatowe mają wiele kompetencji w zakresie edukacji, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, wspierania osób niepełnosprawnych, transportu zbiorowego i dróg publicznych, kultury oraz ochrony zabytków, kultury fizycznej i turystyki, szeroko rozumianych działań związanych z inwestycjami, gospo-

darką nieruchomościami i kształtowaniem ładu przestrzennego, rolnictwa, gospodarki wodnej, ochrony środowiska, a także zapewniania bezpieczeństwa mieszkańcom oraz – co szczególnie ważne w czasie kryzysu gospodarczego – przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy. Tak więc tych zadań jest naprawdę dużo.

Udać się je realizować? Na wszystko potrzeba sporo środków finansowych...

– Powiaty byłyby w lepszej kondycji, gdyby znieść niektóre obowiązujące dziś ograniczenia budżetowe. I nie chodzi tu tylko o powiat poznański, ale generalnie o powiaty w całej Polsce. Jako wiceprezes zarządu Związku Powiatów Polskich wiem jaka jest sytuacja także w innych regionach. Samorządy są dziś największym inwestorem w kraju. Jeżeli dalej będą obowiązywać obecne ograniczenia prawne, nie uzyskają one zdolności kredytowej, która pozwala na zabezpieczenie wkładu własnego wymaganego przy inwestycjach finansowanych przez Unię Europejską. W rezultacie wiele inwestycji, które mogłyby zostać zrealizowane, przepadnie, ponieważ nie będziemy mieli wkładu własnego do dofinansowania.

Jak na tle pozostałych powiatów wypada powiat poznański?

– Powiat poznański jest prężnie rozwijającym się regionem, będącym zarówno miejscem przyjaznym

do zamieszkania i wypoczynku, jak i doskonałym do inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej. Na jego atrakcyjność znaczny wpływ ma jego położenie. Pamiętajmy, że powiat poznański, w skład którego wchodzi 17 gmin, pierścieniem otacza Poznań, dzięki czemu z każdego jego miejsca jest blisko do stolicy regionu. Spokój i piękno tych terenów powodują, że coraz więcej osób chce osiedlać się właśnie tu – poza granicami Poznania, ale w pobliżu miasta. Dlatego powiat poznański jest dziś jednym z najbardziej zaludnionych powiatów w Polsce. Zamieszkuje go obecnie ponad 350 tysięcy osób, ale prognozy Głównego Urzędu Statystycznego mówią, że do 2035 roku liczba ta może zwiększyć się nawet o kolejne 100 tysięcy. Daje to nam czwarte miejsce w kraju wśród lokalizacji najchętniej wybieranych do zamieszkania.

Jak pogodzić piękne, zielone i ciche tereny, z miejscami do inwestowania i prowadzenia działalności gospodarczej?

– To także zadanie dla samorządu, by dbał o zrównoważony rozwój. Nowe inwestycje to przecież nowe miejsca pracy, a doskonale wszyscy wiemy jak bardzo są one potrzebne. W powiecie poznańskim działa około 52. tysięcy przedsiębiorstw – od małych po największe, polskie i zagraniczne. Znajdujemy się na pierwszym miejscu w kraju pod względem największej liczby odda-

nych do użytku obiektów produkcyjnych, usługowych – w tym hal magazynowych – czy też związanych z drobną przedsiębiorczością. W Swarzędzu i Stęszewie znajdują się podstrefy Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

Czym władze powiatu przyciągają firmy?

– Inwestorzy, którzy są kluczowi dla rozwoju powiatu, mogą liczyć na zwolnienia z podatku i inne ulgi. Specjalne wsparcie mogą otrzymać także ci przedsiębiorcy, którzy prowadzą działalność długofalową – a jednocześnie innowacyjną i przyjazną środowisku – a więc taką, która na długi czas zapewni miejsca pracy mieszkańcom regionu.

Dynamiczny rozwój gospodarczy i demograficzny powiatu sprawia, że konieczna jest szybka rozbudowa szeroko rozumianej infrastruktury. To także wyzwanie dla władz samorządowych...

– Wyzwanie, bo wszelkie przedsięwzięcia infrastrukturalne są bardzo kosztowne. Trzeba je jednak realizować, by można było w danym regionie normalnie żyć. Jednym z takich przykładów są drogi. Samorząd powiatowy tylko w 2012 roku przeznaczył na ten cel 25 milionów złotych. W 2013 roku było to również 25 milionów, ale już w 2014 – 33 miliony. Oczywiście, nie mamy aż takich środków, aby rozwiązać wszystkie problemy drogowe z zasobów własnych. Dlate-

go współpracujemy w tym zakresie z gminami, województwem wielkopolskim i Ministerstwem Infrastruktury i Rozwoju. Wspólnie możemy zrobić więcej. Na poprawę infrastruktury drogowej przeznaczamy również środki unijne, jak i te pochodzące z Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych. Po prostu, musimy się mocno starać, by jak najlepiej wykorzystać wszelkie możliwości.

To bardzo ważne, bo gdy w mediach mówi się o budowie dróg w Polsce to przede wszystkim w odniesieniu do autostrad i dróg ekspresowych. One są oczywiście niezbędne, ale zawsze powtarzam, że nie wystarczy zbudować wymienione przed chwilą „ekspresówki” i autostrady. Trzeba jeszcze móc do nich dojechać. Dlatego tak ważne są drogi lokalne, w tym prowadzące do nowych osiedli mieszkaniowych, o których w wielkiej debacie o drogach w Polsce często się zapomina. Wszystkie podległe nam drogi trzeba także utrzymać. A w powiecie mamy ich 750 kilometrów, nie mówiąc o tych, które właśnie powstają.

Na co najwięcej środków z budżetu wydaje powiat poznański – na drogi właśnie?

– Na osiem szkół i trzy inne placówki oświatowe, które podlegają samorządowi powiatu poznańskiego aż 60 milionów złotych. W puli na oświatę są zarówno place nauczycieli, jak i środki przeznaczo-

ne na utrzymanie budynków. Na ochronę zdrowia i pomoc społeczną – ponad 55 milionów złotych rocznie. Na drogi – w tegorocznym budżecie – przeznaczylismy 33 miliony złotych.

Jak na rynku oświatowym wypadają szkoły zarządzane przez powiat poznański?

– Bardzo dobrze. Ich wizytówką jest nowoczesność. Zmodernizowaliśmy szkolne budynki, stale wyposażamy istniejące w nich pracownie, zapewniliśmy szkołom bogatą bazę sportową poprzez budowę orlików, siłowni zewnętrznych, boisk wielofunkcyjnych, a nawet nowoczesnego stadionu lekkoatletycznego w Zespole Szkół w Puszczykowie. Finansujemy również doszkalcenie zawodowe nauczycieli – zarówno z budżetu powiatu, jak i ze środków unijnych. Sporo środków przeznaczamy też na zajęcia pozalekcyjne oraz zajęcia fakultatywne dla uczniów klas maturalnych, a warto tu dodać, że w naszych szkołach zdawalność matury jest na bardzo wysokim poziomie. Za wybitne osiągnięcia oraz za najlepsze wyniki w nauce fundujemy najzdolniejszym uczniom stypendia. Wszystko to wpływa na efekty nauczania w powiatowych placówkach edukacyjnych.

Gdyby miał Pan wymienić jedną, najważniejszą cechę szkolnictwa podległego powiatowi poznańskiemu, co by to było?

– Wspieranie kształcenia zawodowego. To jest nasza domena, coś, co nas naprawdę wyróżnia. Młodzi ludzie zdają sobie sprawę z tego, że podejmując dalszą naukę po ukończeniu gimnazjum, muszą wybrać taką szkołę, która da im po prostu dobry zawód. Liczący się na rynku pracy. Tę tendencję obserwujemy od dłuższego czasu. Dlatego też do techników i zasadniczych szkół zawodowych trafiają coraz lepsi uczniowie. Czy można się zatem dziwić, że od kilku już lat, o jedno miejsce w klasach patronackich Volkswagen Poznań w Zespole Szkół nr 1 w Swarzędzu ubiega się kilka osób?

Jeden Volkswagen wiosny nie czyni...

– Wymieniłem firmę Volkswagen, bo to ona ma najdłuższy staż w kształceniu uczniów z powiatu poznańskiego. Jej współpraca z Zespołem Szkół nr 1 w Swarzędzu rozpoczęła się już w 2005 roku. Wtedy uruchomiona została klasa przygotowująca do zawodu monter mechatroniki. A że ta współpraca doskonale się rozwijała, firma Volkswagen Poznań jest dziś partnerem w kształceniu uczniów w aż pięciu zawodach – wspomnianego już monter mechatroniki, ale także mechanika pojazdów samochodowych, elektromechanika pojazdów samochodowych, operatora maszyn i urządzeń odlewniczych oraz mechanika automatyki przemysłowej i urządzeń precyzyj-

nych. Z każdym z uczniów z klas patronackich Volkswagen Poznań podpisuje trzyletnią umowę o pracę w statusie młodocianego pracownika. Po zakończeniu nauki wielu uczniów znajduje zatrudnienie w przedsiębiorstwie. Co więcej – po zakończeniu edukacji uczniowie zdają nie tylko egzamin państwowy, ale także egzamin przed komisją Polsko-Niemieckiej Izby Przemysłowo-Handlowej, którego zaliczenie uprawnia ich do wykonywania wyuczonego zawodu w innych krajach europejskich.

To oczywiście przykład modelowej współpracy przedsiębiorstwa ze szkołami, ale niejedyny w powiecie poznańskim. Podobne rozwiązania wdrożono z fabryką łożysk SKF Polska czy Solaris Bus & Coach, z którą to firmą współpraca jest bardzo obiecująca. Ten światowej sławy producent autobusów w Polsce, w Zasadniczej Szkole Zawodowej w Murowanej Goślinie ma już dwie klasy patronackie kształcące w zawodach monter mechatronika oraz elektromechanika pojazdów samochodowych. Wielu absolwentów tej szkoły już pracuje w fabryce Solarisa.

Takie działania przynoszą korzyści zarówno uczniom, jak i firmom, a my jako samorządowcy cieszymy się, że młodzi ludzie, po zakończeniu nauki, mają szanse na znalezienie dobrej pracy. To także jeden z elementów naszych działań w walce z bezrobociem. Możemy się

poszczycić, że w powiecie poznańskim stopa bezrobocia od dłuższego już czasu utrzymuje się na niskim poziomie około 4,5 procent.

Wspieranie kształcenia zawodowego to jednak nie jest jedyny wyróżnik powiatu w zakresie edukacji młodych ludzi. Perłą w tym systemie jest Park Orientacji Przestrzennej w Owińskach, który w ubiegłym roku, w szóstej edycji konkursu „Polska pięknieje” znalazł się na prestiżowej liście „7 Cudów Funduszy Europejskich”. Nie mówiąc o licznych innych nagrodach, które powiat otrzymał za realizację tego przedsięwzięcia.

– Park Orientacji Przestrzennej to inwestycja, z której jesteśmy niesłychanie dumni. To jedyny w Europie park, w którym osoby niewidome i niedowidzące uczą się samodzielnego poruszania w przestrzeni. Powstał przy podlegającym powiatowi poznańskiemu Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci Niewidomych w Owińskach. Realizacja tego przedsięwzięcia była możliwa dzięki funduszom unijnym. Koszt budowy parku wyniósł prawie 6 milionów złotych, z czego połowa pochodziła z budżetu powiatu poznańskiego, a druga część – z funduszy unijnych. Zewnętrzne wsparcie uzyskano z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013.

Otwarcie parku we wrześniu 2012 roku było wielkim świętem, w którym uczestniczył między innymi były premier polski i przewodniczący Parlamentu Europejskiego, profesor Jerzy Buzek, od wielu lat przyjaciel naszego Ośrodka i od początku wielki orędownik idei powstania parku.

Skąd pomysł na taki park?

– Zaczęło się od marzeń – by pomóc osobom niedowidzącym i niewidomym w swobodnym i bezpiecznym poruszaniu się w przestrzeni, ale także, by uczące się w Owińskach dzieci mogły nabyć umiejętności zarezerwowane dotąd tylko dla ich widzących rówieśników, takie jak na przykład jazda na rowerze czy na rolkach. Park to pionierski model przestrzeni służący skutecznej rehabilitacji dzieci z dysfunkcją wzroku, ale dostępny także dla dzieci zdrowych. Możliwość spotkania się tu dzieci niewidomych z ich widzącymi rówieśnikami i wspólna zabawa sprzyja pokonywaniu barier mentalnych i integracji społecznej. Dzięki takim kontaktom dzieci bardzo wiele się od siebie uczą, to taka naturalna edukacja społeczna.

W jaki sposób te założenia są realizowane?

– Renowacji poddany został dawny przyklasztorny park cysterski, dzięki czemu udało się odtworzyć klimat ogrodu barokowego. W jego przestrzeń wkomponowano urządzenia dydaktyczno-zabawowe. Znajdują się tu urządzenia imitują-

ce prawdziwy ruch uliczny, odpowiednie modele architektoniczne rzeczywistych miejsc, ścieżki, tory przeszkód... Dzieci uczą się między innymi pokonywania krawężników czy poruszania się po różnych nawierzchniach.

Dzięki korzystaniu z nowatorskiej formy rehabilitacji niewidomi poszerzają swą wiedzę przez wykorzystywanie wszystkich dostępnych im zmysłów: dotyku, słuchu i węchu, po to, by poradzić sobie z utrudnieniami technicznymi czekającymi ich w życiu, ale także, by czynnie korzystać z otaczającego świata i zdobywać nowe umiejętności. Dlatego na terenie parku jest także „ogród sensorycznych doznań”. Rośnie tu ponad dwieście roślin – ziół, kwiatów i warzyw – które dzieci uczą się rozpoznawać po dotyku i zapachu, a w przypadku jadalnych także po smaku. To dla nich kapitalna, praktyczna lekcja codzienności.

Podobnie jak nauka dźwięków...

– Nowatorskie podejście do nauki orientacji w przestrzeni realizowane w Owińskach zakłada, że niewidome dzieci oswoją się z dużym miastem bez wychodzenia z Ośrodka. Jest to możliwe między innymi dzięki powstaniu „biblioteki dźwięków”, którą stworzyli – korzystając ze specjalnego grantu z Unii Europejskiej – naukowcy z Politechniki Poznańskiej i Uniwersytetu imienia Adama Mickiewicza. W bibliotece zgromadzono ponad tysiąc dźwięków, które można usłyszeć w mie-

ście. Są one wykorzystywane zarówno w parku, jak i odsłuchiwane w nowoczesnym laboratorium tyfloakustycznym znajdującym się w Ośrodku. Tworzenie tego zbioru było konsultowane z osobami niewidomymi, dzięki czemu udało się wychwycić wszystkie niuanse, które dla osób widzących są zupełnie niezauważalne. Bo czy ktoś z nas zdaje sobie na przykład sprawę, że inny jest dźwięk tramwaju podjeżdżającego na konkretny przystanek w słońcu, a inny w deszczu?

Budowa Parku Orientacji Przesztrzennej była kosztowna, ale to przedsięwzięcie jest już zakończone, a park znakomicie funkcjonuje. Trudniej jest w sytuacjach, gdy środki na finansowanie jakiejś inwestycji trzeba przeznaczać latami, tak jak w przypadku szpitala w Puszczykowie...

– Rzeczywiście, jego remont, modernizacja i rozbudowa to ogromne wydatki, ale bez tych działań szpital nie miałby żadnych szans na rynku medycznym. Aby się na nim utrzymać, trzeba być konkurencyjnym. Oczywiście, szpital nigdy nie będzie przynosić zysku, ale służy mieszkańcom całego regionu i dlatego musimy dbać o jego rozwój.

Od 2004 roku, kiedy powiat przejął Szpital imienia profesora Stefana Tytusa Dąbrowskiego w Puszczykowie, zainwestowaliśmy w niego około 80 milionów złotych. I nie jest to koniec, bo w szpitalu ciągle trwają kolejne remonty, kupowa-

ny jest nowoczesny sprzęt, a przed nami następne wyzwanie – budowa nowoczesnego bloku operacyjnego, którego koszty wyniosą około 30 milionów złotych.

Co zmieniło się w puszczykowskim szpitalu przez minione dziesięć lat, odkąd przeszedł on pod zarząd powiatu poznańskiego?

– Bardzo dużo. To dziś zupełnie inna placówka niż wtedy, kiedy ją przejmowaliśmy. Nowoczesna, lepiej wyposażona, o wyższym standardzie, mająca dla pacjentów znacznie szerszą ofertę. W szpitalu sukcesywnie prowadzona jest termomodernizacja i remont wszystkich jego pomieszczeń, powstają także nowe. Szpital powiększył liczbę swoich oddziałów z dwunastu do siedemnastu, co znakomicie świadczy o jego rozwoju. Mamy nowoczesny SOR, rozbudowano oddział anestezjologii i intensywnej terapii wyposażony w nowoczesny sprzęt do podtrzymywania funkcji życiowych osób w najcięższych stanach. A że obok szpitala jest całodobowe lądowisko dla helikopterów, trafiają tu nie tylko mieszkańcy Wielkopolski, ale też z innych regionów kraju. Na początku 2014 roku oddano do użytku nowy pawilon, w którym umieszczono nowoczesny oddział opieki paliatywno-hospicyjnej. Szpital ma też dobrze wyposażone pracownie, w tym rezonansu magnetycznego czy angiologii z nowoczesnym angiografem. Takie przykłady można długo wyli-

czać i z pewnością zawsze bym coś pominął, bo ta placówka nieustannie się zmienia.

Teraz najpilniejszym zadaniem będzie budowa nowego, dwukondygnacyjnego bloku operacyjnego. Na parterze będzie centralna sterylizatornia, a na piętrze sześć sal operacyjnych. Budynek połączony będzie z głównym gmachem szpitala za pomocą łączników i wind. Powinien być gotowy do końca 2016 roku. Jeśli dodać do tego kontynuowanie prac remontowo-modernizacyjnych, to czekają nas spore wyzwania.

To wszystko finansowane jest z budżetu powiatu poznańskiego?

– Wszelkie prace remontowe, budowlane i modernizacyjne prowadzone są przede wszystkim ze środków samorządu powiatowego, ale wspierane także pieniędzmi z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, Ministerstwa Zdrowia oraz funduszy unijnych w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego i Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. A bywa i tak, jak w przypadku zakupu nowoczesnego lasera urologicznego do rozkruszania kamieni, kiedy to na jego zakup „zrzuciło” się dziewięć okolicznych gmin i cztery powiaty – w ten sposób zebrano dwieście tysięcy złotych. Świadczy to o wysokiej pozycji i roli, jaką odgrywa puszczyski szpital nie tylko

w powiecie, ale w całej Wielkopolsce – złej placówki nikt by przecież nie chciał w ten sposób wspierać. Ale to także przykład samorządowej solidarności, zrozumienia, że tylko wspólnymi siłami możemy zmieniać najbliższe otoczenie na lepsze.

Samorządność to sposób na polepszanie warunków życia danej społeczności?

– Z pewnością tak. Ale nie tylko. Chciałbym tu przywołać słowa prezydenta Bronisława Komorowskiego, który w jednym z wywiadów – niezwykle trafnie – zauważył, że samorządność, a więc „aktywny udział w lokalnym życiu publicznym to nowoczesna forma patriotyzmu, której nam bardzo potrzeba”.

Rozmawiała
Anna Plenzler

Zdjęcie
Romuald Świątkowski

* Tomasz Skupio

Kobiecym, światowym tenisem powiało w ostatnich dniach lipca 2014 roku w Centrum Tenisowym Sobota w gminie Rokietnica.

Odbył się tam największy w Polsce na otwartych kortach Międzynarodowy Turniej Tenisowy ITF Pro Circuit Powiat Poznański Open 2014. Pierwsza tak poważna impreza sportowa w powiecie poznańskim.

Za sprawą doskonałych wyników uzyskiwanych przez polskie zawodniczki i zawodników, tenis zdobywa sobie coraz szersze grono miłośników. Dlatego też inspirowanie organizacji Turnieju Powiat Poznański Open, to udział powiatu poznańskiego w aktywności społecznej, a zarazem realizowanie misji, w ramach której powiat poznański konsekwentnie stawia także na sport.

Starosta Jan Grabkowski podniósł, że dzięki lipcowej imprezie nasz region, nasza mała ojczyzna – powiat poznański, jest kojarzony przez kibiców, i to nie tylko z Polski, jako miejsce, gdzie organizowane są imprezy sportowe o najwyższej randze. Zachęcał również kibiców, by podczas wizyty w powiecie poznańskim, w jego 17. gminach, poznali bogatą ofertę

turystyczną i kulturalną, proponowaną gościom.

Po ponad dwugodzinnym finale pierwszą edycję turnieju Powiat Poznański Open wygrała Kristina Kučova ze Słowacji, która pokonała Sesil Karatanczewą z Kazachstanu 1:6, 7:5, 6:3. K. Kučova dzięki triumfowi odnotowała duży awans w rankingu WTA. W zestawieniu, z dnia 28 lipca, Słowaczka awansowała na 103. miejsce. To jej najlepsze osiągnięcie w dotychczasowej karierze.

Cały turniej był szeroko relacjonowany na antenie ogólnopolskiej i na antenie TVP Poznań. Począwszy od codziennych kronik i informacji z kortów w „Wiadomościach sportowych” poprzez transmisje meczów ćwierćfinałowych, półfinałowych oraz finału, który był relacjonowany „na żywo”.

Kibice i goście, którzy przyszli dopingować tenisistki usłyszeli radosną i niezwykle ważną deklarację. Starosta Jan Grabkowski i właściciel Centrum Tenisowego Sobota Tomasz Nowicki poinformowali, że w przyszłym roku odbędzie się druga edycja turnieju PPO, i to z jeszcze większą pulą nagród – 75 000 dolarów. Jest to zwiastun tego, że turniej ma szansę na stałe zagościć w polskim sportowym kalendarzu.

Blisko 600 000 widzów obejrzało finał Turnieju Tenisowego Kobiet ITF Pro Circuit Powiat Poznański Open 2014, w ogólnopolskim paśmie TVP. Dane według Nielsen Audience Measurement

ARTYKUŁY

STRUKTURA ORGANIZACYJNA STAROSTWA POWIATOWEGO W POZNANIU

* Roma Czysz

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 roku w artyku-
le 16 zawiera postanowienie o uczestnictwie samorządu tery-
torialnego w sprawowaniu władzy publicznej.

Powiat Poznański realizuje określone ustawami zadania publicz-
ne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność, kierując się dobrem
lokalnej wspólnoty samorządowej, którą tworzą mieszkańcy powiatu.

Realizacja zadań na rzecz mieszkańców powiatu, obejmuje obsza-
ry z zakresu: edukacji publicznej, promocji i ochrony zdrowia, pomocy
społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, polityki pro-
rodzinnej, wspierania osób niepełnosprawnych, transportu zbiorowego
i dróg publicznych, kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad nimi, kul-
tury fizycznej i turystyki, geodezji, kartografii i katastru, gospodarki nie-
ruchomościami, administracji architektoniczno-budowlanej, gospodarki
wodnej, ochrony środowiska i przyrody, rolnictwa, leśnictwa i rybactwa
śródlądowego, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, ochro-
ny przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania powiatowego
magazynu przeciwpowodziowego, przeciwpożarowej i zapobiegania in-
nym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowi-
ska, przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy,
ochrony praw konsumenta, utrzymania powiatowych obiektów i urzą-
dzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych, obron-
ności, promocji powiatu, współpracy i działalności na rzecz organizacji

* Dyrektor Wydziału Organizacyjnego Starostwa Powiatowego w Poznaniu

Starostwo Powiatowe w Poznaniu, budynek przy ul. Jackowksiego,
fot. Starostwo Powiatowe

pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz działalności w zakresie telekomunikacji.

Do zadań powiatu należy także zapewnienie wykonywania określonych w ustawach zadań i kompetencji kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży. Ponadto, ustawy mogą określać niektóre sprawy należące do zakresu działania Powiatu, jako zadania z zakresu administracji rządowej, wykonywane przez Powiat. Powiat może również, na uzasadniony wniosek przekazać zainteresowanej gminie, zadania z zakresu swojej właściwości na warunkach określonych w porozumieniu. Ustawy, mogą także nakładać na Powiat obowiązek wykonywania zadań, dotyczących organizacji przygotowań i przeprowadzenia wyborów powszechnych oraz referendum.

Zadania publiczne, przypisane powiatowi poznańskiemu, realizują Starostwo Powiatowe w Poznaniu oraz następujące jednostki organizacyjne powiatu:

Zespół Szkół im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego w Bolechowie,
 Zespół Szkół w Kórniku,
 Zespół Szkół w Puszczykowie,
 Zespół Szkół nr 2 w Swarzędzu,
 Zespół Szkół nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich w Swarzędzu,
 Zespół Szkół im. Adama Wodziczki w Mosinie,
 Zespół Szkół im. Jadwigi i Władysława Zamoyskich w Rokietnicy,
 Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Dla Dzieci Niewidomych
 im. Synów Pułku w Owińskach,
 Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka
 w Mosinie,
 Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Luboniu (filie w Tarnowie
 Podgórny, Buku, Suchym Lesie i Stęszewie),
 Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Puszczykowie (filia w Kór-
 niku),
 Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Swarzędzu (filie w Murowa-
 nej Goślinie, Kostrzynie Wlkp., Pobiedziskach i Czerwonaku),
 Dom Rodzinny w Swarzędzu,
 Dom Dziecka w Kórniku-Bninie,
 Ośrodek Wspomagania Rodziny w Kobylnicy,
 Dom Pomocy Społecznej w Lisówkach,
 Zarząd Dróg Powiatowych w Poznaniu,
 Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej
 w Poznaniu,
 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Poznaniu,
 Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu,
 Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Kobylnicy.

Organizację i zasady funkcjonowania starostwa powiatowego okre-
 śla regulamin organizacyjny uchwalany przez Radę Powiatu na wnio-
 sek Zarządu Powiatu. Aktualna organizacja została przyjęta uchwałą nr
 XXXVIII/364/IV/2014 Rady Powiatu w Poznaniu z 18 marca 2014 roku,
 w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Starostwa Powiato-
 wego w Poznaniu. Regulamin określa zasady działania starostwa, kom-
 petencje i zakres sprawowanego nadzoru starosty, członków Zarządu,
 skarbnika, sekretarza oraz kompetencje i obowiązki dyrektorów wydzia-
 łów i stanowisk samodzielnych, zadania komórek organizacyjnych a tak-
 że inne postanowienia związane z pracą starostwa. Do czasu określenia
 odmiennych zasad funkcjonowania administracji publicznej, regulamin
 obowiązuje również w czasie podwyższenia stanów gotowości obronnej
 państwa i w czasie wojny.

Zgodnie z przyjętą uchwałą Rady Powiatu, strukturę organizacyjną starostwa tworzy 26 wydziałów i 2 stanowiska samodzielne.

Biuro Rady wykonuje zadania związane między innymi z przygotowaniem i zbieraniem materiałów niezbędnych do pracy Rady i jej komisji oraz udzielaniem radnym pomocy w wykonywaniu mandatu w zakresie ustalonym przez Radę.

Gabinet Starosty wykonuje zadania związane między innymi z obsługą starosty i Zarządu, współpracą zagraniczną powiatu oraz rozwojem i promocją przedsiębiorczości.

Wydział Organizacyjny wykonuje zadania związane między innymi z obsługą Zarządu i starosty, organizacją i funkcjonowaniem starostwa, skargami i wnioskami, z oświadczeniami o stanie majątkowym zwanyymi oświadczeniami majątkowymi, obsługą klientów, obsługą kancelaryjną starostwa, sprawozdawczością elektroniczną, obsługą archiwum zakładowego i sprawami obywatelskimi.

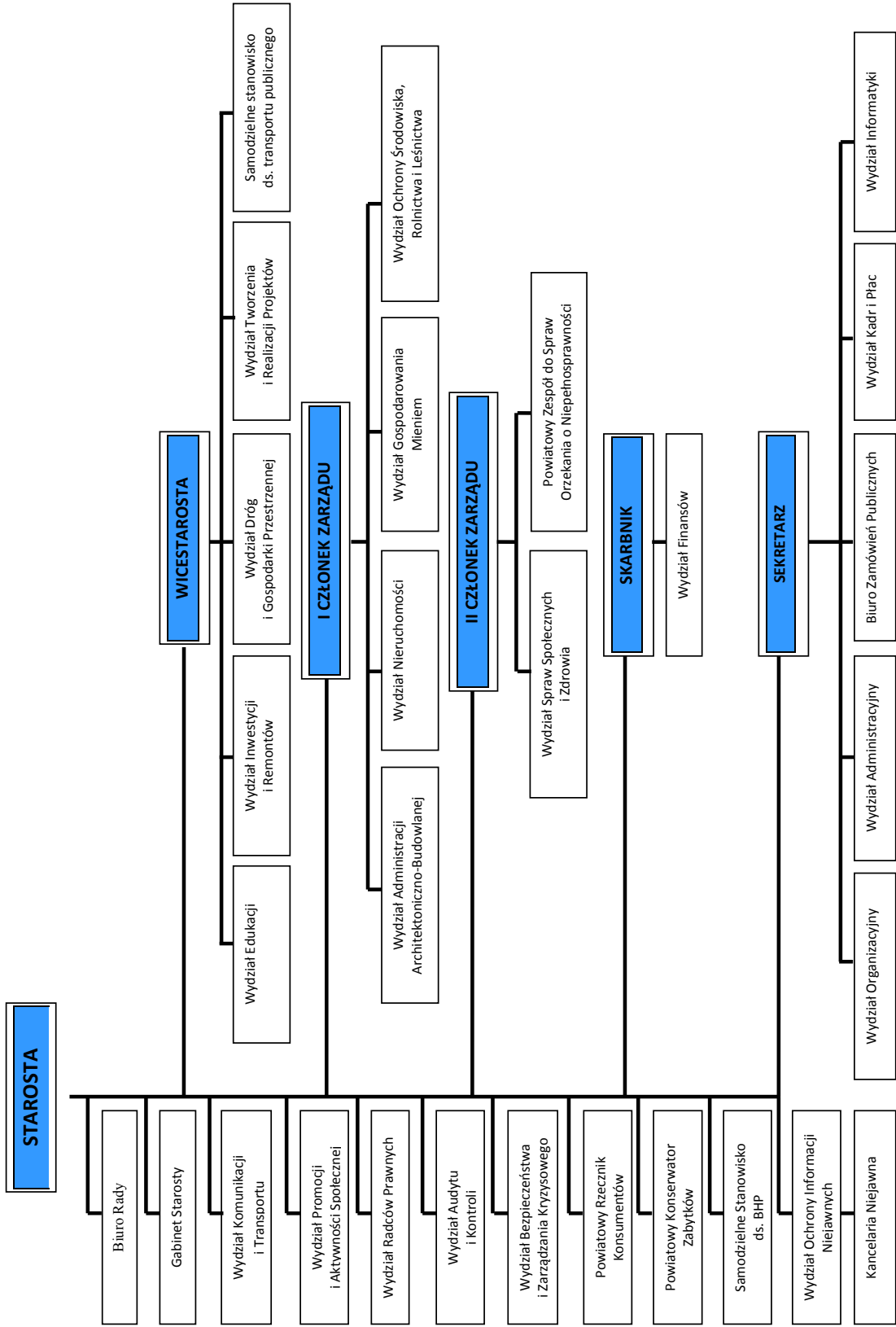
Wydział Finansów wykonuje zadania związane z gospodarką finansową powiatu poznańskiego.

Wydział Administracyjny wykonuje zadania związane między innymi z administrowaniem budynkiem, zapewnieniem łączności komórkowej i stacjonarnej, obsługą transportową i parkingową, informacją wizualną, prowadzeniem remontów, zapewnieniem wyposażenia w meble i artykuły biurowe, pieczętki oraz prowadzeniem Powiatowego Biura Rzeczy Znalezionych.

Biuro Zamówień Publicznych wykonuje zadania związane z postępowaniami o udzielenie zamówień publicznych, prowadzonymi przez Powiat i Skarb Państwa.

Wydział Komunikacji i Transportu wykonuje zadania związane między innymi z rejestracją pojazdów, wydawaniem uprawnień do kierowania pojazdami, z działalnością gospodarczą, ewidencją akt pojazdów i kierowców.

Wydział Administracji Architektoniczno-Budowlanej wykonuje zadania związane między innymi ze sprawowaniem nadzoru i kontroli w zakresie zgodności projektowanej inwestycji z ustaleniami wynikającymi z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy oraz wymaganiami ochrony środowiska, wydawaniem pozwoleń na budowę lub rozbiórkę obiektu oraz na wykonanie robót budowlanych, wydawaniem decyzji o przeniesieniu pozwolenia na budowę na innego inwestora, przyjmowaniem zgłoszeń na zmianę sposobu użytkowania obiektu lub jego części, przyjmowaniem zgłoszeń robót budowlanych niewymagających pozwoleń na budowę lub rozbiórkę.

Schemat Organizacyjny Starostwa Powiatowego w Poznaniu, oprac. Starostwo Powiatowe w Poznaniu

Wydział Promocji i Aktywności Społecznej wykonuje zadania związane między innymi z promocją i public relations, kulturą i sztuką, ochroną dóbr kultury, kulturą fizyczną, turystyką i pożytkiem publicznym.

Wydział Tworzenia i Realizacji Projektów wykonuje zadania związane z pozyskiwaniem środków zewnętrznych, w tym między innymi funduszy europejskich.

Wydział Nieruchomości wykonuje zadania dotyczące prowadzenia postępowań administracyjnych związanych z gospodarowaniem nieruchomościami oraz przekształcaniem prawa użytkowania wieczystego na własność, jak również aktualizacją opłat.

Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa wykonuje zadania związane z gospodarką wodną, ochroną powietrza, rybactwem śródlądowym i łowiectwem, leśnictwem i ochroną przyrody, gospodarowaniem odpadami, geologią i górnictwem oraz ochroną gruntów rolnych i ich gospodarką.

Wydział Radców Prawnych wykonuje zadania związane z udzielaniem pomocy prawnej Radzie Powiatu, staroście, Zarządowi Powiatu, dyrektorom wydziałów starostwa i stanowiskom samodzielnym.

Wydział Audytu i Kontroli wykonuje zadania związane z kontrolą w komórkach organizacyjnych starostwa i jednostkach organizacyjnych Powiatu oraz audytem wewnętrznym.

Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego wykonuje zadania związane z bezpieczeństwem obywateli i porządkiem publicznym, zarządzaniem kryzysowym, obroną cywilną, realizacją zadań obronnych oraz kwalifikacją wojskową.

Wydział Edukacji wykonuje zadania związane z prowadzeniem przez Powiat Poznański publicznych szkół, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, ośrodków dokształcania zawodowego, internatów, poradni psychologiczno-pedagogicznych, kształceniem, wychowaniem i opieką w placówkach oświatowych, kadrą placówek oświatowych oraz szkolnictwem niepublicznym.

Wydział Inwestycji i Remontów wykonuje zadania związane między innymi z nadzorowaniem i koordynowaniem zadań inwestycyjnych i remontowych.

Wydział Gospodarowania Mieniem wykonuje zadania związane z zarządzaniem i administrowaniem nieruchomościami stanowiącymi własność Skarbu Państwa i Powiatu Poznańskiego, obrotem nieruchomościami, sporządzaniem informacji o stanie mienia powiatowego, sporządzaniem planów wykorzystania zasobu nieruchomości Skarbu Państwa oraz sporządzaniem sprawozdania z gospodarowania nieruchomościami Skarbu Państwa.

Wydział Spraw Społecznych i Zdrowia wykonuje zadania związane z promocją i ochroną zdrowia, sprawami społecznymi, wspieraniem rodziny i systemu pieczy zastępczej, wspieraniem osób niepełnosprawnych, udzielaniem pomocy repatriantom, kombatantom oraz osobom represjonowanym oraz sprawami obywatelskimi.

Wydział Informatyki wykonuje zadania związane z informatyzacją starostwa, administracją i zarządzaniem infrastrukturą teleinformatyczną, administracją i zarządzaniem bazami danych i aplikacji.

Wydział Kadr i Płac wykonuje zadania związane z realizacją polityki kadrowej wobec pracowników starostwa oraz kierowników jednostek organizacyjnych Powiatu z wyjątkiem kierowników placówek oświatowych i poradni psychologiczno-pedagogicznych.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności wykonuje zadania z zakresu administracji rządowej, dotyczące orzekania o niepełnosprawności oraz zadania starosty określone w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

Biuro Powiatowego Rzecznika Konsumentów wykonuje zadania samorządu powiatowego związane z ochroną praw konsumenta, określone w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów a także określone w innych przepisach.

Wydział Dróg i Gospodarki Przestrzennej wykonuje zadania związane między innymi z bezpieczeństwem ruchu drogowego na drogach publicznych powiatowych i gminnych.

Powiatowy Konserwator Zabytków wykonuje zadania z zakresu właściwości Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora zabytków, dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami w granicach administracyjnych powiatu poznańskiego na podstawie porozumienia z 24 marca 2009 roku, zawartego pomiędzy wojewodą wielkopolskim a starostą poznańskim.

Wydział Ochrony Informacji Niejawnych wykonuje zadania związane z ochroną informacji niejawnych.

Samodzielne stanowisko ds. transportu publicznego wykonuje zadania związane z transportem publicznym na terenie powiatu poznańskiego.

Samodzielne Stanowisko ds. BHP wykonuje zadania określone w przepisach dotyczących służby bezpieczeństwa i higieny pracy.

Wydziały, oprócz przypisanych w regulaminie zadań publicznych, współpracują również z jednostkami organizacyjnymi Powiatu oraz innymi podmiotami w celu realizacji powierzonych zadań.

Na organizację oraz działanie starostwa przekładają się procesy decyzyjne, związane z kierowaniem oraz zarządzaniem, realizowane przez starostę poznańskiego oraz Zarząd Powiatu w Poznaniu.

Starosta organizuje pracę Zarządu Powiatu, którego jest przewodniczącym i pracę starostwa powiatowego, kieruje bieżącymi sprawami Powiatu oraz reprezentuje Powiat na zewnątrz. Jest kierownikiem starostwa powiatowego oraz zwierzchnikiem służbowym pracowników starostwa i kierowników jednostek organizacyjnych Powiatu oraz zwierzchnikiem powiatowych służb, inspekcji i straży. Sprawując zwierzchnictwo w stosunku do powiatowych służb, inspekcji i straży: powołuje i odwołuje kierowników tych jednostek, w uzgodnieniu z wojewodą, a także wykonuje wobec nich czynności w sprawach z zakresu prawa pracy, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej, zatwierdza programy ich działania, uzgadnia wspólne działanie tych jednostek na obszarze powiatu, w sytuacjach szczególnych kieruje wspólnymi działaniami tych jednostek, zleca w uzasadnionych przypadkach przeprowadzenie kontroli. Opracowuje plan operacyjny ochrony przed powodzią oraz ogłasza i odwołuje pogotowie i alarm przeciwpowodziowy. W przypadku wprowadzenia stanu klęski żywiołowej działa na zasadach określonych w odrębnych przepisach. W sprawach niecierpiących zwłoki, związanych z zagrożeniem interesu publicznego, zagrażających bezpośrednio zdrowiu i życiu oraz w sprawach mogących spowodować znaczne straty materialne starosta podejmuje niezbędne czynności należące do właściwości Zarządu Powiatu. Wydaje decyzje w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej należących do właściwości Powiatu, chyba, że przepisy szczególne przewidują wydawanie decyzji przez Zarząd Powiatu.

Zarząd wykonuje uchwały Rady i zadania Powiatu określone przepisami prawa a do jego zadań należy w szczególności: przygotowywanie projektów uchwał Rady, wykonywanie uchwał Rady, gospodarowanie mieniem Powiatu, wykonywanie jego budżetu, zatrudnianie i zwalnianie kierowników jednostek organizacyjnych Powiatu. Zarząd wykonuje zadania Powiatu przy pomocy starostwa powiatowego oraz jego jednostek organizacyjnych. W realizacji zadań podlega wyłącznie Radzie Powiatu.

W ramach procesów decyzyjnych, związanych z kierowaniem oraz zarządzaniem organizacją, realizowanych przez starostę poznańskiego oraz Zarząd Powiatu w Poznaniu IV kadencji, a więc od 3 grudnia 2010 roku do 31 grudnia 2013 roku:

starosta poznański wydał ogółem 410 zarządzeń, w tym: w 2010 roku – 7; w 2011 roku – 118; w 2012 roku – 145 i w 2013 roku – 140.

Zarządu Powiatu w Poznaniu odbył ogółem 250 posiedzeń, w tym: w 2010 roku – 9; w 2011 roku – 75; w 2012 roku – 88 i w 2013 roku – 78.

Zarządu Powiatu w Poznaniu podjął ogółem 2409 uchwał, w tym: w 2010 roku – 66; w 2011 roku – 804; w 2012 roku – 789 i w 2013 roku – 750.

Do zadań skarbnika należy zapewnienie realizacji polityki finansowej Powiatu, wykonywanie określonych przepisami prawa obowiązków głównego księgowego budżetu, nadzorowanie prac związanych z opracowywaniem oraz realizacją budżetu Powiatu i zapewnienie bieżącej kontroli jego wykonywania, nadzorowanie sporządzania sprawozdańczości budżetowej, kontrasygnowanie czynności prawnych skutkujących powstawaniem zobowiązań majątkowych Powiatu oraz udzielanie upoważnień innym osobom do dokonywania kontrasygnaty, sprawowanie nadzoru nad służbami finansowo księgowymi starostwa, nadzorowanie gospodarowania środkami budżetowymi przez jednostki organizacyjne Powiatu, inspirowanie przedsięwzięć związanych z poszerzeniem wiedzy z zakresu rachunkowości pracowników starostwa i jednostek organizacyjnych Powiatu, nadzorowanie gospodarowania środkami Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Skarbnik nadzoruje zadania wykonywane przez Wydział Finansów.

Do zadań sekretarza powiatu należą sprawy związane z terminowym i prawidłowym załatwianiem spraw, przestrzeganiem Regulaminu Organizacyjnego starostwa i instrukcji kancelaryjnej, jednolitego rzeczowego wykazu akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego, przedkładaniem staroście bieżących informacji o realizacji spraw załatwianych przez wydziały i stanowiska samodzielne oraz propozycji rozstrzygnięć wynikłych sporów kompetencyjnych, koordynowaniem przygotowań i przeprowadzeniu wyborów do Rady Powiatu w Poznaniu, wykonywaniem innych zadań z upoważnienia lub na polecenie starosty, koordynowaniem współpracy pomiędzy dyrektorami wydziałów i stanowiskami samodzielnymi. Sekretarz nadzoruje zadania wykonywane przez: Wydział Organizacyjny, Wydział Administracyjny, Biuro Zamówień Publicznych, Wydział Kadr i Płac oraz Wydział Informatyki z wyjątkiem Bezpieczeństwa Systemów.

Wymiernym działaniem starostwa jako organizacji, uczestniczącej w realizacji usług publicznych jest między innymi ilość przesyłek, zarówno w formie tradycyjnej i elektronicznej, a więc dokumentacji otrzymanej lub wysyłanej przez urząd, rejestrowanej przez kancelarię ogólną.

Ogółem w latach 2010-2013 do starostwa wpłynęło 509 682 przesyłek, w tym: w 2010 roku – 134 633; w 2011 roku – 120 775; w 2012 roku – 126 009 i w 2013 roku – 128 265. Korespondencja wysłana ze sta-

rosta wyniosła ogółem we wskazanym czasie 486 430 przesylek, w tym: w 2010 roku – 111 991; w 2011 roku – 107 876; w 2012 roku – 124 250 i w 2013 roku – 142 313.

Starostwo Powiatowe w Poznaniu jako organizacja, ma przede wszystkim określone i scharakteryzowane cele, którymi jest ciągle dążenie do poprawy jakości świadczonych usług publicznych w interesie i na rzecz mieszkańców powiatu i innych podmiotów, działających na terenie powiatu oraz odpowiedzialność za realizację tych usług. Najważniejsze cele, postawione przed starostwem jako organizacją zostały ujęte w Polityce Jakości Starostwa Powiatowego w Poznaniu i należą do nich:

- załatwianie spraw w terminach określonych przepisami prawa, z dążeniem do ich skracania, zapewnienie odpowiednich warunków obsługi interesantów, z uwzględnieniem potrzeb osób niepełnosprawnych,
- zapewnienie sprawnego przepływu informacji wewnątrz organizacji oraz w kontaktach z otoczeniem i interesantami,
- zastosowanie nowoczesnych rozwiązań informatycznych usprawniających pracę urzędu,
- racjonalne wydatkowanie pieniędzy publicznych,
- podnoszenie kwalifikacji pracowników oraz świadomości służebnej roli starostwa wobec mieszkańców powiatu,
- aktywne i skuteczne ubieganie się oraz wykorzystywanie dostępnych funduszy i dotacji, związanych z członkostwem Polski w Unii Europejskiej.

Przyjęta i wdrożona polityka jakości zakłada jako cel główny zorientowanie na interesanta i jego potrzeby. Ma również wpływ na skuteczność i efektywność wewnątrz organizacji. Jedną z form identyfikacji potrzeb interesantów jest systematyczne badanie poziomu ich satysfakcji poprzez ankiety dostępne w budynku starostwa i na stronie Biuletynu Informacji Publicznej.

Starostwo jako organizacja nakierowane jest na tworzenie przejrzystego i przystępnego urzędu dla każdego mieszkańca powiatu poznańskiego. Aby ułatwić mieszkańcom powiatu załatwianie spraw w urzędzie, uruchomiono punkt potwierdzający profil zaufany oraz usługę zwaną Systemem Komunikacji Niewerbalnej. Zgodę Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji na realizację zadań punktu potwierdzającego profil zaufany elektronicznej Platformy Usług Administracji Publicznej – ePUAP, starosta uzyskał 20 października 2011 roku.

Profil zaufany jest alternatywą dla bezpiecznego podpisu elektronicznego, weryfikowanego przy pomocy kwalifikowanego certyfikatu. Niewątpliwą zaletą profilu jest bezpłatne potwierdzanie tożsamości obywatela

w systemach elektronicznej administracji. Działa on jak odręczny podpis, który jest chroniony podpisem systemowym ePUAP. Posługiwanie się profilem zaufanym przez klientów starostwa nie wymaga dodatkowych urządzeń i oprogramowania a można z niego korzystać z dowolnego miejsca, potrzebny jest tylko dostęp do Internetu.

Udostępnienie w styczniu 2013 roku bezpłatnej usługi zwanej Systemem Komunikacji Niewerbalnej, jest kolejnym działaniem w ramach polityki likwidacji barier dla osób niepełnosprawnych. Usługa ta zapewnia ciągły dostęp wyspecjalizowanego tłumacza on-line w godzinach pracy starostwa, dając możliwość swobodnego komunikowania się z osobami niesłyszącymi lub niedosłyszącymi. Tłumacze języka migowego w czasie rzeczywistym tłumaczą rozmowę pomiędzy klientem a pracownikiem starostwa, co powoduje swobodną komunikację bez konieczności wcześniejszego umawiania się na wizytę w urzędzie i daje gwarancję rzetelnego przekazu informacji.

Wdrażanie rozwiązań elektronicznych w urzędzie jest oszczędną formą dostępu do usług publicznych drogą elektroniczną dla mieszkańców powiatu, innych podmiotów a także dla samego urzędu. W związku z tym, starostwo nieustannie stara się angażować w działania, które pozwalają na podnoszenie jakości świadczonych usług, a w szczególności w e-urząd, który daje możliwości wykorzystania takich środków jak: rezerwacja wizyt przez Internet, sms, elektroniczna skrzynka podawcza, skype, facebook oraz system zarządzania dokumentem.

Celem starostwa jest tworzenie przejrzystego i przyjaznego dla każdego mieszkańca powiatu Biuletynu Informacji Publicznej, który jest na bieżąco kontrolowany i aktualizowany.

Starostwo jako organizacja podlega ciągłym zmianom, na które ma wpływ przede wszystkim zmiana przepisów normujących obowiązki organów administracji publicznej, rozwój usług on-line a także wypracowane procedury i zasady, które sprawdziły się w działaniach starostwa na rzecz interesantów. Wszystkie działania, które podejmuje starostwo są działaniami celowymi, skierowanymi na określone rezultaty świadczenia usług publicznych na rzecz mieszkańców powiatu i innych podmiotów.

POWIAT
POZNAŃSKI

POWIATOWA 17.

www.powiat.poznan.pl

WŁADZE SAMORZĄDOWE POWIATU POZNAŃSKIEGO KADENCJI 2010-2014

ZARZĄD POWIATU

Jan Grabkowski – starosta poznański

Ukończył studia na Wydziale Elektrycznym Politechniki Poznańskiej. W strukturach samorządowych działa od 1990 roku, od listopada 2002 roku na stanowisku starosty poznańskiego. W latach 2004-2007 pełnił funkcję Przewodniczącego Konwentu Starostów Wielkopolski, od roku 2011 piastuje stanowisko Wiceprezesa Zarządu Związku Powiatów Polskich. Reprezentuje stronę samorządową w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, jest też Wiceprezesem Stowarzyszenia Metropolia Poznań. Uhonorowany przez Prezydenta RP Złotym Krzyżem Zasługi, jest laureatem wielu prestiżowych nagród i wyróżnień (w tym medalem „Ad Perpetuum Rei Memorial” przyznany przez wojewodę wielkopolskiego oraz medalem „Labor omnia vincit” przyznany przez Towarzystwo im. Hipolita Cegielskiego) za działalność samorządową, społeczną i kulturalną. Jan Grabkowski otrzymał też tytuł Wybitnego Wielkopolanina, Menadżera „Najwyższej Jakości” i Lidera Pracy Organizacyjnej.

Tomasz Łubiński – wicestarosta poznański

Ukończył Akademię Rolniczą w Poznaniu. Od 1977 roku związany jest z administracją publiczną. Pełnił funkcję sekretarza miasta i gminy Buk, w latach 1993-2002 był zastępcą burmistrza. Od 2002 roku członek Zarządu Powiatu w Poznaniu, od 2005 roku wicestarosta poznański. Odpowiedzialny za edukację, gospodarkę przestrzenną, inwestycje i remonty, drogi publiczne, pozyskiwanie środków funduszy UE i innych źródeł krajowych i zagranicznych. Uczestnik staży we Francji, Holandii, Danii i Niemczech. Współautor projektu opracowanego wspólnie z gminą holenderską, dotyczącego zarządzania infrastrukturą, nagrodzonego przez UE tytułem „Golden Star 2001”.

Mieczysław Ferenc – członek Zarządu Powiatu w Poznaniu

Ukończył zarządzanie marketingowe przedsiębiorstwem (Wirtschaftsforderungsinstitut), studia podyplomowe na Wydziale Nauk Społecznych UAM, oraz Wydział Budowy Maszyn Politechniki Poznańskiej. Odbił szereg szkoleń m.in. z zakresu programowania, projektowania systemów, zarządzania zespołami ludzkimi, zarządzania jakością. Początkowo pracował jako programista i projektant, następnie zajmował stanowiska kierownicze w Polsce i za granicą. W latach 2007-

2010 pełnił funkcję wiceprezesa zarządu Home Financial Services Sp. z o.o. Od 2010 roku jest członkiem Zarządu Powiatu w Poznaniu.

Zygmunt Jeżewski – członek Zarządu Powiatu w Poznaniu

Ukończył psychologię na UAM w Poznaniu. Odbił wiele szkoleń i praktyk zawodowych w kraju i poza nim. Jest współorganizatorem Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu, był wieloletnim dyrektorem tej jednostki. Za działalność na rzecz poradnictwa i pośrednictwa pracy otrzymał nagrodę Prezesa Krajowego Urzędu Pracy oraz powołanie na stanowisko eksperta do Krajowego Zespołu ds. Profesjonalnego Pośrednictwa Pracy. Od lutego 2012 roku pełni funkcję członka Zarządu Powiatu w Poznaniu.

Renata Ciurlik – skarbnik Powiatu Poznańskiego

Magister ekonomii, absolwentka Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Do roku 1992 pracowała w Fabryce Dźwignic „Zremb” w Gnieźnie na stanowisku księgowej. W latach 1992-1999 była skarbnikiem gminy Pobiedziska, a od 1999 roku pełni funkcję skarbnika Powiatu Poznańskiego.

Magdalena Buczkowska – sekretarz Powiatu Poznańskiego

Jest absolwentką Wydziału Zarządzania Akademii Ekonomicznej oraz Podyplomowych Studiów Administracji na Wydziale Prawa i Administracji UAM w Poznaniu. Uczestniczka wyjazdu studyjnego pracowników administracji do Francji oraz wielu szkoleń o tematyce dotyczącej funkcjonowania administracji w Polsce. Od 1999 roku jest zawodowo związana ze Starostwem Powiatowym w Poznaniu. W 2006 roku została zastępcą dyrektora Wydziału Organizacyjnego, a od 2013 roku pełni funkcję sekretarza Powiatu Poznańskiego.

RADA POWIATU W POZNANIU

Piotr Burdajewicz – przewodniczący Rady Powiatu w Poznaniu IV kadencji

Ukończył fizykę na UAM oraz studia podyplomowe z Organizacji i Zarządzania Oświatą. Pracował na stanowisku dyrektora Szkoły Podstawowej w Przeźmierowie, Gimnazjum w Przeźmierowie, obecnie jest dyrektorem Gimnazjum w Baranowie. Pracę samorządową rozpoczął w 1997 roku jako przewodniczący Komisji Oświaty w Radzie Gminy Tarnowo Podgórne. Od 2002 roku jest radnym Powiatu Poznańskiego. Podczas II kadencji pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Promocji, Rozwoju i Współpracy Zagranicznej oraz członka Komisji Rewizyjnej. Przez dwie kolejne kadencje pełnił obowiązki przewodniczącego Rady Powiatu w Poznaniu. Był też członkiem Powiatowej Komisji Bezpieczeństwa. Został odznaczony brązowymi medalami „Za zasługi dla policji” oraz „Za zasługi dla pożarnictwa”. Za najważniejsze kierunki swojej pracy w powiecie uważa bezpieczeństwo, wpieranie szkolnictwa zawodowego, profilaktykę zdrowia i sprawne działanie administracji publicznej.

Marek Lis – wiceprzewodniczący Rady Powiatu w Poznaniu IV kadencji

Ma wykształcenie średnie ogólne i zawodowe budowlane. Funkcję radnego Powiatu Poznańskiego pełni od 2006 roku. Od 2010 roku jest wiceprzewodniczącym Rady, członkiem Komisji Zdrowia i Polityki Społecznej oraz Promocji, Rozwoju i Integracji Europejskiej. Członek zarządu firm budowlanej i poligraficznej. Należy m.in. do Stowarzyszenia Niezależni dla Powiatu, Stowarzyszenia Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski im. Leszka Grajka oraz Towarzystwa Miłośników Ziemi Swarzędzkiej.

Krzysztof Robaszyński – wiceprzewodniczący Rady Powiatu w Poznaniu IV kadencji

Ma wykształcenie średnie techniczne. Radnym Powiatu Poznańskiego jest od 1998 roku. Wiceprzewodniczący Rady Powiatu w Poznaniu II, III i IV kadencji. Członek Komisji Finansów i Gospodarowania Mieniem Powiatu, Komisji Komunikacji, Budownictwa i Infrastruktury oraz Komisji Statutowej i Spraw Organizacyjnych. Wspiera działania organizacji, klubów i stowarzyszeń. Jest wieloletnim działaczem Ludowych Zespołów Sportowych.

Zbigniew Andrusiak

Jest absolwentem Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej w Poznaniu. Specjalista chorób wewnętrznych i medycyny rodzinnej, właściciel niepublicznego zespołu opieki zdrowotnej z przychodnią w Mosinie i Rogalinie. Od 1998 roku pełni funkcję radnego Powiatu Poznańskiego. Jest przewodniczącym Komisji Polityki Społecznej i Ochrony Zdrowia oraz członkiem Komisji Rewizyjnej.

Barbara Antoniewicz

Absolwentka matematyki na UAM w Poznaniu. Przez wiele lat była wicedyrektorem Zespołu Szkół nr 1 w Swarzędzu, obecnie pełni funkcję pedagoga szkolnego. Doświadczony wychowawca i przyjaciel młodzieży. Od roku 1990 przez trzy kolejne kadencje była radną gminy Swarzędz. Od 2002 roku radna Powiatu Poznańskiego. Zajmuje się sprawami edukacji, kultury i sportu. W kadencji 2010-2014 pełni funkcję przewodniczącej Komisji Oświaty i Wychowania Rady Powiatu w Poznaniu.

Paweł Bocian

Jest radnym Powiatu Poznańskiego IV kadencji, członkiem Komisji Kultury, Kultury Fizycznej i Turystyki oraz Komisji Promocji, Rozwoju i Integracji Europejskiej. Menedżer sportu w Swarzędzkim Centrum Sportu i Rekreacji, jeden z najwybitniejszych piłkarzy w historii KS „Unia” Swarzędz. Trener i wychowawca młodych adeptów piłki nożnej, koordynator Szkolnego Związku Sportowego. Propagator sportu i zdrowego stylu życia, współtwórca programów i projektów wspierających sport, m.in. systemu stypendiów i nagród sportowych. Dzięki jego inicjatywie Swarzędz otrzymał tytuł Sportowej Gminy.

Jarosław Dobrowolski

Jest właścicielem autoryzowanego serwisu taśm transportujących. Firma zdobyła wiele prestiżowych nagród, m.in. „Złoty Laur”. J. Dobrowolski był wielokrotnie nagradzany za działalność charytatywną i sponsorską. W latach 1998-2002 był radnym Rady Miejskiej w Murowanej Goślinie. Od 2002 roku radny Powiatu Poznańskiego – pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Kultury, Kultury Fizycznej i Turystyki, od 2006 roku przewodniczący Komisji Rewizyjnej. Przewodniczący komisji egzaminacyjnej przy Wielkopolskiej Izbie Rzemieślniczej na tytuł mistrza i czeladnika w zawodzie wulkanizator. Jest członkiem Strzeleckiego Bractwa Kurkowego w Murowanej Goślinie.

Agnieszka Dolata

Absolwentka Politechniki Poznańskiej, Akademii Ekonomicznej i Szkoły Liderów Społeczeństwa Obywatelskiego. Pracuje jako główny specjalista ds. analiz kosztów. Jest wiceprzewodniczącą Komisji Oświaty i członkiem Komisji Finansów w Radzie Powiatu w Poznaniu. Wolontariuszka, wieloletnia, aktywna działaczka swarzędzkich rad rodziców i zaangażowany społecznik działający na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców w gminie Swarzędz.

Jacek Durski

Ukończył Akademię Rolniczą w Poznaniu oraz studia podyplomowe na AWF w Warszawie. Jest działaczem gospodarczym, samorządowym i społecznym, menedżerem sportu, twórcą i wieloletnim dyrektorem Turnieju Tenisowego ATP Challenger „Polish Open” w Poznaniu. Był prezesem Polskiego Związku Tenisowego. Założył kilka fundacji i stowarzyszeń, w których aktywnie działa. Trener tenisa, wychowawca medalistów i reprezentantów Polski w różnych kategoriach wiekowych. W Radzie Powiatu w Poznaniu pełni funkcję wiceprzewodniczącego Komisji Kultury, Kultury Fizycznej i Turystyki.

Grażyna Głowacka

Absolwentka Wydziału Chemii UAM w Poznaniu. Pracę w samorządzie rozpoczęła w 1990 roku. Przez trzy kadencje była przewodniczącą Rady Gminy Suchy Las. W 2006 roku została radną Powiatu Poznańskiego. Od tego momentu do chwili obecnej pełni funkcję przewodniczącej Komisji Kultury, Kultury Fizycznej i Turystyki. Jest członkiem Komisji Komunikacji, Budownictwa i Infrastruktury oraz Komisji Ochrony Środowiska i Rolnictwa. Z ramienia Powiatu jest członkiem Rady Poznańskiej Lokalnej Organizacji Turystycznej i Rady Sportu. Należy do Towarzystwa Przyjaciół Gminy Suchy Las.

Pomysłodawczyni i organizatorka rodzinnych rajdów rowerowych, także po krajach europejskich, jedna z inicjatorów powstania koncepcji tras rowerowych na terenie gminy Suchy Las i gmin ościennych.

Małgorzata Halber

Historyk sztuki, bibliotekarz, animator, społecznik, prezes Stowarzyszenia na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej. Jest realizatorką i inicjatorką licznych projektów, akcji pomocowych i charytatywnych, współorganizatorką lokalnych wydarzeń. Absolwentka Programu Liderzy Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności. Nagrodzona tytułami: Człowiek Wielkiego Serca, Obywatelka Wielkopolski oraz Nagrodą dla Animatora Społecznego im. H. Radlińskiej. Pracowała jako dokumentalista w Instytucie Sztuki PAN oraz w ASP w Warszawie, bibliotece Miasta St. Warszawa, obecnie w bibliotece MiG Pobiedziska.

Zbigniew Jankowski

Magister fizyki, ukończył studia podyplomowe z zakresu technologii kształcenia. W latach 1975-2013 był dyrektorem Szkoły Podstawowej nr 1 w Luboniu. Prezes UKS Jedyńka, wiceprezes Oddziału PTTK, wiceprzewodniczący Lubońskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, członek Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych Wspólna Droga.

W latach 1994-1998 był radnym miejskim, członkiem Zarządu Miasta Luboń oraz członkiem Komisji Oświaty i Wychowania. Funkcję Radnego Powiatu Poznańskiego pełnił w latach 1998-2002. W 2005 roku został wybrany na II kadencję. W III kadencji był wiceprzewodniczącym Komisji Rewizyjnej oraz członkiem Komisji Promocji, Rozwoju i Integracji Europejskiej. Obecnie wiceprzewodniczący Komisji Rewizyjnej oraz członek Komisji Oświaty i Wychowania.

Przemysław Kiejnich

Ma wykształcenie średnie. Z żoną, radną gminy Rokietnica, prowadzi własne gospodarstwo rolne w Kobylnikach. Pochodzi z rodziny o tradycjach społecznikowskich: jego dziadek był radnym gminnym, ojciec przez 5 kadencji był radnym gminy Rokietnica i członkiem Zarządu Gminy, a także przez 22 lata sołtysem sołectwa Kobylniki.

Jolanta Korcz

W latach 1997-2005 pracowała na stanowisku kierownika oraz instruktora szkoleniowego firmy ConocoPhillips Poland. Następnie reprezentowała Polski Koncern Naftowy ORLEN. Jest aktywną działaczką społeczną i polityczną, inicjatorką akcji charytatywnych na rzecz dzieci i młodzieży. Należy do Stowarzyszenia „Solidarni w Prawdzie i Miłosierdziu”. Mandat radnej Powiatu Poznańskiego pełni od 2006 roku. W IV kadencji jest członkiem Komisji Finansów i Gospodarowania Mieniem Powiatu, Komisji Ochrony Środowiska i Rolnictwa oraz Komisji Polityki Społecznej i Ochrony Zdrowia.

Andrzej Laskowski

Urodził się na Syberii, do Polski przyjechał na początku lat czterdziestych w ramach repatriacji. W 1967 roku ukończył Akademię Medyczną w Poznaniu. W latach 1968-1979 pracował w Instytucie Medycyny Społecznej AM, od 1979 roku pracuje jako lekarz podstawowej opieki zdrowotnej w Puszczykowie. Jest członkiem Związku Sybiraków, instruktorem ZHP, członkiem Platformy Obywatelskiej. Funkcję radnego Powiatu Poznańskiego pełnił w I, II kadencji, a także obecnie.

Ewa Lesińska

Ma wykształcenie wyższe, od wielu lat prowadzi samodzielną działalność gospodarczą. Przez trzy kolejne kadencje pełniła funkcję radnej gminy Kleszczewo, w tym dwie kadencje na stanowisku przewodniczącej Rady Gminy. Obecnie jest radną Powiatu Poznańskiego. Angażuje się w działalność społeczną w trzech stowarzyszeniach. Jest koordynatorką grupy nieformalnej ZIKR zajmującej się działalnością społeczną na terenie parafii Krerowo, gdzie pracuje w komisji związanej z profilaktyką antyalkoholową.

Katarzyna Lewandowska

Radna Powiatu Poznańskiego IV kadencji, członek Komisji Polityki Społecznej i Ochrony Zdrowia oraz Komisji Promocji, Rozwoju i Integracji Europejskiej.

Zdzisław Mikołajczak

Absolwent i pracownik Politechniki Poznańskiej, wieloletni dyrektor zespołu wdrażającego prace naukowo-badawcze do praktyki gospodarczej. W latach 1998-2002 był członkiem Zarządu Miejskiego w Mosinie. W I kadencji Rady Powiatu w Poznaniu był przewodniczącym Komisji Oświaty, w kadencji III i IV przewodniczącym Komisji Komunikacji, Budownictwa i Infrastruktury. Jest przewodniczącym Rady Fundacji Stypendialnej Profesora Antoniego Dziatkowiaka, wspierającej zdolną młodzież z ubogich rodzin.

Leszek Nowaczyk

Ma wykształcenie wyższe. Wraz z bratem prowadzi rodzinne przedsiębiorstwo. Z polityką związał się w 1988 roku, jako członek Gminnej Rady Narodowej. W latach 1990-2010 zasiadał w Radzie Gminy Dopiewo, gdzie dwukrotnie pełnił funkcję przewodniczącego Rady oraz przez jedną kadencję był w Zarządzie Gminy. W 2010 roku, został wybrany do Rady Powiatu w Poznaniu. Uczestniczy w pracach Komisji Rewizyjnej oraz Komisji Komunikacji, Budownictwa i Infrastruktury.

Mariusz Palka

Magister filologii polskiej UAM (1982), studia podyplomowe – informatyka na Politechnice Poznańskiej (2003). W latach 1988-1992 był dyrektorem Szkoły Podstawowej nr 2 w Murowanej Goślinie, obecnie jest zatrudniony na stanowisku nauczyciela języka polskiego w ZS Bolechowo. Od jesieni 2007 roku pełni funkcję radnego Powiatu Poznańskiego. Jest członkiem Komisji Oświaty i Wychowania i Przewodniczącym Komisji Ochrony Środowiska i Rolnictwa.

Ryszard Pomin

Ma wykształcenie wyższe. W latach 1989-1998 pracował na stanowisku dyrektora i prezesa Spółdzielni Mieszkaniowej „Zielone Wzgórza”. Od 1990 do 1998 roku był radnym miejskim w Murowanej Goślinie, od 1998 roku jest radnym Powiatu Poznańskiego. W latach 1998-2002 pełnił funkcję starosty poznańskiego. Od 2007 roku na stanowisku kierowniczym w UMiG Murowana Goślina, obecnie jest kierownikiem Referatu Programowania Rozwoju, Gospodarki Nieruchomościami i Inwestycji. Od 2006 roku prezes UKS „Zielone Wzgórza”.

Leszek Przybylski

Jest przedsiębiorcą, filantropem, społecznikiem. Właściciel ZEI „Przybylski”, Elektro-Marketu, Hodowli Daniela i Jeleni, prezes Tecnotek-Polska SA oraz współwłaściciel Targowiska Miejskiego. Funkcję radnego Powiatu Poznańskiego pełni od 2002 roku. W II, III i obecnej kadencji przewodniczący Komisji Finansów i Gospodarowania Mieniem Powiatu.

Krystyna Semba

Ukończyła pedagogikę na UAM. Była dyrektorem przedszkola w Lusowie. Autorka publikacji *W trosce o sześciolatka*. Jest radną Powiatu Poznańskiego III i IV kadencji, wiceprzewodniczącą Komisji Komunikacji, Budownictwa i Infrastruktury, członkiem Komisji Polityki Społecznej i Ochrony Zdrowia oraz Komisji Rewizyjnej, a także przewodniczącą Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych przy staroście poznańskim. Należy do Stowarzyszenia „Dar Serc”. Jest założycielką i członkiem Zespołu Pieśni i Tańca „Lusowiacy”. Pomyślnie i współorganizatorka imprez kulturalnych, środowiskowych i powiatowych.

Andrzej Sobilo

Ukończył Wydział Rolny Akademii Rolniczej w Poznaniu. Od lat zawodowo związany z rolnictwem. Przez pięć kadencji pełnił funkcję radnego miasta Luboń, był przewodniczącym Komisji Budżetowej, Organizacyjno-Prawnej, Sfery Społecznej oraz członkiem Komisji Rewizyjnej, Inwentaryzacyjnej i Komunalnej. Od 2010 roku jest radnym Powiatu Poznańskiego, wiceprzewodniczącym Komisji Promocji, Rozwoju i Integracji Europejskiej, członkiem Komisji Komunikacji, Budownictwa i Infrastruktury.

Zbigniew Tomaszewski

Ma wykształcenie średnie. Jest właścicielem Firmy Wielobranżowej „TOMPOL” i sołtysem sołectwa Czmoniec od III kadencji. Jest też prezesem zarządu Stowarzyszenia Sołtysów Województwa Wielkopolskiego w powiecie poznańskim, wiceprezesem zarządu Polskiego Stronnictwa Ludowego w powiecie poznańskim oraz wiceprezesem Kórnicko – Bnińskiego Bractwa Kurkowego. Otrzymał nagrodę Sołtysa Roku 2009. Funkcję radnego powiatu poznańskiego pełni od stycznia 2014 r. Aktywnie działa na rzecz ochrony przyrody, w tym w Rogalińskim Parku Krajobrazowym. Jest pomysłodawcą Ścieżki Edukacyjnej Bobrowy Szlak i wieży widokowej w Czmońcu.

Seweryn Waligóra

Ukończył Wydział Ogrodniczy Akademii Rolniczej w Poznaniu. Pracował przez wiele lat na stanowisku kierownika Arboretum Kórnickiego. Obecnie dyrektor „Szkółek Kórnickich” Zakładu Doświadczalnego Polskiej Akademii Nauk. W latach 1998 do 2010 był Radnym Miasta i Gminy Kórnik, gdzie pełnił funkcję Przewodniczącego Rady (1998-2002) oraz Przewodniczącego Komisji Budżetu i Finansów (1998-2002 i 2006-2010). Obecnie Radny Powiatu Poznańskiego IV Kadencji, członek Komisji Finansów i Gospodarowania Mieniem oraz Komisji Ochrony Środowiska i Rolnictwa.

Mirosław Wieloch

Ukończył Wydział Historii oraz historyczne studia podyplomowe na UAM, a także studia podyplomowe na AWF w Poznaniu – kierunek wychowanie fizyczne. Pracuje w Szkole Podstawowej im. J. Korczaka w Komornikach. W latach 1998-2002 był członkiem Zarządu Gminy Komorniki. Jest członkiem Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Komornickiej, gdzie sprawuje funkcję wiceprezesa. Należy do ZNP. Od 2006 roku jest radnym Powiatu Poznańskiego. Sprawuje funkcję przewodni-

czącego Komisji Promocji, Rozwoju i Integracji Europejskiej. Jest również członkiem Komisji Komunikacji, Budownictwa i Infrastruktury. Jest pasjonatem historii regionalnej, autorem publikacji o interesujących postaciach i wydarzeniach związanych z ziemią komornicką.

Jan Kałuziński

Ukończył Akademię Rolniczą w Poznaniu. Uzyskał stopień doktora nauk rolniczych. Pracował jako nauczyciel w szkole średniej, następnie przez niemal 10 lat był burmistrzem Mosiny.

W Radzie Powiatu w Poznaniu pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Komisji Finansów i Gospodarowania Mieniem Powiatu (kadencja II i IV, w kadencji III – był członkiem Komisji) oraz członka Komisji Komunikacji, Budownictwa i Infrastruktury (kadencja II, III). W III kadencji był wiceprzewodniczącym Rady Powiatu, a w kadencji IV członkiem Komisji Polityki Społecznej i Ochrony Zdrowia. Zmarł 28 października 2013 roku.

* W kronice zamieszczono autorskie notki biograficzne.

Pałac w Żydowie, fot. Archiwum Starostwa Powiatowego w Poznaniu

CHARAKTERYSTYKI GMIN W POWIECIE POZNAŃSKIM

* Paweł Anders

Powiat poznański wyróżnia się wśród innych tego rodzaju jednostek w Polsce. Ma kształt nieregularnego obwarzanka, gdyż otacza duże, siódme co do wielkości powierzchni miasto w kraju. Zajmuje spory obszar (dziesiąte miejsce wśród wszystkich polskich powiatów), a odległości między miejscowościami leżącymi w różnych gminach są dodatkowo wydłużane przez konieczność przejechania lub ominięcia tego centralnego obszaru Poznania, znajdującego się „wewnątrz” powiatu poznańskiego. Składa się na niego aż 17 podstawowych jednostek administracji publicznej, podczas gdy średnia krajowa to 7,9 miast czy gmin w powiecie ziemskim. Daje to powiatowi poznańskiemu drugie miejsce w Polsce (wspólnie z powiatem krakowskim); więcej (po 19 gmin) mają tylko powiaty bialsko-podlaski i kielecki. Warto podkreślić, że powiat poznański jest jednostką o największej liczbie ludności w Polsce (drugi co do wielkości powiat krakowski ma o jedną czwartą mniej mieszkańców).

Tereny położone wokół wielkiego miasta mają swoją specyfikę, a centralny ośrodek wywiera na nie wielki wpływ. Poznań od szeregu lat traci mieszkańców – w latach 1990-2013 zaludnienie miasta spadło o 38 tysięcy osób. Wpływ na to miała migracja poznaniaków na obszary poza miastem oraz napływ mieszkańców z innych części regionu i kraju. Spowodowało to wzrost ludności powiatu o 125 tysięcy osób w ciągu ostatnich 24 lat.

Każda z gmin powiatu ma swoją specyfikę. Porównanie danych ogólnych podano w załączonej tabeli, natomiast próbę zestawienia wyróżniających cech gmin (w kolejności alfabetycznej) przedstawiono poniżej.

Miasto i gmina Buk, mimo kilku ważnych zakładów przemysłowych (największa jest wytwórnia materiałów budowlanych „Wavin”), w dużej mierze zachowała tradycyjny dla Wielkopolski charakter rolniczy. Trochę ponad połowa mieszkańców tej jednostki zasiedla stolicę gminy. Znajduje się w niej interesujący zespół obiektów z dawnych lat – z dwoma czyn-

* Krajoznawca, członek Wielkopolskiego Klubu Publicystów Krajoznawczych.

nymi kościołami, synagogą i dużym zespołem zwartej zabudowy miejskiej. Liczba obiektów zabytkowych jest tu największa w powiecie. Przy bukow-
skim kościele farnym urządzono „ogród pamięci”, w którym upamiętnio-
no zasłużone postacie stąd się wywodzące. We wschodniej części gminy
położone jest duże Jezioro Niepruszewskie, będące znakomitym miejscem
dla rekreacji i wypoczynku. W samym Niepruszewie znajduje się warto-
ściowy kościół pw. św. Wawrzyńca i godny uwagi zespół pałacowy. Mię-
dzy Bukiem a Niepruszewem, w sąsiedztwie węzła autostradowego, na
powierzchni 200 ha powstała strefa aktywizacji gospodarczej, obejmująca
kilkanaście obiektów przemysłowych, logistycznych i handlowych.

W **gminie Czerwonak** w części przylegającej do granic Po-
znania rozwinęło się budownictwo mieszkaniowe (przede
wszystkim duże osiedle bloków we wsi Koziegłowy). Działa
tu kilka większych zakładów przemysłowych, m.in. fabry-
ka autobusów i tramwajów w Bolechowie oraz papiernia
w Czerwonaku. Władze samorządowe dbają o tworzenie
obiektów rekreacji i wypoczynku. Miejscowością ważną pod względem
krajoznawczym są Owińska – z cennym zespołem poklasztornym, pała-
cem klasycystycznym i trzema parkami dworskimi. Z zabytków w innych
miejscowościach na uwagę zasługuje przede wszystkim drewniany kościół
w Kicinie pw. św. Józefa Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny, stojący
przypuszczalnie na grodzisku. Jest to trzecia pod względem lesistości jed-
nostka w powiecie. Północno-wschodnia część gminy, objęta Parkiem Kra-
jobrazowym „Puszcza Zielonka”, stanowi teren chętnie odwiedzany przez
turystów i spacerowiczów. Jego centrum jest Dziewicza Góra z ośrodkiem
edukacji leśnej i wieżą widokową na kulminacji pasma moreny czołowej.

Gmina Dopiewo pod względem ludnościowym rozwija się
najszybciej. Ostatnio jest wielkim terenem budownictwa
mieszkaniowego, a liczba jej mieszkańców w XXI wieku
wzrosła dwukrotnie. Obok nowych osiedli zachowało się tu
jeszcze wiele z dawnego krajobrazu wiejskiego. Najbardziej
wartościowe zabytki obejrzeć można w Konarzewie: późno-
gotycko-barokowy kościół pw. św. Marcina i barokowy pałac Radomic-
kich, otoczony starym parkiem. Na uwagę zasługują też zespoły dworskie
(pałacowe) w Dąbrówce, Trzcielinie i Więckowicach.

Gmina Kleszczewo to jednostka, która zachowała najbardziej
wiejski charakter wśród wszystkich gmin powiatu. Potęguje
to niska gęstość zaludnienia mimo najmniejszej w powiecie
lesistości, a także najniższy stosunek osób zatrudnionych do
liczby mieszkańców. To tu, w Tulcach, znajdują się dyrek-

cje Poznańskiej Hodowli Roślin – jednostki badawczej pracującej w zachodniej części Polski oraz Wielkopolskiego Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt – ośrodka szerzącego postęp genetyczny w hodowli bydła i trzody. Mimo tej specyfiki władze samorządowe proponują tam tereny pod budownictwo mieszkaniowe i aktywizację gospodarczą. Wartościowym zabytkiem jest kościół gotycki pw. Narodzenia NMP w Tulcach – jedna z najstarszych świątyń ceglanych w Wielkopolsce, obecnie sanktuarium maryjne. Można tu zwiedzić także kościół późnogotycki pw. Św. Jana Chrzciciela w Krerowie i drewnianą świątynię pw. Wszystkich Świętych w Kleszczewie. Zespoły dworskie, o różnej wartości zabytkowej, znajdują się w: Gowarzewie, Kleszczewie, Komornikach, Krerowie, Nagradowicach, Śródce, Tulcach i Ziminie.

Gmina Komorniki znajduje się na drugim miejscu w powiecie, jeśli chodzi o wzrost zaludnienia w ostatnim okresie. Cechuje ją bardzo intensywna rozbudowa rozmaitych baz, magazynów i firm logistycznych, które są tu lokalizowane ze względu na sąsiedztwo dwóch węzłów autostradowych.

Pod względem liczby zatrudnionych w stosunku do mieszkańców Komorniki zajmują trzecie miejsce w powiecie. Turystów przyciąga Szreniawa z największym w Polsce muzeum rolnictwa, oprócz stałej ekspozycji organizującym szereg imprez i wystaw okolicznościowych. Z obiektów zabytkowych na uwagę zasługują kościoły: pw. św. Andrzeja Apostoła w Komornikach z pozostałościami gotyckimi i neoromański pw. św. Floriana w Wirach.

Stolicą miasta i gminy Kostrzyn jest ośrodek o długiej historii, z kościołem późnogotyckim i dużym zespołem ładnie utrzymanej zabudowy małomiasteczkowej. Mieszka w nim 54% mieszkańców gminy. Cechą charakterystyczną terenów wokół miasta jest silnie rozwinięte szkółkarstwo i sadownictwo. W Kostrzynie powstały centra logistyczne, m.in. sieci sklepów „Biedronka”. Interesującymi zabytkami są również pałace klasycystyczne w Czerlejnie, Gułtowach, Iwnie i Siedlcu oraz neoklasycyzm w Węgierskiem. Atrakcję stanowi też pięć cennych kościołów wiejskich: w Iwnie i Siedlcu (murowane barokowe), Gułtowach (szachulcowy) oraz Czerlejnie i Siekierkach Wielkich (drewniane). W Iwnie działa znana od lat Stadnina Koni. Gmina Kostrzyn opiekuje się centralnym miejscem pamięci o działalności Armii Krajowej w Wielkopolsce, które znajduje się w pobliskim Janowie.

Miasto i gmina Kórnik jest ostatnio wielkim obszarem aktywizacji gospodarczej. W pobliżu węzła autostrady A2 zlokalizowano szereg obiektów przemysłowych, a przede wszystkim logistycznych. Pod względem liczby zatrudnionych w stosunku do zaludnienia ta jednostka zajmuje drugie miejsce w po-

wiecie. Sąsiedztwo Poznania sprawia też, że osiedla się tutaj wiele osób pracujących w stolicy Wielkopolski. Południowa część gminy to rynna polodowcowa z kilkoma malowniczymi jeziorami, które przyciągają osoby pragnące wypoczynku w ładnej okolicy. Stolica gminy jest konglomeratem dwóch miast o średniowiecznej metryce: książęcego Bnina i rycerskiego Kórnik, z zabytkowymi układami urbanistycznymi i interesującą zabudową małomiasteczkową. Skupia jedną trzecią wszystkich mieszkańców gminy. Znajdują się tu dwa obiekty prowadzone przez Polską Akademię Nauk, będące magnesem dla tysięcy zwiedzających: muzeum z cennymi eksponatami w dawnym zamku Górków i największe w kraju arboretum w parku zamkowym. Godnym uwagi zabytkiem jest kościół gotycki w Kórniku, a w kilku miejscowościach zachowały się pozostałości dawnej zabudowy folwarcznej.

Luboń jest miastem samodzielnym, bez otaczającej gminy. Rozwinął się dzięki powstałym tu zakładom przemysłowym (częściowo zachowały się w nich obiekty uznane za zabytkowe), a pamiątką tego jest zabudowa, w dużej mierze pochodząca z początku XX w. i okresu międzywojennego. Miasto utworzono tu 60 lat temu z trzech dawnych

osad: Lasku, Lubonia i Żabikowa; jest ono najmniejszą pod względem powierzchni jednostką administracyjną w powiecie. W ostatnim czasie stało się „sypialnią” aglomeracji poznańskiej – o czym świadczy między innymi mała liczba zatrudnionych osób w stosunku do wielkości zaludnienia. Pod mieszkalnictwo przeznaczają się coraz to więcej terenów, a mimo dość luźnej zabudowy odnotowano tutaj największą w powiecie gęstość zaludnienia. W mieście znalazło siedzibę również wiele nowych zakładów przemysłowych, rzemieślniczych i usługowych. O okresie okupacji hitlerowskiej przypomina muzeum w Żabikowie, gdzie znajdował się obóz karno-śledczy.

MOSINA

Obszar wchodzący w skład **miasta i gminy Mosina** ma zróżnicowany charakter. W Mosinie mieszka 44% mieszkańców tej jednostki. Część północno-zachodnia gminy podlega ochronie, gdyż wchodzi w skład Wielkopolskiego Parku Narodowego.

wego. W Jeziorach znajduje się dyrekcja Parku i Muzeum Przyrodnicze. Turystów przyciąga też Morena Pożegowska z kąpieliskiem, wieżą widokową i miejscem odpoczynku na skraju atrakcyjnych terenów wycieczkowych. W sąsiedztwie znajduje się osada Ludwikowo z interesującym zespołem zabudowań uzdrowiska założonego w 1899 roku. Na południe od Mosiny rozciąga się również duży obszar leśny, z rezerwatami „Goździk Siny” i „Krajkowo”. Z doliny Warty czerpana jest woda wodociągowa dla Poznania. Sąsiadujące z Poznaniem tereny na prawym brzegu Warty są obszarem intensywnego budownictwa mieszkaniowego. Dalej na południe rozciągają się tereny Rogalińskiego Parku Krajobrazowego, z dużym kompleksem urozmaiconych borów mieszanych i chętnie odwiedzaną wsią Rogalin z barokowo-klasycystycznym zespołem pałacowym, galerią cennych obrazów, wartościowym parkiem pałacowym i wielkim skupiskiem kilkusetletnich pomnikowych dębów. Z innych zabytków na tym terenie na uwagę zasługują: dawna bóżnica w Mosinie (obecnie ma w niej siedzibę Izba Muzealna) i kościół drewniany w Rogalinku.

Teren **miasta i gminy Murowana Goślina** cechuje się drugim w powiecie wskaźnikiem lesistości. W dużej części wchodzi on w skład Parku Krajobrazowego „Puszcza Zielonka”. Znaczna część tutejszych borów należy do Leśnego Zakładu Doświadczalnego poznańskiego Uniwersytetu

Przyrodniczego, a we wsi Zielonka znajduje się arboretum uczelni. Wśród urozmaiconych lasów utworzono pięć rezerwatów przyrody. Szósty rezerwat, położony wśród kompleksu leśnego na stoku doliny Warty, przyciąga w okresie kwitnienia chronionej śnieżycy wiosennej tłumy turystów. Miasto, w którym mieszka 63% mieszkańców tej jednostki, składa się ze starej części powstałej w średniowieczu, o tradycyjnej zabudowie, i zbudowanego po 1983 roku, kompleksowo zaprojektowanego osiedla „Zielone Wzgórze”. W związku z tym Murowana Goślina ma dwa rynki i dwa ratusze. Z obiektów zabytkowych na uwagę zasługują przede wszystkim kościoły w Długiej Goślinie (drewniany) i dwa w Murowanej Goślinie.

Miasto i gmina Pobiedziska to największa pod względem powierzchni jednostka administracyjna w powiecie. Cechuje ją zróżnicowany krajobraz i atrakcyjna przyroda – z tego względu znaczna część gminy weszła w skład parków krajobrazowych „Puszcza Zielonka” i „Promno”. Obszar w okolicach Promna, o urozmaiconym ukształtowaniu powierzchni

i z trzema jeziorami, już w okresie międzywojennym proponowano objąć ochroną w formie „parku natury”. Jego najcenniejsze fragmenty obejmu-

ją trzy rezerwaty. Czwarty rezerwat („Okrągłak”) chroni ciekawy krajobraz rynny tzw. Jezior Babskich. Stolica powiatu, w której mieszka 48% ludności gminy, jest ośrodkiem drobnego przemysłu, rzemiosła i usług, a także szybko rozwijającym się środowiskiem zamieszkania wielu osób. Pamiątką dawnej świetności miasta jest układ przestrzenny Rynku wraz z otoczeniem i kościół wczesnogotycki. Z innych zabytków na uwagę zasługują przede wszystkim kościoły w Jerzykowie i Węglewie (drewniane) oraz zespoły dworskie w Pomarzanowicach i Wronczynie. Eklektyczny pałac w Krześlicach zaadaptowano na hotel.

PUSZCZYKOWO

Specyficzną jednostką administracyjną jest **miasto Puszczykowo**. Nie otaczają go tereny wiejskie, nie ma też przemysłu, a zabudowa willowa i wszechobecna zieleń daje tu wrażenie wielkiego osiedla-ogrodu. Składa się na nie kilka dawnych osad, powstałych w dolinie i na krawędzi doliny Warty. Nie ma tutaj przemysłu, zachował się za to największy w regionie zespół zabudowy letniskowej i pensjonatowej – od końca XIX wieku do czasów współczesnych. W granicach administracyjnych miasta leży część Wielkopolskiego Parku Narodowego – co sprawia, że Puszczykowo ma największy udział terenów leśnych wśród wszystkich jednostek składających się na powiat. Specyfiką Puszczykowa są także znaczna liczba prywatnych podmiotów gospodarczych (19,1 na 100 mieszkańców) i największy w powiecie odsetek kobiet wśród osób zatrudnionych (60%). Turystów przyciąga Muzeum-Pracownia znanego podróżnika i autora książek – Arkadego Fiedlera.

Gminę Rokietnica cechuje spora liczba gospodarstw rolnych, w większości o niewielkiej powierzchni. Znajduje się tu też sadowniczy zakład doświadczalny poznańskiego Uniwersytetu Przyrodniczego. Gmina ta ma najmniej obiektów zabytkowych; na uwagę zasługują przede wszystkim kościoły w Sobocie i Żydowie oraz zespoły dworskie w Napachaniu, Przybrodzie i Żydowie. W ostatnich latach w znaczący sposób rozwinęło się na tym terenie budownictwo mieszkaniowe, przez co ta gmina rozwija się obecnie najszybciej ze wszystkich gmin, a wzrost zaludnienia w ostatnich 24 latach sytuuje ją na trzecim miejscu w powiecie.

Miasto i gmina Stęszew zajmuje trzecie miejsce w powiecie poznańskim pod względem powierzchni. Ze względu na rolniczy charakter w części zachodniej i południowej oraz Wielkopolski Park Narodowy po stronie północno-wschodniej nie ma tu warunków do rozwoju przemysłu czy wyznaczenia większych terenów dla budownictwa

mieszkaniowego. Z tego też powodu gęstość zaludnienia jest tutaj najmniejsza – poniżej połowy średniej dla powiatu. W Stęszewie mieszka 39% ludności gminy, istnieje tam też kilka niewielkich zakładów przemysłowych. W mieście zachowały się dwa kościoły i większy zespół starej zabudowy małomiasteczkowej. W szczytowym domu podcieniowym przy Rynku ma siedzibę Muzeum Regionalne. Z innych zabytków na tym terenie należy wymienić kościoły: gotycki w Tomicach, barokowy w Modrzu i drewniany we wsi Łódź oraz pałace i dwory w Jeziorkach, Modrzu i Sapowicach. Na uwagę zasługują ośrodki konferencyjno-hotelowe w odrestaurowanych pałacach w Będlewie, Skrzynkach i Strykowie.

Gmina Suchy Las rozwija się bardzo intensywnie w części zachodniej, na terenach wzdłuż szosy nr 11. Dynamiczny rozwój rozległych osiedli mieszkaniowych oraz rozbudowa istniejących i powstawanie wielu nowych przedsiębiorstw spowodowały, że jest to jedna z najbogatszych gmin w Polsce, a dochody własne w przeliczeniu na mieszkańca sytuują ją na drugim miejscu w powiecie. W ostatnim okresie zaowocowało to powstaniem kilku efektownych obiektów użyteczności publicznej, które składają się na nowe centrum gminy. Jest tu też najwięcej w powiecie firm prywatnych: 19,8 na 100 mieszkańców, a jeśli chodzi o powierzchnię mieszkalną, gmina zajmuje drugie miejsce w powiecie: 38,9 m² na osobę. Z cennych obiektów z przeszłości należy wymienić drewniany kościół w Chłudowie oraz zespoły pałacowe w Chłudowie (obecnie nowicjat Misjonarzy Werbistów) i Złotnikach. Gołęczewo jest ciekawym przykładem zabudowy wsi z okresu kolonizacji pruskiej z początku XX wieku. Prawie dwie trzecie obszaru gminy w jej wschodniej części to teren istniejącego od ponad stu lat poligonu wojskowego – o wyłączonej dostępności. Ośrodkiem tego fragmentu gminy jest wieś Biedrusko z zabytkowymi obiektami wojskowymi oraz pałacem odrestaurowanym na hotel i ośrodek konferencyjny. Na zachodnim skraju poligonu utworzono rezerwat torfowiskowy „Gogulec”.

Największą pod względem ludnościową jednostką administracyjną powiatu jest **miasto i gmina Swarzędz**. W mieście mieszka nieco ponad dwie trzecie mieszkańców gminy. Jego szybki rozwój w ostatnich 35 latach spowodowany jest prowadzonym z dużym rozmachem budownictwem mieszkaniowym – zarówno wielkoblokowym, jak i jednorodzinnym, które otacza ze wszystkich stron stare centrum o zwartej zabudowie. Swarzędz ma kilkunastowieczne tradycje stolarstwa, a choć po 1990 roku upadły dwie tutejsze fabryki mebli, są one kontynuowane przez kilka-

set tutejszych zakładów rzemieślniczych. W ostatnim okresie powstało szereg przedsiębiorstw innych branż, w tym zaplecze dla poznańskiej fabryki Volkswagena. Na terenach wiejskich gminy również rozwija się budownictwo mieszkaniowe. Ze znajdujących się tu zabytków na uwagę zasługują przede wszystkim drewniany kościół w Wierzenicy i pałac w Uzarzewie, w którym znalazło siedzibę Muzeum Środowiska Przyrodniczego i Łowiectwa. W Wierzenicy i Wierzonce zachowały się większe pozostałości zabudowań dworskich i folwarcznych. W parku majątku Nowa Wieś (w granicach Swarzędza) urządzono jeden z najciekawszych w Polsce skansenów pszczelarskich.

Bardzo szybko rozwija się również **gmina Tarnowo Podgórne**, która ma najwyższe w powiecie dochody w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Wciąż powstają tu nowe przedsiębiorstwa produkcyjne i dystrybucyjne, a liczba zatrudnionych tutaj osób sięga 82% zaludnienia gminy – jest to więc miejsce pracy dla wielu osób dojeżdżających z zewnątrz. Tutejsi mieszkańcy mają największą powierzchnię mieszkalną do dyspozycji: 39,8 m² na osobę. Władze samorządowe dbają o infrastrukturę społeczną – szkoły, tereny rekreacyjne, obiekty kultury i sportu. Centrum turystyki i rekreacji jest Jezioro Lusowskie. Samorząd gminy zbudował w Lusowie otwarte w 2008 roku Muzeum Powstańców Wielkopolskich. Pamiątkami z przeszłości są na tym terenie powstałe w okresie gotyku kościoły w Ceradzu Kościelnym, Lusowie i Tarnowie Podgórnym, a także między innymi zespoły dworskie w Chybach, Jankowicach, Lusowie i Swadzimiu.

Gmina/Miasto	Pow. km ²	Liczba mieszkańców					Gęstość załadnienia %	Gęstość załadnienia os/km ²	Lesistość %	Dochód na miesz. zł
		1990	1998	2003	2008	2013				
Buk	91	11 145	11 600	11 809	12 115	12 393	112%	136	3,7	3016,39
Czerwonak	82	14 396	20 500	22 583	25 056	26 671	191%	322	39,9	2923,29
Dopiewo	108	8 670	9 500	11 778	16 109	20 974	245%	188	15,6	3180,56
Kleszczewo	74	4 103	4 300	5 075	5 848	6 775	167%	89	2,2	3797,28
Komorniki	66	10 089	10 900	12 855	16 939	22 619	226%	332	16,1	3194,81
Kostrzyn	155	14 616	14 700	15 300	16 138	17 421	121%	112	13,2	2416,34
Kórnik	186	13 833	14 500	16 058	19 449	22 673	166%	119	26,4	3905,63
Luboń	14	20 238	21 800	25 594	28 524	30 445	150%	2243	3,7	2300,53
Mosina	172	22 516	23 400	24 390	26 140	29 425	131%	170	37,3	2641,19
Murówna										
Goślina	172	12 980	15 100	15 425	16 174	16 662	135%	97	45,4	2569,32
Pobiedziska	189	13 548	14 800	15 647	17 211	18 705	139%	98	24,3	2899,43
Puszczykowo	16	8 296	8 700	9 051	9489	9 772	118%	597	51,2	3252,91
Rokietnica	79	6 583	7 300	8 349	10 935	14 244	219%	176	7,6	2576,90
Stęszew	175	11 934	13 100	13 667	14 286	14 815	119%	84	18,0	2757,85
Suchy Las	117	7 659	8 700	11 680	14 368	15 782	210%	135	29,8	5877,80
Swarzędz	102	30 794	36 100	38 251	42 257	46 177	154%	450	12,8	2966,63
Tarnowo										
Podgórne	102	12 754	13 800	17 208	20 352	23 177	184%	224	6,3	5968,48
Cały powiat	1900	224 154	248 700	274 720	311 390	348 730	158%	181	22,3	3175,73

Źródła: Rocznik statystyczny województwa poznańskiego 1990; Województwo wielkopolskie w 1998 roku, Poznań 1999; Ludność we-
dług płci i województw w 2003 roku, Ludność według płci i województw w 2008 roku oraz Ludność. Stan i struktura w przekroju tery-
torialnym. Stan w dniu 30 VI 2013 roku. (www.stat.gov.pl)

Rogalin, dęby, fot. *Archiwum Starostwa Powiatowego w Poznaniu*

WYKORZYSTANIE FUNDUSZY EUROPEJSKICH W INWESTYCJACH NA TERENIE POWIATU POZNAŃSKIEGO

* Witold Gostyński

W 2014 roku mija 10 lat od wstąpienia Polski do Unii Europejskiej. Świątowanie tej rocznicy jest też okazją docenienia zmian jakie, dzięki członkostwu w Unii, zaszły w naszym kraju i regionie. Patrząc z perspektywy mieszkańców na zmiany polityczne, gospodarcze i społeczne, warto zastanowić się nad wykorzystaniem funduszy europejskich w inwestycjach na terenie powiatu poznańskiego. Beneficjentami funduszy mogą być osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, korzystające z publicznych środków wspólnotowych i publicznych środków krajowych na dofinansowanie projektu realizowanego w ramach jednego z funduszy pomocowych. Na terenie powiatu poznańskiego zrealizowano 1473 projekty o łącznej wartości około 6 mld zł, przy czym dofinansowanie z Unii Europejskiej wyniosło ponad 3 mld zł (dane na podstawie Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju na koniec marca 2014 roku). Mapa dotacji unijnych – umieszczona na www.mapadotacji.gov.pl – pozwala uzyskać szczegółowe informacje na temat beneficjentów i realizacji projektów w każdej gminie, z podziałem na tematy dotacji, np.: nauka i edukacja, energetyka, transport itd. W bieżącym numerze „Kroniki Powiatu Poznańskiego” przedstawiono projekty zrealizowane przez Powiat Poznański przy udziale środków unijnych oraz środków pochodzących z Mechanizmów Finansowych Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

* Witold Gostyński – inżynier, tłumacz Telewizji Parlamentu Europejskiego, publicysta, regionalista, członek Wielkopolskiego Klubu Publicystów Krajoznawczych.

ZINTEGROWANY PROGRAM OPERACYJNY ROZWOJU REGIONALNEGO (ZPORR)

W ramach ZPORR Powiat Poznański zrealizował 14 projektów dotyczących między innymi: pomocy stypendialnej dla uczniów oraz studentów, rozwoju zasobów ludzkich oraz modernizacji dróg. Wśród nich znaczące były:

- **Informatyzacja Starostwa Powiatowego w Poznaniu – rozwój usług publicznych on-line.** W celu poprawy jakości obsługi petenta oraz dostosowania jednostek administracji publicznej do obowiązujących standardów w zakresie teleinformatyki w ramach tego programu podjęto następujące działania: zakup i wdrożenie systemu elektronicznego obiegu dokumentów, wdrożenie polityki bezpieczeństwa informacji oraz rozbudowę infrastruktury teleinformatycznej.

Okres realizacji: 3.03.2005-29.03.2007

Wartość projektu: 1 227 830,43 zł

Dofinansowanie: 920 872,81 zł

- **Przebudowa drogi powiatowej nr 32206 na odcinku Poznań–Biedrusko**

Okres realizacji: 2004-2005

Wartość projektu: 2 947 918,94 zł

Dofinansowanie: 2 210 939,20 zł oraz 288 120,00 zł z budżetu państwa

PROGRAM OPERACYJNY „KAPITAŁ LUDZKI”

- **Wykluczamy wykluczenie – projekt Powiatu Poznańskiego w zakresie podnoszenia kwalifikacji zawodowych i społecznych osób niepełnosprawnych.** Jego głównym celem było zwiększenie aktywności zawodowej i umiejętności społecznych 88 osób niepełnosprawnych, wychowanków lub absolwentów Specjalnych Ośrodków Szkolno-Wychowawczych w Owińskach i Mosinie oraz uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej w Owińskach.

Okres realizacji: 1.09.2010-30.06.2013

Wartość projektu: 839 730,17 zł

Dofinansowanie: 839 730,17 zł

- **Praktycznie gotowi do pracy – program rozwojowy SOSW w Mosinie i ZS im. Gen. Dezyderego Chłapowskiego w Bolechowie.** Projekt służył kompleksowemu przygotowaniu 86 uczniów do wejścia na rynek pracy oraz podniesieniu jakości procesu kształcenia, poprzez realizację programów rozwojowych w obu ośrodkach.

Okres realizacji: 1.01.2012-31.12.2013

Wartość projektu: 502 019,16 zł

Dofinansowanie: 426 716,29 zł oraz 7 619,14 zł z budżetu państwa

- **Nowoczesna Szkoła – doskonalenie kwalifikacji nauczycieli i pracowników administracji szkół powiatu poznańskiego.** Celem projektu było wzmocnienie potencjału instytucji edukacyjnych powiatu poznańskiego przez podniesienie kwalifikacji zawodowych 70 nauczycieli oraz 21 pracowników administracyjnych placówek oświatowych z terenów wiejskich i miejsko-wiejskich powiatu poznańskiego, dla których organem prowadzącym jest Powiat Poznański.

Okres realizacji: 1.02.2011-30.06.2012

Wartość projektu: 179 727,15 zł

Dofinansowanie: 151 472,85 zł

- **Sprawną firmą – promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia w powiecie poznańskim.** Projekt zakłada organizację szkoleń, mających na celu przygotowanie do prowadzenia własnej firmy, skierowanych do 15 osób (12 mężczyzn i 3 kobiet) z terenu powiatu poznańskiego w wieku produkcyjnym, posiadających status osoby bezrobotnej i legitymujących się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności. Po odbyciu szkoleń indywidualnych i grupowych 10 uczestników otrzymało dotację inwestycyjną w kwocie 40 000 zł. Ponadto uczestnicy projektu przez pierwsze 6 miesięcy prowadzenia działalności gospodarczej będą objęci wsparciem pomostowym w wysokości 1500 zł miesięcznie. Warunkiem ukończenia udziału w projekcie jest prowadzenie przez uczestników własnej firmy przez co najmniej 12 miesięcy od dnia zarejestrowania działalności.

Okres realizacji: 1.03.2013-28.02.2015

Wartość projektu: 684 600,00 zł

Dofinansowanie: 684 600,00 zł

- **Równe szanse – program rozwojowy Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych w Owińskach.** Projekt obejmuje: zakup sprzętu tyfloinformatycznego, zajęcia z zakresu informatyki, zajęcia dodatkowe z zakresu nauk przyrodniczo-matematycz-

nych, zajęcia z zakresu rozwoju kompetencji kluczowych (w tym zajęcia z kreowania wizerunku osoby niewidomej, zajęcia z poruszania się w środowisku pozaszkolnym), zajęcia rewalidacyjne, zajęcia z doradcą zawodowym i pedagogiem, prowadzenie Szkolnego Ośrodka Kariery.

Okres realizacji: 1.03.2014-30.06.2015

Wartość projektu: 920 356,55 zł

Dofinansowanie: 920 356,55 zł

- **Lepsze jutro** – to projekt, którego celami są: objęcie wsparciem oraz zwiększenie możliwości podjęcia zatrudnienia lub otwarcia działalności gospodarczej osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Poznaniu, głównie znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy i zamieszkujących obszary wiejskie. Projektem do 2013 roku objęto 5011 osób, oferując im różne formy wsparcia: szkolenia i kursy zawodowe (2175 osób), staże zawodowe (1829 osób), środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej (1233 osób), przygotowanie zawodowe w miejscu pracy (73 osoby). W 2010 roku projekt został wyróżniony podczas gali konkursu organizowanego przez Ministra Rozwoju Regionalnego „Dobre praktyki EFS” za najlepsze rozwiązania stosowane przez projektodawców z zakresu zasady równości szans płci w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

Okres realizacji: 1.04.2008-31.12.2014

Wartość projektu: 50 619 690,53 zł

Dofinansowanie: 49 727 095,04 zł

- **Nowa szansa, Nowa szansa – kontynuacja** – w projektach uczestniczyło 111 pracowników Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu („Nowa szansa” – 66, „Nowa szansa – kontynuacja” – 45). Ich celem były: wzrost poziomu jakości usług poprzez szkolenia pracowników PUP w Poznaniu oraz upowszechnianie dostępności usług kierowanych do osób bezrobotnych z powiatu poznańskiego w zakresie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego bezpośrednio w miejscu ich zamieszkania.

Okres realizacji:

„Nowa szansa” 1.07.2008-31.12.2009

„Nowa szansa – kontynuacja” 1.01.2010–31.12.2012

Wartość projektu:

„Nowa szansa”: 234 506,27 zł

„Nowa szansa-kontynuacja” : 516 156,30 zł

Dofinansowanie:

„Nowa szansa”: 199 330,33 zł

„Nowa szansa-kontynuacja”: 438 732,95 zł

- **Mobilny Urząd** – to projekt, którego celem jest podnoszenie jakości oferty oraz zwiększenie dostępności, świadczonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Poznaniu, usług pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego. Projekt objął łącznie 103 osoby, a tematyka szkoleń to: „Marketing w urzędach pracy”, „Profesjonalny doradca klienta w aspekcie nowej organizacji pomocy klientom urzędów pracy”, „Efektywne wykorzystanie usług i instrumentów rynku pracy oraz kompleksowa, zindywidualizowana obsługa osób bezrobotnych przez kluczowych pracowników powiatowego urzędu pracy”, „Realizacja zasady równości szans kobiet i mężczyzn w obszarze rynku pracy”. W ramach projektu 25 uczestnikom sfinansowano studia podyplomowe.

Okres realizacji: 1.01.2012-31.05.2014

Wartość projektu: 493 764,14 zł

Dofinansowanie: 419 699,52 zł

- **Pokonać wykluczenie. Wszechstronna aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powiatu poznańskiego.** W ramach projektu prowadzone są działania przeciw wykluczeniu, poprzez wspieranie integracji społecznej i zwiększanie konkurencyjności beneficjentów na rynku pracy. Podejmowane działania to m.in.: indywidualne konsultacje z psychologiem i doradcą zawodowym, szkolenia o charakterze zawodowym oraz Obozy Aktywnej Integracji prowadzone na terenie Domu Pomocy Społecznej w Lisówkach.

Okres realizacji: 18.07.2008-31.12.2014

Wartość projektu: 10 236 370,15 zł

Dofinansowanie: 9 138 237,99 zł

- **Uczeń Zespołu Szkół w Rokietnicy – jego kompetencje dodatkowe a skuteczność i konkurencyjność na rynku pracy** – program miał kompleksowo przygotować 16 uczestniczek i 14 uczestników projektu do wejścia na rynek pracy oraz podnieść jakość procesu kształcenia uczniów Zespołu Szkół w Rokietnicy. Dla osiągnięcia tego celu podjęto następujące działania: zajęcia z grafiki komputerowej, kurs barmański, zajęcia językowe, zajęcia praktyki zawodowej, efektywne doradztwo edukacyjno-zawodowe, doradztwo pedagogiczno-psychologiczne, nawiązanie stałej współpracy z przedsiębiorstwami.

Okres realizacji: 01.09.2010-30.06.2011

Wartość projektu: 196 210,00 zł

Dofinansowanie: 166 778,50 zł

WYBRANE PROJEKTY PARTNERSKIE REALIZOWANE W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO KAPITAŁ LUDZKI

- **Kształcenie ustawiczne w powiecie poznańskim-szansa dla każdego** – spotkania informacyjno-rekrutacyjne dla osób bezrobotnych, które miały możliwość skorzystania z bezpłatnego doradztwa indywidualnego w zakresie podnoszenia własnych kwalifikacji zgodnie z zapotrzebowaniem rynku pracy (lider – „Eugenius” Eugenia Durowicz, partner – PUP Poznań, okres realizacji 2.01.2012-30.11.2013).
- **Model aktywizacji zawodowej rodziców samotnie wychowujących dzieci pozostających bez zatrudnienia** – wspólne wypracowanie i wdrożenie modelu aktywizacji samotnych rodziców (lider – Ingeus Sp. z o.o., partner – PUP Poznań i Ingeus UK, okres realizacji 1.06.2011-30.05.2014).
- **Modelowy system na rzecz integracji społecznej** – wzmocnienie instytucji pomocy społecznej i rynku pracy poprzez budowę systemu na rzecz integracji społecznej wspieranego przez organizacje pozarządowe (lider – WRZOS – Wspólnota Robocza Związków Organizacji Socjalnych, partner – PUP Poznań, okres realizacji 1.03.2011-28.02.2014).
- **Reintegracja 45 Plus** – ułatwienie dostępu do rynku pracy osobom powyżej 45 roku życia z Poznania i powiatu poznańskiego (lider – Miasto Poznań, partner – PUP Poznań, okres realizacji 1.01.2010-31.12.2011).
- **Jaśniejsza przyszłość** (lider – ROKTAR, partner – Powiat Poznański, okres realizacji 1.03.2011-31.08.2011).
- **Świadoma przedsiębiorczość** (lider – Izba Przemysłowo-Handlowa, partner – Powiat Poznański, okres realizacji 04.2011-11.2012).
- **Potrzeby kadrowe przedsiębiorców aglomeracji poznańskiej na tle kierunków społeczno-gospodarczego rozwoju regionu** – diagnoza, prognoza, monitoring (lider – Miasto Poznań, partner – PUP Poznań, okres realizacji 1.10.2008-30.09.2011).

WIELKOPOLSKI REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY NA LATA 2007-2013

- **Renowacja i konserwacja zbiorów tyflologicznych SOSW dla Dzieci Niewidomych w Owińskach** celem utworzenia stałej ekspozycji wystawienniczej – renowacji i konserwacji poddano unikatowe przedmioty związane z kulturą osób niewidomych należące do Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla dzieci niewidomych w Owińskach.

Okres realizacji: 12.10.2009-15.12.2011

Wartość projektu: 135 621,78 zł

Dofinansowanie: 58 657,87 zł

- **Stworzenie otwartej strefy rekreacji dziecięcej na potrzeby uczniów OSW dla Dzieci Niewidomych w Owińskach oraz mieszkańców powiatu poznańskiego** – poprzez stworzenie „Parku orientacji przestrzennej” projekt ma zapobiegać marginalizacji społecznej osób niepełnosprawnych wzrokowo z terenu powiatu poznańskiego. Powstałe w wyniku realizacji projektu, park orientacji przestrzennej i ogród zmysłów pełnią rolę instrumentów wspomagających poruszanie się osób niepełnosprawnych ruchowo na otwartej przestrzeni. W 2013 roku w konkursie „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich” organizowanym przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego projekt ten został nagrodzony w kategorii „Miejsce przyjazne dzieciom”.

Okres realizacji: 27.08.2009-05.09.2012

Wartość projektu: 5 782 765,58 zł

Dofinansowanie: 2 947 291,24 zł

- **Przebudowa drogi powiatowej nr 2406P Poznań–Bolechowo** – odcinek od mostu nad rzeką Wartą do skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 196.

Długość przebudowywanej drogi: 2,05 km

Okres realizacji: 27.11.2009-3.12.2010

Wartość projektu: 5 477 049,97 zł

Dofinansowanie: 1 986 235,35 zł

- **Przebudowa nawierzchni ulicy Wrzesińskiej w Swarzędzu i Jasinie** wraz z infrastrukturą towarzyszącą.

Długość przebudowywanej drogi: 1,54 km

Okres realizacji: 13.10.2010-29.12.2011

Wartość projektu: 8 729 400,49 zł

Dofinansowanie: 4 082 112,30 zł

- **Budowa drogi łączącej drogę powiatową nr 2512P (ul. Rabowicka) z drogą krajową nr 92 wraz z drogami serwisowymi oraz przebudową odcinka ul. Rabowickiej i drogi krajowej nr 92 w miejscowości Jasin, gmina Swarzędz.**

Długość przebudowywanej drogi: 1,25 km

Okres realizacji: 12.09.2012-30.09.2014

Wartość projektu: 28 200 856,66 zł

Dofinansowanie: 4 253 583,79 zł oraz 8 997 500,00 zł z budżetu państwa

- **Zakup sprzętu medycznego dla NZOZ Szpital w Puszczykowie celem podniesienia standardu świadczonych usług medycznych. W ramach projektu zakupiono: tomograf komputerowy spiralny 16-rzędowy, aparat RTG z przystawką do badań naczyniowych, aparat ultrasonograficzny, 2 aparaty do znieczulenia ogólnego, stół operacyjny urologiczny**

Okres realizacji: 27.04.2009-8.06.2009

Wartość projektu: 2 939 463,92 zł

Dofinansowanie: 2 204 597,94 zł

PROGRAM OPERACYJNY INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO

- **Rozbudowa, przebudowa i doposażenie NZOZ Szpitala w Puszczykowie im. prof. Stefana Tytusa Dąbrowskiego Sp. z o.o. Zmodernizowano, przebudowano i rozbudowano istniejące pomieszczenia na parterze skrzydła „A” i w poziomie piwnicy budynku. W wyniku podjętych działań powstał Szpitalny Oddział Ratunkowy wraz z wewnętrzną drogą dojazdową.**

Okres realizacji: 1.01.2007-30.05.2010

Wartość projektu: 7 264 389,24 zł

Dofinansowanie: 5 558 241,36 zł

- **Budowa lądowiska dla helikopterów w NZOZ Szpital w Puszczykowie na potrzeby Szpitalnego Oddziału Ratunkowego. Celem projektu było obniżenie poziomu śmiertelności oraz skutków powikłań powstających w wyniku wypadków i innych stanów nagłego zagrożenia zdrowotnego poprzez zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom Wielkopolski, a w szczególności mieszkańcom miasta Poznania oraz powiatu poznańskiego. Dzięki temu poprawiono dostęp do SOR oraz,**

poprzez usprawnienie transportu i podniesienie standardu niesienia pomocy w sytuacjach nagłych, zredukowano negatywne skutki wypadków i urazów.

Okres realizacji: 1.01.2007-29.02.2012

Wartość projektu: 660 657,21 zł

Dofinansowanie: 415 412,40 zł

PROGRAM OPERACYJNY POMOC TECHNICZNA

- **Badania i opracowanie Planu Transportowego Aglomeracji Poznańskiej** – projekt miał na celu opracowanie planu zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego Aglomeracji Poznańskiej na lata 2014-2020 z prognozą zmian do 2030 roku. Badania zainicjowane przez „plan transportowy” pozwolą jednoznacznie określić dalsze kierunki działań wszystkich samorządów na terenie całej aglomeracji w zakresie rozwoju transportu publicznego oraz stworzyć model ruchu, uwzględniający możliwości finansowe gmin i powiatu oraz stopień oddziaływania na środowisko.

Okres realizacji: 1.01.2013-31.12.2014

Wartość projektu: 2 012 320,00 zł

Dofinansowanie: 1 811 088,00 zł

- **Koncepcja kierunków rozwoju przestrzennego Metropolii Poznań** – podejście zintegrowane. Celem projektu jest opracowanie spójnej, zdefiniowanej obszarowo i promującej zintegrowane podejście do rozwiązywania problemów rozwojowych, koncepcji kierunków rozwoju przestrzennego metropolii oraz opracowanie zasad wdrażania ustaleń koncepcji do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Okres realizacji: 1.07.2013-31.03.2015

Wartość projektu: 1 453 675,00 zł

Dofinansowanie: 1 308 307,50 zł

FUNDUSZE NORWESKIE (MECHANIZM FINANSOWY EUROPEJSKIEGO OBSZARU GOSPODARCZEGO)

- **Promocja zdrowia przez sport – zespół przyszkolnych boisk wielofunkcyjnych w powiecie poznańskim** – w ramach projektu wykonano 10 stref rekreacji dziecięcej składających się z boisk sportowych i placów zabaw. Na nowopowstałych obiektach zorganizowano 138 imprez plenerowych oraz przeprowadzono blisko 15 tys. godzin zajęć sportowych.

Okres realizacji: 24.12.2008-30.04.2011

Wartość projektu: 7 041 562,00 zł

Dofinansowanie: 5 985 327,70 zł

- **Master Plan dla Poznańskiej Kolei Metropolitarnej** – celem projektu jest określenie koniecznych do spełnienia warunków dla funkcjonowania połączeń z gmin będących partnerami projektu do stacji Poznań Główny. Liderem projektu jest Stowarzyszenie Metropolia Poznań, a Powiat Poznański pełni funkcję partnera.

Okres realizacji: 31.01.2014-30.04.2016

Wartość projektu: 1 907 609,00 zł

Dofinansowanie: 1 621 468,00 zł

- **Mobilność polskich i norweskich uczniów technikum – wymiana doświadczeń edukacyjnych i kulturowych** – celem projektu jest organizacja wymiany obustronnej uczniów (praktyki zagraniczne) pomiędzy Zespołem Szkół nr 1 w Swarzędzu a Sande Videregaende Skole w Norwegii.

Okres realizacji: 4.05.2014-31.12.2015

Wartość projektu: 351 793,65 zł

Dofinansowanie: 316 614,30 zł

PROGRAM LEONARDO DA VINCI

Oświatowe jednostki organizacyjne Powiatu Poznańskiego także skutecznie pozyskiwały środki z programu Leonardo da Vinci, będącego częścią programu edukacyjnego Unii Europejskiej „Uczenie się przez całe życie”. Celem programu jest promowanie mobilności na europejskim rynku pracy oraz wdrażanie innowacyjnych rozwiązań edukacyjnych dla podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Program promuje innowacyjne podejście do

edukacji i doskonalenia zawodowego w taki sposób, aby systemy kształcenia jak najpełniej odpowiadały potrzebom rynku pracy. Przykładowe tytuły projektów realizowane przez powiatowe jednostki to:

- Kształcenie zawodowe w zjednoczonej Europie
- Edukacja w nowoczesnej Europie
- Mechatronika motorem rozwijającej się Europy
- Poprawa jakości personelu odpowiedzialnego za okres kształcenia zawodowego uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

PODSUMOWANIE

Powiat poznański, podobnie jak Wielkopolska dobrze wykorzystuje szansę na dołączenie do najlepiej rozwiniętych regionów w Europie. W tym roku, w oparciu o dotychczasowe działania samorządu, na podstawie oceny Kapituły Plebiscytu „EURO-POWIAT”, Powiat Poznański uhonorowano certyfikatem, zaliczając go tym samym do najlepszych Powiatów Unii Europejskiej.

Szreniawa lokomobila, fot. Archiwum Starostwa Powiatowego w Poznaniu

Z KART HISTORII

KRZYSZTOF ARCISZEWSKI – ADMIRAŁ Z ROGALINA

* Wojciech Owsianowski

WSTĘP

Krzysztof Arciszewski – podróżnik, admirał floty holenderskiej, pierwszy Polak w Brazylii, starszy nad armatą koronną, przyszedł na świat w rodzinie arińskiej pod koniec XVI wieku w Rogalinie, małej wsi leżącej współcześnie w powiecie poznańskim. Minęło wiele lat, zanim dobra rogalińskie zakupił Kazimierz Raczyński – starosta generalny Wielkopolski i marszałek koronny, który rozpoczął tam budowę rezydencji rodowej. Od tego czasu Rogalin kojarzony jest z zasłużonym rodem Raczyńskich. Wcześniejszy Rogalin Arciszewskich oraz ten Raczyńskich to dwa różne światy, nie mające ze sobą nic wspólnego.

Kryzys kościoła katolickiego na przełomie XV i XVI wieku spowodował falę protestów oraz potrzebę od-

Portret admirała Krzysztofa Arciszewskiego nieznanego malarza holenderskiego z XVII wieku, Muzeum Narodowe w Poznaniu

* Członek Wielkopolskiego Klubu Publicystów Krajoznawczych PTTK w Poznaniu.

rodzenia życia religijnego. Reformacja ogarnęła wiele krajów europejskich w tym także Polskę, do której docierał luteranizm, popularny w Wielkopolsce i na Pomorzu Gdańskim oraz kalwinizm popularny w Małopolsce i na Litwie. Odlamem protestanckim byli arianie czyli bracia polscy, korzystający w XVI wieku ze swobód religijnych. Ich głównymi ośrodkami były: Lublin, Pińczów, Raków i Śmigiel. Poglądy ich ścierały się w łonie nurtu umiarkowanego i radykalnego, który popierał ojciec Arciszewskiego – Elias, używający jako symbolu drewnianej szabli. Arianie zakończyli działalność w 1658 roku na podstawie uchwały sejmowej, nakazującej im przejście na katolicyzm lub opuszczenie kraju.

DZIECIŃSTWO I MŁODOŚĆ ROGALIN-NIETAŹKOWO-ŚMIGIEL

Niespokojne życie Arciszewskiego zapowiadał już fatalny układ planet w dniu jego urodzin. Krzysztof Arciszewski urodził się w Rogalinie 9 grudnia 1592 roku jako syn Eliasza Arciszewskiego, szlachcica herbu Prawdzic, wywodzącego swój ród z Arciszewa, niewielkiej wsi na Pomorzu Gdańskim oraz matki Heleny Zakrzewskiej z zamożnej rodziny osiadłej w Śmiglu. Ojciec Arciszewskiego pochodzący ze starej katolickiej szlachty pomorskiej, owładnięty nowinkami religijnymi wstąpił do arian. W Śmiglu poznał Filipa Zakrzewskiego przywódcę arian oraz jego córkę Helenę, przyszłą żonę. Elias i Helena po ślubie zamieszkali w Rogalinie, będącym wianem młodej pani. Tam na świat przyszło trzech synów: Elias junior, Krzysztof i Bogusław. W 1604 roku Elias podjął się pełnienia ważnych funkcji w ośrodku arian w Śmiglu, a rodzina po sprzedaży majątku rogańskiego zamieszkała w pobliskim Nietążkowie, będącym własnością rodziców Heleny. Dla Krzysztofa zakończyło się beztrioskie dzieciństwo i rozpoczął się czas nauki w ariańskiej szkole w Śmiglu. Ojciec mało czasu poświęcał rodzinie, pochłonięty coraz ważniejszymi obowiązkami religijnymi, łożąc na utrzymanie gminy śmigiełskiej. Matka Helena z coraz większym trudem utrzymywała dom ze sprzedaży kolejnych majątków, przejmowanych przez Kacpra Brzeźnickiego, mieniącego się przyjacielem Arciszewskich.

Po ukończeniu szkoły w Śmiglu rodzice przenieśli Krzysztofa do ariańskiej Akademii w Rakowie, gdzie uczył się w latach 1609-1614. Wykładało tam wielu wybitnych nauczycieli, a ich sława przekraczała granice Polski. Dalsze studia odbywał w latach 1614-1617 na Uniwersytecie we

Frankfurcie nad Odrą, zdobywając wszechstronne wykształcenie. Następnie wrócił do Nietążkowa, tam jednak nie działo się najlepiej. Podstępny Brzeźnicki dalej przejmował dobra rodziców admirała, a także nabył prawa do tytułu szlacheckiego, co doprowadziło do sporu pomiędzy nim a Krzysztofem. Strony zarzucały sobie nawzajem oszustwa, ale ostatecznie w 1618 roku sąd w Starogardzie na Pomorzu ogłosił wyrok korzystny dla Krzysztofa, który jednak nie przerwał konfliktów z kłopotliwym sąsiadem. Rodzice dbający o przyszłość syna wysłali go na dwór księcia Krzysztofa II Radziwiłła (1585-1640) w Birżach na Litwie, gdzie w 1619 roku Krzysztof rozpoczął służbę.

U KSIĘCIA KRZYSZTOFA II RADZIWIŁŁA NA LITWIE

Ród Radziwiłłów był jednym z najpotężniejszych rodów magnackich Wielkiego Księstwa Litewskiego oraz Rzeczypospolitej. Ich ogromne dobra w 1533 roku zostały podzielone na dwie linie radziwiłłowskie: Nieśwież i Ołykę na Białorusi oraz Birzę i Dubinki na Litwie. Książę Krzysztof II rezydował w Birżach na Żmudzi, gdzie utrzymywał ogromny dwór, godny hetmana polnego litewskiego, kasztelana, wojewody wileńskiego i hetmana wielkiego litewskiego. Pozostawał w opozycji do króla Zygmunta III Wazy. Dla potrzeb politycznych utrzymywał własną kancelarię, służbę dyplomatyczną i pocztę. Jako opiekun kalwinów litewskich utworzył w Kiejdanach znany i wpływowy ośrodek religijny. Na taki dwór i pod takie skrzydła trafił młody Arciszewski. Miał tam nabrać doświadczenia i nauki w prowadzeniu spraw ważnych dla księcia. Towarzysząc mu w podróżach i działalności politycznej, szybko zwrócił na siebie uwagę, zdobywając sympatię i awansując do grona osób zaufanych. Pierwszą sprawą był wyjazd do Warszawy na dwór królewski, gdzie miał obserwować działania przeciwników księcia oraz zwracać uwagę na decyzje króla katolika, nie darzącego księcia kalwina zbytnią sympatią. Z powierzonego zadania wywiązał się dobrze, przekazując księciu wiele informacji o wszystkim co działo się na dworze królewskim. Następnie wrócił do Birż, aby uczestniczyć w bitwach ze Szwedami o Inflanty. Po raz pierwszy walczył z wrogiem i mógł sprawdzić swoje umiejętności, ćwicząc z powodzeniem i szczęściem rzemiosło wojenne. Pod koniec 1622 roku z kolejną i ważną misją udał się do Gdańska by załatwić sprawy spadkowe po zmarłym Januszu VI, starszym bracie księcia. Sprawa była delikatna, gdyż dotyczyła ogromnego majątku, który wdowa Elżbieta Zofia z Hohenzollernów, córka elektora brandenburskiego zamierzała wywieźć

z kraju. Z tego odpowiedzialnego zadania Krzysztof wywiązał się równie dobrze, zyskując wdzięczność wszystkich zainteresowanych. Następnie wrócił do oddziałów księcia i uczestniczył w oblężeniu i zdobyciu Mitawy. Rozmowy pokojowe ze Szwedami, w których uczestniczył znający języki obce Arciszewski, nie znalazły uznania królewskiego. Na początku 1623 roku został ponownie wysłany do Warszawy, aby dalej na dworze królewskim zbierać informacje na potrzeby księcia. Polecenie tego nie przyjął z radością. Męczyło go życie towarzyskie wśród ludzi zajętych intrygami, plotkami i polityką. Po powrocie do Birż, na polecenie księcia wyjechał do Pucka, gdzie nadzorował prace fortyfikacyjne na wybrzeżu gdańskim przed spodziewanym atakiem Szwedów. Po czterech latach służby pod koniec 1623 roku stęskniony za rodziną odwiedził Nietążkowo. Został tam podupadły dom gdyż cały majątek rodziców przejął Brzeźnicki. Arciszewski uznał, że krzywdy wyrządzane przez wiele lat jego rodzinie przez podstępного sąsiada wymagają wyrównania. Sprawę postanowił załatwić „po męsku, w cztery oczy i bez rozgłosu”. Na wracającego 19 kwietnia 1623 roku do Śmigła Brzeźnickiego urządzono zasadzkę, w której uczestniczyli: Krzysztof, jego brat Elias oraz kilku ludzi. Brzeźnickiego pojmano i zawleczono do Ponina pod szubienicę. Tam Arciszewski zażądał podpisania dokumentu o zrzeczeniu się wszystkich majątków zagarniętych rodzicom z pogwałceniem prawa. Brzeźnicki odmówił podpisania dokumentu, a Krzysztof wypalił do niego z posiadanej broni, zwłoki porzucono. Wina braci Krzysztofa i Eliasza była bezsporna, Trybunał Lubelski skazał ich na konfiskatę majątku oraz banicję. Bracia szukając pomocy, udali się na Litwę do księcia Krzysztofa II, który wysłał ich do Holandii, powierzając Krzysztofowi kolejną poufną misję. Książę zalecał także dalsze kształcenie w sztuce wojennej, obiecując pomoc finansową na wszystkie niezbędne wydatki. Na początku 1624 roku bracia popłynęli statkiem z Gdańska do Hagi w Holandii.

POBYT W HOLANDII I FRANCJI

W Holandii, do której dotarł Arciszewski mógł się czuć bezpiecznie. W tym czasie kraj ten dzielił się na dwie skonfliktowane części: północną – protestancką – niepodległą nazywaną Holandią oraz południową katolicką – hiszpańską – nazywaną Niderlandami. Fundusze od księcia Krzysztofa II docierały do Arciszewskiego coraz rzadziej, co wpędziło go w kłopoty finansowe. Aby im zapobiec admirał wstąpił jako ochotnik do wojsk księcia Maurycego Orańskiego. Uczestniczył w walkach i uczył

się rzemiosła wojennego, zwłaszcza sztuki fortyfikacji, prowadzenia walk morskich oraz obrony portów. Arciszewski podejmował również próby nurkowania, polegające wówczas na uprawianiu spacerów wodnych po dnie morskim w skórzanym stroju, a także przeprowadzał doświadczenia z petardami podwodnymi, będącymi pierwszymi konstrukcjami późniejszych min i torped [5].

W 1625 roku Krzysztof, w tajemnicy, pojechał do Śmigła, aby pojechać się z wdową po Brzeźnickim. Odwiedził także w Nietążkowie schorowanego ojca oraz mogiłę matki na cmentarzu w Lesznie. Dłuższy czas przebywał w Birzach, gdzie dał się wciągnąć w intrygi polityczne, których skutków nie mógł przewidzieć. Książę Krzysztof II wysłał Arciszewskiego tym razem do Francji. Misja dotyczyła przyszłego króla Polski, który miał objąć tron po spodziewanej detronizacji króla Zygmunta III Wazy. Przez Gdańsk, Hagę, porty angielskie dotarł Arciszewski do Paryża, a później do Sedanu, gdzie rozpoczął swoją działalność pełną nieudolności, przekłamań i intryg. W 1627 roku nie szyfrowane listy Arciszewskiego wysyłane do księcia, wpadły w niepowołane ręce. Na dworze królewskim w Polsce, aż huczało od plotek. Książę Krzysztof II z trudem wypłatał się z podejrzeń, wypierając się swego udziału w sprawie i znajomości z Arciszewskim, którego oskarżono o udział w spisku oraz zdradę, wysyłając za nim listy gończe. Pozbawiony możliwości powrotu do kraju wyjechał Arciszewski ponownie do Holandii. Po krótkim czasie wrócił do Francji, tym razem jako żołnierz księcia M. Orańskiego, uczestnicząc w oblężeniu twierdzy La Rochelle. Twierdza została zdobyta w 1628 roku, a Krzysztof wrócił do Hagi.

FINIS CORONAT OPUS

Sentencja „Koniec wieńczy dzieło” najlepiej oddaje ostatnie lata działalności Arciszewskiego. Po okresie odpoczynku wstąpił na służbę do Kompanii Zachodnio-Indyjskiej z Amsterdamu. Kompania prowadziła działalność kolonialną, w imieniu rządu holenderskiego, na zachodniej półkuli, nadzorując produkcję i handel głównie cukrem z Brazylii, o której posiadanie toczyły wojnę: Portugalia, Hiszpania, Francja i Holandia.

Po raz pierwszy Arciszewski wypłynął w randze kapitana 16 listopada 1629 roku, w armadzie liczącej 65 okrętów oraz 7 tysięcy marynarzy i żołnierzy. Trzyletni kontrakt przewidywał wyjazd do Brazylii i walki z wojskami hiszpańskimi. Głównym celem było zdobycie Pernambuco. Dzięki jego planom i radom zdobyto Fort Olinda, port Recife i wyspę

Itamarka. W Brazylii admirał zaprzyjaźnił się z plemionami Indian Tupi i Tapuja, napisał *Elegię* – wierszowaną historię swojego życia, sporządził szkice kartograficzne i etnograficzne, napisał pamiętnik i rozprawę o podagrze [3]. Na pierwszy list od króla polskiego Władysława IV Wazy, wzywający go do Polski, odpowiedział z przyczyn osobistych odmownie. Do Holandii wrócił 8 lutego 1633 roku w randze majora.

Po raz drugi w randze pułkownika wypłynął na kontynent amerykański na początku lipca 1634 roku, prowadząc cztery okręty. Po przyjeździe do Brazylii zrzekł się honorowo nominacji głównodowodzącego na rzecz Polaka Zygmunta Szkopa. Przysporzyło mu to uznania otoczenia. Dzięki jego planom i radom zdobyto twierdzę Arrayac oraz fort Porto Calvo. Po zakończeniu kolejnego kontraktu Arciszewski wypłynął w kwietniu 1637 roku do Holandii. Sława jego czynów oraz podziw dokonań sprawiły, że w Amsterdamie powitano go jak bohatera, jego zasługi nagrodzono złotym łańcuchem i srebrnym medalem. Kopię medalu w 1892 roku umieszczono na tablicy pamiątkowej w rogalińskim pałacu Raczyńskich.

Kopia srebrnego medalu, umieszczona w 1892 roku na tablicy pamiątkowej w rogalińskim pałacu Raczyńskich, Muzeum Narodowe w Poznaniu, oddział w Rogalinie

Na drugi list od króla polskiego Władysława IV Wazy, wzywającego go do kraju, ponownie odpowiedział odmownie. 18 sierpnia 1638 roku Rada Kompanii Zachodnio-Indyjskiej mianowała Arciszewskiego generałem artylerii, pułkownikiem sił lądowych i admirałem sił morskich w Brazylii, otrzymał także wysokie uposażenie oraz liczne przywileje, rozpoczął także przygotowania do kolejnej wyprawy.

Po raz trzeci, tym razem w randze admirała, Arciszewski wypłynął do Brazylii w grudniu 1638 roku na statku admirałskim Groote Christoffel – Wielki Krzysztof. Towarzyszyło mu osiem okrętów, 1600 marynarzy i żołnierzy, w tym kilku Polaków oraz brat Bogusław, który po krótkiej chorobie zmarł na statku i pochowany został w morzu. Do Recife okręty przyplłynęły w marcu 1639 roku. Dalszy pobyt admirała w Brazylii miał przebieg nieoczekiwany. Dumny gubernator hr. J.M. Nassau był złym zarządcą, władze brazylijskie były skorumpowane, a gospodarka przynosiła straty. Spodziewając się odwołania gubernator zlekceważył Arciszewskiego, oczernił jego zamiary, pozbawił go wszelkich tytułów, osadził w areszcie i następnie zmusił do wyjazdu. Po przyjeździe do Amsterdamu w lipcu 1639 roku upokorzony i poniżony admirał całą sytuację opisał w raporcie przekazanym Radzie Kompanii, której trudno było podjąć jakąkolwiek decyzję z uwagi na powiązania gubernatora z dworem królewskim. Po wielu interwencjach, w tym także księcia Krzysztofa II Radziwiłła, Rada Kompanii, 2 kwietnia 1640 roku rozwiązała umowę z Arciszewskim i wydała mu paszport. Stał się człowiekiem wolnym. Warto wspomnieć, że coraz bardziej i częściej krytykowany hr. J.M. Nassau opuścił ostatecznie Brazylię w 1644 roku, a nieudolne rządy gubernatorów holenderskich sprawiły, że Holandia utraciła w 1654 roku wszystkie ziemie brazylijskie na rzecz Portugalii.

Arciszewski zmęczony trudami wojaczki i dotknięty chorobami zamieszkał w Amsterdamie, gdzie wypoczywał i rozpoczął leczenie. Pod koniec 1645 roku admirał otrzymał trzeci list od króla Władysława IV. Miał objąć funkcję starszego nad armatą koronną. Tym razem propozycję królewską Arciszewski przyjął z radością. Droga do kraju prowadziła przez Gdańsk i Arciszewo do Warszawy, gdzie 18 kwietnia 1646 roku z rąk Jerzego Ossolińskiego, kanclerza wielkiego koronnego, odebrał nominację na proponowany urząd oraz złożył przysięgę wierności królowi Władysławowi IV Wazie. Nominacji towarzyszyły odpowiednie apanaże w tym, dochód z dzierżawy majątku Dojlidy k/Białegostoku. Wcześniej braciom Krzysztofowi i Eliaszowi puszczo w niepamięć ich dawne winy. Ojczyzna witała swojego syna marnotrawnego z otwartymi ramionami, a on poświęcił się sprawom wojskowym. Jako dobry organizator i doświad-

czony wódz zadbał o wszystkie twierdze, magazyny wojskowe, arsenały i ich zaopatrzenie. Wiele jego zamierzeń nie mogło być zrealizowanych z braku funduszy, np. budowa portu wojennego we Władysławowie.

Arciszewski sprawdził się także w walce, dowodząc w 1648 roku obroną Lwowa przed wojskami Chmielnickiego, w 1649 roku walczył pod Zborowem. Na początku 1650 roku rozliczył się z prowadzonej działalności, złożył sprawozdania, zdał urząd i zakończył służbę wojskową. Zmęczony życiem i sytuacjami, na które nie miał wpływu, zamieszkał u krewnych na Pomorzu. Żył w samotności wspomnieniami o walkach i obronie ojczyzny. Zmarł 7 kwietnia 1656 roku w Arciszewie. Pragnął spocząć obok rodziców Eliasza i Heleny na cmentarzu zboru braci czeskich św. Jana w Lesznie. Tam przewieziono jego trumnę i tymczasowo złożono w oczekiwaniu na pogrzeb, którego nie doczekał. W tym czasie kończył się „potop szwedzki”, a oddziały polskie staczały wiele bitew z oddziałami szwedzkimi, opuszczającymi w popłochu miasta wielkopolskie. 29 kwietnia 1656 roku do Leszna dotarły oddziały polskie Krzysztofa Grzymułtowskiego (1620-1687), które spaliły pół miasta w tym zbór z trumną Arciszewskiego. W ten sposób zakończyło się barwne i tragiczne życie admirała z Rogalina. Pozostały po nim prochy wdeptane w ziemię, trochę pamiątek i wspomnień w literaturze.

ŚLADAMI KRZYSZTOFA ARCISZEWSKIEGO

Arciszewski był człowiekiem utalentowanym, stworzonym do rzemiosła wojennego. Doświadczenie zdobywał w czasie walk w Europie i Ameryce Południowej. Cechował się pracowitością przy planowaniu bitew oraz konsekwencją przy ich staczaniu. Uchodził za dowódcę, któremu sprzyjało szczęście. W walce honorowy, dbał o podwładnych, jeńcom darowywał życie, a pokonanych nie prześladował. Karierę wojskową rozpoczął od zwykłego żołnierza, a zakończył godnością generała artylerii. Nie spełniło się jego marzenie o Polsce silnej, uzbrojonej w porty morskie i flotę wojenną. Być może widział siebie jako jej dowódcę w randze admirała Rzeczypospolitej, do czego miał predyspozycje i na co zasługiwał. Osiągnął wiele sukcesów, które nie przysporzyły mu jednak korzyści finansowych. Z braku czasu i możliwości nie założył własnej rodziny. Jego cnoty takie, jak: męstwo, wytrwałość, pracowitość, wierność i odwaga były godne naśladowania i znalazły uznanie u potomnych. Pamięć o admirale z Rogalina pielęgnowano najczęściej, nazywając jego nazwiskiem ulice m.in. w Gdańsku, Gorzowie Wlkp., Kołobrzegu, Poznaniu, Śmiglu, Warszawie oraz innych polskich miejscowościach.

PAMIĄTKI ZWIĄZANE Z KRZYSZTOFEM ARCISZEWSKIM

I. Medal wybity w srebrze, średnica 6,37 cm, waga 56,4 g, wykonany przez Sebastiana Daclera, medaliera z Gdańska w 1637 roku, właściciel Muzeum Narodowe w Krakowie. Na szkicu medalu [2] znajdują się napisy łacińskie, na awersie od góry: „przyjmij laur zwycięski”, w środku: plan bitwy pod Porto Calvo, kolumna z wieńcem laurowym, herb Portugalii, na dole: nieprzyjaciół Hiszpan porażony; na rewersie napis: „rycerzowi wielce znakomitemu szlachetnością rodu znajomością sztuki wojennej i innych nauk Krzysztofowi z Arciszewa Arciszewskiemu na pamiątkę w Brazylii w ciągu lat trzech z osobliwą roztropnością męstwem i szczęściem dokonanych Towarzystwo Amerykańskie pragnęło uwiecznić dowód swej wdzięczności i jego męstwa w roku od narodzenia Chrystusa 1637”.

II. Portret admirała Krzysztofa Arciszewskiego nieznanego malarza holenderskiego z XVII wieku, olej na płótnie 39,5 cm x 33,5 cm, właściciel Muzeum Narodowe w Poznaniu.

Szkic medalu Krzysztofa Arciszewskiego wg. M. Paradowskiej [1]

III. Tablica pamiątkowa poświęcona K. Arciszewskiemu, wykonana w 1892 roku z białego marmuru na zlecenie hr. Edwarda Aleksandra Raczyńskiego, przez A. Broniszewskiego według projektu krakowskiego architekta Zyg-

Szkic medalu Krzysztofa Arciszewskiego według Marii Paradowskiej

munta Hendla, wymiary 85 cm x 65 cm, właściciel Muzeum Narodowe w Poznaniu, Oddział w Rogalinie.

IV. Portret admirała K. Arciszewskiego, olej na płótnie, wymiary 60 cm x 90 cm, pędzla Małgorzaty Strzeleckiej z 2011 roku, właściciel Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych – Galeria Podróżników Wielkopolskich.

V. Głaz pamięci Krzysztofa Arciszewskiego w Arciszewie, pomysłodawca sołtys Aniela Kossak-Wińska, dar mieszkańców Arciszewa, odsłonięty w 2014 roku.

BIBLIOGRAFIA

1. Kasprzak Krzysztof, Raszka Beata, *Rogaliński Park Krajobrazowy*, Wielkopolska Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury, Poznań 2005.
2. Marzęcki Władysław, *Św. Jan znany i nieznan*, WSH, Leszno 2008.
3. Paradowska Maria, Jolanta Bagińska-Mleczał, *Z Wielkopolski w świat*, Miejska Biblioteka Publiczna im. E. Raczyńskiego, Oddział Towarzystwa Polonia w Poznaniu, Wielkopolskie Towarzystwo Przyjaciół Książki, Poznań 1984.
4. Paradowska Maria, *Przyjmij laur zwycięski*, Wydawnictwo „Śląsk”, Katowice 1987.
5. Ślabczyński Wacław i Tadeusz, *Słownik podróżników polskich*, W. P., Warszawa 1992.
6. Śliwiński Eugeniusz, *Pierwszy polski nurek*, [w:] „Przyjaciel Ludu”, nr II/CVII, Leszno 2006.

CIESZKOWSCY I ICH ZASŁUGI DLA WIELKOPOLSKI

* dr hab. Jerzy Świgoń

WSTĘP

Można wymienić wielu wybitnych Wielkopolan, którzy zasłużyli się dla tego regionu i cieszyli się społecznym szacunkiem i uznaniem. Na ogół byli to potomkowie rodzin od dawna tu osiadłych. Na ich tle wyróżnia się August Cieszkowski, który dość przypadkowo związał się z Wielkopolską, ale bardzo szybko znalazł dla siebie miejsce w nowym środowisku i został przez to środowisko zaakceptowany jako aktywny uczestnik życia politycznego, gospodarczego i naukowego regionu. Jego dzieło kontynuował syn, również August.

Przypadające w tym roku okrągłe rocznice urodzin i śmierci Cieszkowskiego niech będą tylko pretekstem do krótkiego przypomnienia roli Cieszkowskich w rozwoju Poznania i Wielkopolski. Więcej informacji na ten temat znaleźć można między innymi w wydawnictwach, z których korzystano przy opracowaniu tego artykułu. Są to prace zbiorowe [1], [2] i [3] oraz opracowanie Stanisława Malepszaka [5].

August Cieszkowski (1814-1894),
fol. ze zbiorów PTPN w Poznaniu

* Wykładowca Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu.

PRZED ZAMIESZKANIEM W WIELKOPOLSCE

August Cieszkowski urodził się 12 września 1814 roku w Suchej w województwie mazowieckim. Jego ojciec Paweł był dziedzicem dóbr położonych na ziemi liwskiej (koło Węgrowa), do których matka Zofia z Kickich wniosła w wianie majątki położone w powiecie krasnostawskim. Matka zmarła, gdy August miał 4 lata. Wtedy ojciec pojechał z synem do Włoch powierzając z czasem opiekę nad nim baronowej de la Haye, będącej również wychowawczynią późniejszego poety Zygmunta Krasińskiego (1812-59).

Po powrocie do kraju August uczył się w Warszawie, a przed upadkiem powstania listopadowego ojciec zawiózł go do Krakowa, gdzie uzyskał w 1832 roku maturę i podjął studia na Uniwersytecie Jagiellońskim. Od 1833 roku studiował filozofię w Berlinie, a w 1838 roku uzyskał w Heidelbergu doktorat z tej dziedziny. W tym samym czasie wydał w Berlinie książkę *Prolegomena zur Historiosophie*, w której przedstawił swój własny system historiozoficzny. Zarówno w trakcie nauki, jak i po doktoracie podróżował sporo po Europie, nawiązując liczne kontakty towarzyskie i naukowe, a także poznając działalność różnych uniwersytetów i towarzystw naukowych.

Na ziemi polskiej powrócił w 1840 roku, gdy ojciec przekazał mu część majątku. Przebywał często w Warszawie, gdzie włączył się w działalność wydawniczą, naukową i publikacyjną. Za „pracę społeczną” został nawet na krótko aresztowany przez policję carską. Aby uniknąć dalszych kłopotów ojciec zakupił mu w 1842 roku dobra w pobliżu Złotowa, które August Cieszkowski sprzedał w 1842 roku, nabywając wkrótce z pomocą rodziny dobra w Wierzenicy.

WIERZENICA – CENTRUM DZIAŁALNOŚCI A. CIESZKOWSKIEGO

Cieszkowski zamieszkał na stałe w Wierzenicy w 1843 roku i stąd prowadził swe różnorodne działania naukowe, społeczne i organizacyjne. W bibliotece zgromadził około 40 tysięcy tomów z różnych dziedzin. Spośród licznych kierunków poczynąń Cieszkowskiego należy chociaż krótko scharakteryzować przynajmniej najważniejsze.

Wierzenica, odnowiony dwór Cieszkowskich, fot. J. Świgoń

MYŚL FILOZOFICZNA

Podstawowe dzieło filozoficzne Cieszkowskiego nosi tytuł *Ojciec nasz*. Pierwszy tom został opublikowany w 1848 roku, a trzy pozostałe już po śmierci autora. Cieszkowski zaproponował trójelementową wizję dziejów ludzkości, obejmującą przeszłość, teraźniejszość i przyszłość oraz związane z tym sposoby analizowania i rozważania rzeczywistości. Próby przystępnego przedstawienia tej wizji zawierają przywołane niżej prace [1], [2] i [3].

MYŚL PEDAGOGICZNA

W 1842 roku Cieszkowski opublikował propozycję budowy ochronki na wsiach przedstawiając argumenty natury moralnej, pedagogicznej i ekonomicznej. Praca ta była w pewnym stopniu inspiracją dla Edmunda Bojanowskiego, którego zresztą Cieszkowski wspierał – także finansowo – w zakładaniu i prowadzeniu tego rodzaju zakładów. Warto dodać, że w tej i innych pracach Cieszkowskiego zawarty jest spójny system działań edukacyjnych: od wychowania przedszkolnego (ochronki) przez edukację elementarną do wykształcenia ogólnego i zawodowego, łącznie z dalszą edukacją permanentną. Idea ta została zrealizowana przez powołanie Towarzystwa Oświaty Ludowej dopiero w 1872 roku.

DZIAŁALNOŚĆ POSELSKA

Cieszkowski znalazł się kilkakrotnie (w latach 1848-55 i 1859-66) w gronie deputowanych z Wielkiego Księstwa Poznańskiego do pruskiego Zgromadzenia Narodowego. Brał czynny udział w pracach parlamentu,

powierzano mu różnorodne funkcje i stanowiska (ale nie przyjął proponowanego mu przez Niemców stanowiska ministra finansów w rządzie pruskim). Był aktywnym działaczem polskiego koła poselskiego. Zajmował się głównie poprawą egzystencji Polaków przez wykorzystanie praw zagwarantowanych przez kongres wiedeński i konstytucję pruską, w tym szczególnie walką o polskie szkolnictwo. Kilkakrotnie przedkładał (niestety – bez powodzenia) wnioski o utworzenie uniwersytetu w Poznaniu.

TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK

Jeszcze w 1843 roku Cieszkowski opublikował rozprawę z propozycją zorganizowania stowarzyszenia naukowego przez połączenie dotychczasowych działań różnych ośrodków. Postulat ten, czyli projekt powołania Towarzystwa Przyjaciół Nauk doczekał się realizacji w 1857 roku. W tworzeniu TPN miał swój udział również Cieszkowski, który został też wybrany pierwszym prezesem. W późniejszych latach jeszcze dwukrotnie (1861 i 1885) powierzano mu prezesurę. W sumie prezesem był przez 17 lat. Troszczył się o wydawanie „Roczników” z rozprawami i sprawozdaniami badań oraz zabiegał o poprawę warunków pracy Towarzystwa, nie zaniedbując jednak własnych działań naukowych.

Medaliony na dziedzińcu PTPN Poznaniu, fot. J. Świgoń

PRZYJAŹŃ Z ZYGMUNTEM KRASIŃSKIM

Ponowne spotkanie z Zygmuntem Krasińskim w 1839 roku w Mediolanie zapoczątkowało ich dożgonną przyjaźń. Poeta kilkakrotnie (łącznie przez 31 dni) gościł w Wierzenicy. Podziwiał twórczość filozoficzną swego gospodarza i nie krył jej wpływu na swe poglądy. Słuchał również życiowych (w tym i matrymonialnych) rad przyjaciela.

ŻYCIE RODZINNE

W kwietniu 1857 roku w kościele w Jeruzalu (obecnie województwo mazowieckie) w Warszawie Cieszkowski poślubił swoją stryjeczną siostrę Helenę (Halinę). W lipcu 1859 roku w Wierzenicy urodził się syn Krzysztof, a w marcu 1861 roku w Berlinie – drugi syn August. Niestety, matka zmarła pięć dni po porodzie. Opiekunką chłopców została (najpewniej od 1868 roku) Klara Dembińska, siostra Teodora, ówczesnego dzierżawcy Wierzenicy.

INWESTYCJE W WIERZENICY

Mimo licznych obowiązków Cieszkowski nie zaniedbywał Wierzenicy. W latach 1850-52 sfinansował poważne prace remontowe przy wierzenickim kościele, a następnie budowę nowej plebanii (zakończoną w 1860 roku). Wobec toczących się dyskusji na temat powołania w Wielkopolsce szkoły rolniczej Cieszkowski wyraził w 1861 roku gotowość utworzenia takiej placówki w Wierzenicy, przeznaczając dla niej cały dochód z wierzenickiego majątku (warunek: nadanie imienia zmarłej niedawno żony Haliny) i – nie czekając na ostateczne porozumienie – postawił w Wierzenicy budynek szkolny (stojący do dziś i nazywany „Akademią”). Zresztą już wcześniej majątek był przygotowywany do roli gospodarstwa doświadczalnego. Stosowano nowoczesne metody gospodarowania, m.in. w oparciu o porady Hipolita Cegielskiego i Tytusa Działyńskiego. Ostatecznie jednak szkoła rolnicza w Wierzenicy nie powstała. W 1865 roku Cieszkowski wydzierżawił majątek wspomnianemu wyżej Teodorowi Dembińskiemu, zapewniając sobie jednak istotny wpływ na sposób gospodarowania, zlecając między innymi gruntowny remont zabudowań gospodarczych.

MAJĄTEK ŻABIKOWSKI – SZKOŁA IM. HALINY

W 1863 roku Cieszkowski nabył folwark w Żabikowie, a później znacznie go powiększył. Prawdopodobnie było to przygotowanie do założenia szkoły rolniczej, bo takie projekty zostały oficjalnie przedstawione w 1867

Luboń-Zabikowo, dawna siedziba Wyższej Szkoły Rolniczej im. Haliny, fot. J. Świgoń

roku przez Centralne Towarzystwo Gospodarcze i poparte przez Cieszkowskiego. Przekazanie majątku nastąpiło w 1869 roku, a 21 listopada 1870 roku uroczystie otwarto Szkołę Rolniczą im. Haliny (wbrew intencjom i bez wsparcia władz pruskich). Od jesieni 1873 roku, już w Wyższej Szkole Rolniczej im. Haliny, rozszerzono program wydłużając czas nauki z dwóch do trzech lat. Cieszkowski nadal systematycznie inwestował w infrastrukturę szkoły. Większość słuchaczy (podobnie jak znaczna część kadry) pochodziła spoza granic Wielkiego Księstwa Poznańskiego. Wykorzystały to władze pruskie, aby pozbyć się szkoły kształcącej fachowych rolników i jednocześnie wychowującej w duchu polskiego patriotyzmu. W 1875 roku nakazano opuszczenie granic państwa pruskiego przez osoby pochodzące z Królestwa Polskiego. Wobec utraty słuchaczy szkoła zawiesiła działalność (w 1876 roku), a po dalszych trzech latach została ostatecznie zlikwidowana.

Tablica na budynku dawnej siedziby Wyższej Szkoły Rolniczej im. Haliny, fot. J. Świgoń

Zasługi Cieszkowskiego zostały docenione: w 1873 roku został przyjęty do krakowskiej Akademii Umiejętności, a Uniwersytet Jagielloński nadał mu godność doktora honoris causa. W 1893 roku TPN uhonoroowało wieloletnią działalność naukową swego prezesa. Na tej uroczystości jubilat po raz ostatni wystąpił publicznie, zmarł 12 marca 1894 roku w Poznaniu, a pochowany został w Wierzenicy.

SYNOWIE AUGUSTA CIESZKOWSKIEGO

Obaj synowie, wychowywani po śmierci matki przez ojca i Klarę Dembińską, ukończyli gimnazjum św. Marii Magdaleny w Poznaniu. Starszy Krzysztof w 1892 roku otrzymał od ojca majątek, którego stan (poza Wierzenicą) z powodu wieloletniego wydzierżawiania był zły. Dlatego część gospodarstwa oddał w zarząd młodszemu bratu. Zmarł nagle w 1901 roku i został pochowany w Wierzenicy.

August Cieszkowski jr studiował w Krakowie, Wiedniu i Heidelbergu. Stamtąd namówiony przez brata wrócił do Wierzenicy i zajął się gospodarstwem. Kontynuował również zapoczątkowane przez ojca badania w archiwach włoskich, a wyniki publikował. Po śmierci ojca zajął się badaniem i wydawaniem jego dzieł (między innymi cztery tomy *Ojciec nasz*).

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości powstała w Poznaniu Wszechnica Piastowska (przemianowana wkrótce na Uniwersytet Poznański), a jednym z pierwszych wydziałów był Wydział Rolniczo-Leśny. W posiedzeniu Komisji Organizacyjnej uczestniczył również August Cieszkowski jr. Wydział bazował w znacznym stopniu na kadrze i dorobku szkoły żabikowskiej. Zapewne to skłoniło Cieszkowskiego do przekazania folwarku żabikowskiego na potrzeby Wszechnicy. Ponieważ dotychczasowy dzierżawca oddał majątek w bardzo złym stanie, podjęto (przy akceptacji Cieszkowskiego) decyzję o stopniowej parcelacji ziemi. Uzyskiwane pieniądze przeznaczano na potrzeby inwestycyjne uczelni. W uznaniu zasług społecznych hojnego darczyńcy Rada Wydziału Rolniczo-Leśnego UP uruchomiła procedurę nadania mu doktoratu honorowego, która została przerwana przez jego śmierć. Zmarł w Wierzenicy 23 maja 1932 roku i tam został pochowany.

August Cieszkowski jr zmarł bezzennie, ale rok przed śmiercią usynowił cztery osoby i przekazał im swe majątki. Byli to: późniejszy prezydent RP na obczyźnie Edward Raczyński, Jan Tyszkiewicz, Paweł Zółtowski i Felicjan Dembiński. Ten ostatni – wnuk Teodora (dzierżawcy Wierzenicy, brata Klary Dembińskiej) ukończył Wydział Rolniczo-Leśny Uniwer-

sytetu Poznańskiego (dyplom nr 1) w 1923 roku, a rok później obronił pracę doktorską. Po wojnie wrócił do pracy na macierzystym wydziale i szybko został mianowany profesorem, a w 1970 roku otrzymał doktorat honorowy. Zdaniem Zygmunta Kaczmarka [4] Felicjan Dembiński był jedynym z usynowionej czwórki, który w rzeczywistości wypełniał swe obowiązki wobec przybranego ojca.

NAJWAŻNIEJSZE ŚLADY OBECNOŚCI CIESZKOWSKICH W WIELKOPOLSCE

Remontowany przez Cieszkowskich (ojca i syna) kościół w Wierzenicy (opisany dokładniej między innymi przez Zbigniewa Szmidta [7]) mieści w krypcie pięć trumien rodziny Cieszkowskich. W parku niedaleko kościoła znajduje się dwór Cieszkowskich, do niedawna zaniedbany, ale ostatnio ładnie odnowiony. Jest własnością prywatną. Zgromadzony w nim przez Augusta Cieszkowskiego bogaty księgozbiór uległ rozproszeniu w czasie II wojny światowej, a tylko niewielka część znajduje się w zbiorach biblioteki Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk. Towarzystwo to, którego August Cieszkowski ojciec był współzałożycielem i wieloletnim prezesem, nadal działa w gmachu przy obecnej ulicy Mielżyńskiego, który stał się siedzibą Towarzystwa jeszcze za jego życia. Na dziedzińcu na jednej ze ścian znajdują się medaliony z podobiznami Augusta Cieszkowskiego i Zygmunta Krasińskiego.

Poznań-Sołacz,
Kolegium Cieszkowskich
Uniwersytetu Przyrodniczego
w Poznaniu,
fol. J. Świgoń

W Luboniu na terenie dawnego folwarku żabikowskiego zachowały się nieliczne obiekty związane z Wyższą Szkołą Rolniczą im. Haliny. Na jednym z nich umieszczono tablicę pamiątkową. Wspomniana wyżej parcelacja majątku żabikowskiego na potrzeby Uniwersytetu Poznańskiego została przerwana przez wojnę, a w 1951 roku Uniwersytet zmuszono do zdania nierozparcelowanych jeszcze gruntów (czyli prawie 3/5 powierzchni folwarku). Za uzyskane wcześniej fundusze wykorzystano (jeszcze przed wojną) na inwestycję teren na Sołacz i Gołęczynie, wykupiono 11 willi i wybudowano gmach naukowo-dydaktyczny noszący nazwę Kolegium Cieszkowskich. Już po wojnie z funduszu parcelacyjnego zdołano przeprowadzić pewne prace remontowe.

Dawny Wydział Rolniczo-Leśny po zmianach organizacyjnych był bazą wyjściową do utworzenia w 1951 roku samodzielnej Wyższej Szkoły Rolniczej. Uczelnia ta została w 1972 roku przemianowana na Akademię Rolniczą, której patronem od 1 października 1996 roku jest August Cieszkowski. Warto podkreślić, że wprowadzie przy kolejnej zmianie nazwy na Uniwersytet Przyrodniczy (w 2008 roku) nazwisko Cieszkowskiego usunięto z nazwy uczelni, jej patronem jest nadal. Potwierdza to *Statut Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu* [6].

Tablica na budynku Kolegium Cieszkowskich
Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu,
fot. J. Świgoń

PODSUMOWANIE

Podziw i uznanie budzi szeroki wachlarz zainteresowań naukowych i społeczno-politycznych Cieszkowskiego, a wiele jego wskazań i propozycji jest nadal aktualnych. Godnym kontynuatorem działań ojca – również w zmienionych po odzyskaniu niepodległości uwarunkowaniach społecznych i politycznych – okazał się syn August. W związku ze wspomnianą na wstępie dwusetną rocznicą urodzin Augusta Cieszkowskiego zarówno

Popiersie Augusta Cieszkowskiego patrona Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu,
fot. J. Świąć

Sejmik Województwa Wielkopolskiego, jak i Rada Powiatu w Poznaniu podjęły uchwały zmierzające do upamiętnienia zasług Cieszkowskiego dla regionu. Pamięć o zasługach Cieszkowskich jest kultywowana (nie tylko przy okazji okrągłych rocznic) przez ośrodki będące efektami ich działań (PTPN i Uniwersytet Przyrodniczy), ale także – co zasługuje na podkreślenie – jako inicjatywy lokalnych społeczności, np. w Wierzenicy, Swarzędzu i w Luboniu, a nawet w Bydgoszczy.

BIBLIOGRAFIA

1. *August Cieszkowski – Wielkopolanin i Europejczyk*, pod red. Barbary Goryńskiej-Bitner i Jerzego Stępnia, AR w Poznaniu, Poznań 1994.
2. *Co po Augustcie Cieszkowskim? Spojrzenie po 120. latach*, pod red. Józefa Banaszaka, Wydawnictwo UP w Poznaniu, Poznań 2012.
3. *Duch wielki serce złote August Cieszkowski jego intelektualna i materialna spuścizna*, pod red. Ewa J. Buczyńskiej, Włodzimierza Buczyńskiego, Andrzeja Kurowskiego, UMiG Swarzędz, Swarzędz 2004.
4. *Felician Cieszkowski Dembiński (1901-1981) rolnik i uczonec*, pod red. Zygmunta Kaczmarka, AR w Poznaniu, Poznań 2001.
5. Malepszak Stanisław, *Żabikowo – dzieje wsi i fundacji Augusta Cieszkowskiego*, „Forum Lubońskie”, Luboń 1999.
6. *Statut Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu*, <http://bip.up.poznan.pl/doc/statut.pdf>.
7. Szmidt Zbigniew, *Kościół drewniany w powiecie poznańskim*, [w:] „Kronika Powiatu Poznańskiego”, nr 4, Starostwo Powiatowe w Poznaniu, Poznań 2013.

SANKTUARIUM BŁOGOSŁAWIONEGO EDMUNDA BOJANOWSKIEGO W LUBONIU-ŻABIKOWE

* Bogdan Kucharski

Luboń to jedno z najmłodszych miast w Wielkopolsce, położone na południe od Poznania, przy jego granicach. Powstało w 1954 roku z połączenia osady fabrycznej Luboń oraz dwóch wsi: Żabikowa i Lasku. Najstarszą częścią Lubonia jest Żabikowo, wzmiankowa-

Kościół pw. św. Barbary w Luboniu-Żabikowie, *fot. Z. Szmidt*

* Krajoznawca, członek Wielkopolskiego Klubu Publicystów Krajoznawczych w Poznaniu.

Dom Generalny wielkopolskiej gałęzi Zgromadzenia Sióstr Służebniczek
Niepokalanego Poczęcia NMP w Luboniu-Żabikowie, fot. Z. Szmidt

ne po raz pierwszy w 1283 roku. Jego centralnym punktem jest dzisiejszy plac Edmunda Bojanowskiego. Wraz z sąsiednimi ulicami został on zbudowany na początku XX wieku z inicjatywy Komisji Kolonizacyjnej, która w kilku miejscowościach koło Poznania (miedzy innymi w Chludowie, Godłęczewie i Żabikowie) zaczęła realizować program germanizacji, sprowadzając osadników z różnych stron Niemiec. Dla uatrakcyjnienia warunków zamieszkania przygotowano szeroki program budowy obiektów użyteczności publicznej. W Żabikowie powstał kościół i szkoła ewangelicka, dom gminny, poczta, apteka, szpital, willa lekarza, sklepy, restauracja oraz kilkadziesiąt domów jednorodzinnych. Dominującym do dziś elementem żabikowskiego placu jest poewangelicki kościół pw. św. Barbary, zbudowany w latach 1908-10.

W zachodniej pierzei placu znajduje się Dom Generalny wielkopolskiej gałęzi Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Niepokalanego Poczęcia NMP, mieszczący się w dawnym domu gminnym i szpitalu wzniesionym w latach 1908-10. Przed nim stoi pomnik bł. Edmunda Bojanowskiego z dziećmi, autorstwa rzeźbiarza Eugeniusza Olechowskiego z 1989 roku. Do domu sióstr przylega kaplica klasztorna pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa, dobudowana w 1922 roku. Od 1930 roku znajduje się w niej sarkofag z doczesnymi szczątkami Edmunda Bojanowskiego, założyciela Zgromadzenia Sióstr Służebniczek, którego papież Jan Paweł II ogłosił błogosławionym 13 czerwca 1999 roku w Warszawie, podczas pielgrzymki do Polski. Dekretem Arcybiskupa Poznańskiego z 8 września 1999 roku kaplica została ustanowiona Sanktuarium błogosławionego Edmunda Bojanowskiego, z zadaniem szerzenia kultu Bożej Opatrzności.

Co roku do tego miejsca licznie pielgrzymują czciciele. Z racji przypadającej w listopadzie 2014 roku dwusetnej rocznicy urodzin bł. Edmunda, decyzją Konferencji Episkopatu Polski Kościół w Polsce obchodzi (od listopada 2013 do listopada 2014) Rok Błogosławionego Edmunda Bojanowskiego.

Edmund Bojanowski – działacz religijny, charytatywny, oświatowy, społecznik, literat, twórca bibliotek wiejskich i ochronek dla biednych i opuszczonych dzieci – urodził się 14 listopada 1814 roku w Grabonogu koło Gostynia, leżącego wówczas w zaborze pruskim. Wychowywał się w rodzinie ziemiańskiej o duchu i tradycjach patriotycznych. Jego ojciec Walenty i matka Teresa z domu Umińska (siostra gen. Jana Nepomucena Umińskiego, uczestnika powstań narodowych i wojen napoleońskich) wszczepili mu umiłowanie Boga i ojczyzny. Gdy miał cztery lata ciężko zachorował; lekarze nie dawali mu nadziei na przeżycie. Dzięki modlitwie swojej matki, za wstawiennictwem Matki Bożej Świętogórskiej Róży Duchownej, doświadczył łaski uzdrowienia. Po dzień dzisiejszy w świętogórskim sanktuarium, u stóp Piety w ołtarzu Matki Boskiej Bolesnej, zachowało się srebrne wotum w kształcie Oka Opatrzności, ofiarowane przez Bojanowskich oraz opis tego cudownego wydarzenia, własnoręcznie złożony przez Edmunda.

Początkowo Edmund Bojanowski wychowywał się w rodzinnym Grabonogu, a w latach 1826-32 zamieszkał z rodzicami w Płaskowie koło Smolic. Ze względu na słabe zdrowie początkowo uczył się prywatnie pod kierunkiem nauczycieli domowych. Od młodych lat odznaczał się umiłowaniem do literatury i historii. Gdy miał osiemnaście lat wyjechał z matką do Wrocławia, gdzie po uzupełnieniu wykształcenia w zakresie szkoły średniej rozpoczął studia na Wydziale Nauk Filozoficznych. Po śmierci matki w 1834 roku i ojca w 1836 roku przerwał studia we Wrocławiu, by dalej kontynuować naukę w Berlinie. Zdiagnozowana przez lekarzy poważna choroba płuc, nie pozwala mu jednak na ich ukończenie.

W 1838 roku powrócił do rodzinnego Grabonoga, gdzie zamieszkał u swego przyrodniego brata Teofila Wilkońskiego. Tam zaangażował się w życie społeczne i dzieła charytatywne. Związał się z Kasynem w Gostyniu, którego celem było umocnienie tożsamości narodowej i dążenie do rozwoju na płaszczyźnie kulturowej

i oświatowej, przy jednoczesnej dbałości o polepszenie sytuacji ekonomiczno-gospodarczej. Pisał artykuły o tematyce literackiej i folklorystycznej, zbierał i gromadził podania ludowe, zakładał czytelnie ludowe. W 1849 roku, podczas epidemii cholery panującej w Wielkopolsce, swoje siły i czas poświęcił pielęgnowaniu chorych. W Gostyniu założył Instytut, będący przytułkiem dla sierot po ofiarach cholery i szpitalikiem dla ubogich.

W 1850 roku przy jego udziale powstała w Podrzeczu koło Gostynia pierwsza wiejska ochronka dla dzieci, dla których ułożył program wychowania oparty na religii i rodzimych zwyczajach. Opiekę nad dziećmi i ich kształtowanie powierzył dziewczętom, które sam przygotowywał do pracy wśród najmłodszych. Z czasem przyjęły one śluby zakonne, tworząc Zgromadzenie Sióstr Służebniczek NMP. Widząc stały rozwój ochronek Bojanowski, podjął starania o utworzenie domu formacyjnego dla nowicjuszek. I tak w Jaszku koło Śremu, obok kościoła pw. św. Barbary, 26 sierpnia 1856 roku otwarto Nowicjat, a od 1862 roku mieścił się tam również pierwszy Dom Generalny Sióstr Służebniczek Maryi.

Pod koniec życia Edmund Bojanowski zapragnął zrealizować swoje dawne pragnienie kapłaństwa i w 1869 roku wstąpił do seminarium w Gnieźnie. Pogarszający się stan zdrowia uniemożliwił mu jednak osiągnięcie upragnionego celu. W maju 1870 roku zamieszkał na plebanii przy sanktuarium Matki Bożej w Górcie Duchownej koło Leszna, u swego przyjaciela ks. Stanisława Gieburowskiego. Tam zmarł 7 sierpnia 1871 roku. Ciało – zgodnie z jego wolą – zostało złożone w podziemiach kościoła w Jaszku.

Na zewnętrznej ścianie żabikowskiej kaplicy-sanktuarium znajduje się tablica z 2005 roku upamiętniająca obecność kardynała Karola Wojtyły, późniejszego papieża Jana Pawła II, który wraz z całym Episkopatem Polski 5 września 1972 roku modlił się tu jako główny celebrans odprawianej przed kaplicą mszy św. o szybką beatyfikację Edmunda Bojanowskiego. Wewnątrz sanktuarium, w ołtarzu głównym, umieszczona jest rzeźba Ostatniej Wieczerzy, a ambonę zdobi płaskorzeźba z symbolami Ewangelistów. Znajduje się tu też figura Serca Pana Jezusa, autorstwa Eugeniusza Olechowskiego. W krypcie, po prawej stronie ołtarza, stoi sarkofag z doczesnymi szczątkami bł. Edmunda Bojanowskiego, przeniesionymi tu z Jaszku w sierpniu 1930 roku. Nad sarkofagiem znajduje się

plaskorzeźba przedstawiająca bł. Edmunda z dziećmi, którą wykonał Adam Chyrek w setną rocznicę śmierci założyciela Zgromadzenia. Na chórze znajduje się metalowa trumna, w której Edmund Bojanowski był pochowany.

Obecnie działają cztery odrębne Zgromadzenia Sióstr Służebniczek: wielkopolskie, starowiejskie, śląskie i dębnickie, które od 1991 roku tworzą Federację Sióstr Służebniczek Niepokalanego Poczęcia NMP. W Wielkopolsce siostry swoje życie i posługiwanie apostołskie związały z Żabikowem w 1920 roku. Od 1983 roku znajduje się tu Nowicjat, a od 1984 roku Dom Generalny Zgromadzenia. Siostry prowadzą też tu Dom Rekolekcyjny (przy którym stoi głaz z medalionem przedstawiającym „Sługę Bożego Edmunda Bojanowskiego”) i Przedzskole Niepubliczne „Ochronka” im. bł. Edmunda Bojanowskiego.

W miejscowościach związanych z działalnością bł. Edmunda Bojanowskiego znajduje się wiele obiektów go upamiętniających. W Grabonogu, w odrestaurowanym dworcu w którym urodził się Edmund Bojanowski, od 1981 roku istnieje muzeum jego imienia. Eksponowane są tam głównie zbiory etnograficzne, a patronowi muzeum poświęcono pokój na piętrze. W Podrzeczu, na ścianie domu który stoi w miejscu, gdzie istniała pierwsza ochronka założona przez Bojanowskiego, umieszczono pamiątkową płytę, a nieopodal otwarto w 1999 roku

Pomnik bł. Edmunda Bojanowskiego przy kaplicy Najświętszego Serca Pana Jezusa w Domu Sióstr Służebniczek Niepokalanego Poczęcia NMP w Luboniu Żabikowie, *fot. Z. Szmidt*

Sarkofag z doczesnymi szczątkami bł. Edmunda Bojanowskiego z plaskorzeźbą przedstawiającą bł. Edmunda z dziećmi, autorstwa Adamz Chyrka, *fot. Z. Szmidt*

nową placówkę Sióstr Służebniczek Wielkopolskich, w której znajduje się ochronka. Przed murami świętogórskiej bazyliki stoi nowy pomnik błogosławionego z 2009 roku (na miejscu pierwotnego z 1980 roku), zaś w gostyńskiej farze pw. św. Małgorzaty znajduje się jego relikwiarz (z częścią kości błogosławionego) w kształcie świecy. W Górcie Duchownej, w pokoju na plebani gdzie zmarł, zachowało się skromne umeblowanie z tego okresu, a przed plebanią stoi pomnik Edmunda Bojanowskiego, pochylającego się nad ubogim w miłosiernej posłudze. W 1984 roku w Jaszkanie utworzono Izbę Pamięci poświęconą Edmundowi Bojanowskiemu, a w 2010 roku przy miejscowym kościele odsłonięto jego pomnik. 9 sierpnia 2014 roku, na placu Edmunda Bojanowskiego w Luboniu-Żabikowie, odsłonięto pomnik-ławeczkę bł. Edmunda Bojanowskiego, autorstwa artysty plastyka Piotra Garstki.

BIOGRAFIA

1. Fąka Marian, *Ziarno wrzucone w ziemię*, Siostry Służebniczki NMP, Wrocław 1988.
2. Turek Laureta M., *Śladami Serdecznie Dobrego Człowieka*, Zgromadzenie Sióstr Służebniczek NMP Niepokalanie Poczętej, Wrocław 2007.
3. Turek Laureta M., *Przewodnik śladami bł. Edmunda Bojanowskiego*, Zgromadzenie Sióstr Służebniczek NMP Niepokalanie Poczętej, Wrocław 2011.

DZIEJE WSI BIEDRUSKO

* Szymon Czajkowski

Najstarsze ślady osadnictwa ludzkiego na terenie gminy Suchy Las, w granicach której dzisiaj znajduje się Biedrusko odnaleziono w Zielątkowie. Są to pochodzące z około 10-8 tysięcy lat p.n.e. artefakty w postaci grotu strzały, liściaka, rylca i pięciu drapaczy krzemiennych. Ludność, która pozostawiła rzeczne ślady przez archeologów klasyfikowana jest w ramach kultury świderskiej. Z kolei jeśli chodzi o najdawniejsze znane nam dowody obecności człowieka już na samym terenie dzisiejszego Biedruska, należy wspomnieć kulturę ceramiki wstęgowej, której przedstawiciele zamieszkiwali omawiane ziemie około 4,5-1,8 tysięcy lat p.n.e. [2].

Pałac w Biedrusku, *fot. K. Budziński*

* Historyk, Centrum Turystyki Kulturowej TRAKT.

Niemniej większość opracowań dotyczących historii Biedruska początki wsi wiąże z epoką średniowiecza. Bliskość Poznania, jednej z najistotniejszych osad z czasów formowania się domeny pierwszych Piastów, pozwala przypuszczać, iż północne tereny powiatu, zwłaszcza znajdujące się wzdłuż linii Warty, miały szansę być świadkami istotnych wydarzeń już w początkowym okresie państwa polskiego. Najstarsze znane nam źródła pisane na temat Biedruska pochodzą dopiero z 1388 roku. W aktach Sądu Grodzkiego w Poznaniu znalazły się zapiski o braciach Bielawskich, których sprawa dotyczyła 100 grzywien jakie warte były ziemie w Biedrusku. Nazwa miejscowości pochodzi najprawdopodobniej od imienia jednego z kanoników poznańskich Biedzrewa lub Piesdrewa. Samo określenie osady wielokrotnie ulegało zmianie na przestrzeni dziejów. Tylko z epoki średniowiecza znane są nazwy: Besdrofsko (1388), Byeszdzronska dziedzina (1398), Byesdrowsko (1408), Beszdrowszko (1414) i Byesdrowo (1434). W późniejszych okresach pojawiały się także określenia: Byesdrowko/Byeszdrowszko (1510), Byczdrusko (1564/65), Biedzrowsko (1580), Biedrusko (1845), a także niemiecka nazwa – Weissenburg [2, 11].

Zebrane informacje na temat nazewnictwa Biedruska oraz wyszczególnienie określeń miejscowości pojawiających się w źródłach pisanych, pochodzą głównie z procesów o prawa własności. Wśród nich warto zwrócić uwagę na spór rozstrzygany w 1408 roku pomiędzy Febronią Leszczyną a przełożoną klasztoru cysterek z Owińsk, miejscowości oddalonej jedynie o około 5 km od Biedruska, jednak znajdującej się już po drugiej stronie Warty. Proces dotyczył budowy młyna i wydaje się szczególnie istotny z punktu widzenia przeplatania się losów Biedruska z dziejami zakonu, a w dalszej perspektywie także przyłączenia osady w skład klasztornej domeny.

Historycy nie są zgodni co do daty samego przybycia zakonu cysterek do Owińsk i założenia tamtejszego klasztoru. Część badaczy wskazuje na wspomnienia Jana Długosza z 1242 roku. Inni jako jeden z powodów, dla którego cysterki miały przybyć w okolice Poznania parę lat później, podają trwającą do 1244 roku wojnę pomiędzy książętami wielkopolskimi a Piastami ze Śląska. W tym przypadku jako alternatywna data wysuwany jest rok 1252. Niezależnie od przyjętego punktu widzenia i mimo, iż w pierwotnej donacji cysterki weszły w posiadanie obu brzegów Warty w pobliżu swojej siedziby, wielce prawdopodobne jest to, iż samo Biedrusko w momencie ufundowania klasztoru nie znalazło się jeszcze w obrębie jego dóbr [8]. Również wobec daty przyłączenia Biedruska do klasztornej domeny brak jest zgody wśród badaczy dziejów Wielkopolski. Jedna z teorii głosi, iż miało to miejsce już w XIII wieku, kiedy to Biedrusko

zostało zakupione przez cysterki, po wcześniejszym sprzedaniu lub utraceniu Dobiegniewa – jednej z osad pierwotnie nadanych siostronom zakonnym przez Przemysła I. Drugą sugerowaną datą jest 1491 rok, kiedy to osada miała zostać odkupiona od Jana Czuryło-Bielawskiego. Ostatnią proponowaną cezurę stanowi rok 1518, w którym Zygmunt Stary wydał zgodę na zakup miejscowości przez siostry zakonne. Według części badaczy dopiero po tej dacie miało dojść do przejęcia rzeczonych terenów od Jana Bielawskiego, wraz z Nosilnem i Wygonowem za równowartość 800 grzywien [2, 11, 13]. Obojętnie za którą z przytoczonych alternatyw ostatecznie opowiedzą się historycy, bez wątpienia włączenie Biedruska w posiadanie zakonu jest momentem przełomowym w dziejach miejscowości, ponieważ jego losy na kilkaset lat związane zostały z dziejami klasztoru w Owińskach. Niemniej kwestia czy był to okres dwustu czy pięciuset lat, pozostaje wciąż pytaniem otwartym.

Dobrze znany z kolei jest moment rozdzielenia historii Biedruska i losów zakonu. Jednym ze skutków II rozbioru Rzeczypospolitej i objęcia terenów Wielkopolski granicami państwa pruskiego, była sekularyzacja tutejszych zakonów. Decyzja o zeświecczeniu część dóbr kościelnych objęła także cysterki z Owińsk i w 1798 roku doszło do konfiskaty rzeczzonego majątku. Nowym właścicielem poklasztornych włości, a co za tym idzie także Biedruska, została niemiecka rodzina von Treskow. Nabywcą był pochodzący z Berlina Sigismund Otto Joseph von Treskow, który w uznaniu za swoje zasługi dla państwa pruskiego nabył ziemię za kwotę niższą niż ówczesna wartość, przekładając kwotę 73 325 talarów za 3761 mórg [2].

W następnych dziesięcioleciach, w wyniku praw spadkowych przysługujących kolejnym potomkom berlińskiego kupca, majątek został rozparcelowany. Niemniej Biedrusko cały czas pozostawało w posiadaniu rodziny von Treskow, a lata 1877-1880 to jeden z ważniejszych okresów w dziejach miejscowości. W tym czasie miała miejsce budowa pałacu, który do dnia dzisiejszego pozostaje krajoznawczą wizytówką wsi. Rezydencja powstała za kwotę 111 tysięcy ówczesnych marek i była dziełem Ludwika Huhna. Eklektyczna budowla powstała w malowniczym otoczeniu na wzgórzu, na skraju Warty, a jej najbardziej charakterystycznym elementem jest wieża z tarasem widokowym. Ciekawostką architektoniczną jest fakt umieszczenia głównego wejścia w fasadzie bocznej, co przyczyniło się do dość niestandardowego układu wewnątrz. W momencie projektowania siedziby von Tresków, w Biedrusku prócz dworu znajdowało się 12 domów, a wieś była zamieszkiwana przez 212 mieszkańców, z czego ponad połowę stanowili katolicy [1]. Prócz pałacu pod koniec wieku XIX w Bie-

Pałac w Biedrusku, bogini Nike,
fot. K. Budziński

drusku powstała inna charakterystyczna budowla, mianowicie wieża ciśnień i podobnie jak rezydencja przetrwała ona do dzisiaj. Przez kolejne dekady wizerunki obu charakterystycznych budowli nieraz były wykorzystywane na różnego rodzaju przedstawieniach Biedruska.

Czas przełomu XIX i XX wieku jest kolejnym zagadkowym okresem w historii osady. W 1904 roku miejscowość i okoliczne ziemie zostały sprzedane przez dotychczasowych właścicieli państwu pruskiemu. Według niektórych przekazów transakcja była skutkiem kryzysu rolnego pod koniec stulecia. Pogarszająca się sytuacja materialna von Tresków miała zmusić rodzinę do odsprzedaży majątku. Zgodnie z inną tradycją decyzja o przekazaniu Biedruska i okolic wynikała z mezaliansu popełnionego przez dziedzica majątku. Rodzina von

Tresków podobnież wolała sprzedać ziemie niż pozostawić ją w rękach sukcesora, który zniesławił rodowe nazwisko. Mimo, iż pobudki sprzedaży nie są powszechnie znane, pewne jest, iż w 1904 roku Biedrusko i przyległe do niego ziemie stały się własnością armii pruskiej. Na terenie miejscowości urządzono obóz wojskowy, a na zachód od niego zorganizowano poligon. W tym czasie w okolicy wsi miał miejsce szereg inwestycji związanych przystosowaniem obszaru dla potrzeb wojska. Powstały baraki, garaże czy stajnie, a pałac von Treksów zaadaptowano na kasyno oficerskie. Zdecydowano również o zmianie nazwy miejscowości, która od tego czasu zaczęła nosić miano Weissenburg.

Przybycie oddziałów do spokojnej dotychczas osady całkowicie przeobraziło jej charakter. Od tamtej pory na przestrzeni lat, wraz ze zmieniającymi się kolejami losu na terenie poligonu stacjonowały różne armie. Niemniej przez wszystkie dekady mieszkańcy Biedruska w dużej mierze byli pracownikami wojska lub instytucji z nim współpracujących. Ponadto obecność oddziałów militarnych wiązała się częstymi wizytami wybitnych osobistości. Pierwsze tego typu odwiedziny miały miejsce już w 1910

roku, kiedy to w pałacu i na poligonie gościł cesarz Wilhelm II, przybyły do Wielkopolski z okazji otwarcia zamku w Poznaniu [3].

Podczas I wojny światowej w Biedrusku zlokalizowano główne magazyny wojskowe i ośrodki szkoleniowe. Poligon znajdował się pod panowaniem pruskiej armii jeszcze do końca 1918 roku. W Sylwestra tegoż roku na teren jednostki wojskowej wjechał samochód ciężarowy z powstańcami wielkopolskimi. Wyjazd zorganizował wicewachmistrz artylerii Kazimierz Nieżychowski. Kompleks został zajęty bez oporu ze strony niemieckiej, zdobyte armaty stały się załącznikiem powstańczej artylerii [9], a samo Biedrusko wciąż było wykorzystywane przez wojsko, lecz tym razem przez oddziały polskie.

W czasie dwudziestolecia międzywojennego poligon w Biedrusku nadal był odwiedzany przez wybitne osobistości. 14 maja 1922 roku w uroczystości poświęcenia sztandarów wziął udział Naczelnik Państwa – marszałek Józef Piłsudski [3, 6], z kolei rok później swoją obecnością Biedrusko zaszczylił Marszałek Francji, Polski i Wielkiej Brytanii Ferdinand Foch, na cześć którego nadano nazwę pobliskiemu wzgórzcu [3, 5]. Znakomitych delegatów gościł także dawny pałac von Tresków, w którym zatrzymali się – prócz wymienionych – w 1928 roku Prezydent Rzeczypospolitej Ignacy Mościcki oraz w 1937 roku król Rumunii Karol II [3, 4].

W trakcie II wojny światowej po zajęciu poligonu przez armię niemiecką na terenie Biedruska w 1939 roku utworzono obóz dla polskich jeńców wojennych. Niemniej dowództwo Wehrmachtu doceniło dogodne warunki, które umożliwiały stacjonowanie niemieckich oddziałów i podjęto decyzję o dalszej rozbudowie zaplecza wojskowego. W tym czasie poligon był wykorzystywany między innymi przez Erwina Rommla. „Lis pustyni” przeprowadzał pod Poznaniem manewry wojskowe a zebrane wówczas doświadczenie miał wykorzystać w trakcie późniejszych operacji wojskowych w Afryce. W nocy z 24 na 25 stycznia 1945 roku zdziesiątkowane oddziały niemieckie zostały zmuszone przez Armię Czerwoną do przegrupowania się na poznańską cytadelę [2, 3].

Po wyzwoleniu, poligon w Biedrusku początkowo wykorzystywany był przez żołnierzy radzieckich by wkrótce po raz drugi w historii stać się własnością polskich sił zbrojnych. Oddziały z Biedruska uczestniczyły między innymi w tłumieniu wystąpień robotniczych w trakcie Poznańskiego Czerwca 1956 roku. W tej samej dekadzie podjęto ustalenia o daleko idącym rozszerzeniu granic poligonu. Było to niejako podtrzymanie decyzji z czasów II wojny światowej, gdy dowództwo niemieckie zdecydowało o wykorzystaniu dla potrzeb wojska pobliskich miejscowości; między innymi Glinna. W 1973 roku, w wyniku reformy administracyjnej, znie-

Pałac w Biedrusku współczesne wnętrze, fot. K. Budziński

siono gromady jako jednostki podziału terytorialnego, a Biedrusko weszło w skład gminy Suchy Las. Niemniej przez wykorzystywanie terenów wokół miejscowości dla potrzeb wojska i utajnienie części dokumentów dotyczących wsi, badanie jej dziejów z II połowy XX wieku jest nieco utrudnione. Inna sprawa, iż plenery podpoznańskiego poligonu były wykorzystywane do polskich i zagranicznych produkcji filmowych.

Od paru lat trwa proces zmniejszania liczebności i wpływów armii w okolicy. W 2009 roku „do cywila” przeszedł między innymi dawny pałac von Tresków. Należy pamiętać, iż pałac jest jednym z wielu obiektów w Biedrusku, które przez lata były świadkami interesujących lecz zarazem zagadkowych losów miejscowości. Szereg pytań dotyczących dziejów osady nadal nie doczekało się odpowiedzi, aczkolwiek redukcja ilości wojsk i sprzedaż części terenów pozwala mieć nadzieję, iż niektóre z tajemnic Biedruska być może już wkrótce zostaną wyjaśnione.

BIBLIOGRAFIA

- Biedrusko dziś*, [w:] „Miesięcznik Sucholeski”, nr 40, 1999.
- Chruszczewski Ryszard, *Zarys historii gminy Suchy Las i jej mieszkańców*, eMPI, Poznań 2010.
- Kaźmierczak Krzysztof, *Gościł cesarza, króla, marszałka i powstańców*, [w:] „Nasza historia” nr 1, 2013.
- Pilarczyk Zenon, *Król Rumunii Karol II w Biedrusku*, [w:] „Miesięcznik Sucholeski”, nr 41, 1999.
- Pilarczyk Zenon, *Marszałek Francji, Wielkiej Brytanii i Polski Ferdynand Foch w Biedrusku*, [w:] „Miesięcznik Sucholeski”, nr 40, 1999.
- Pilarczyk Zenon, *Marszałek Józef Piłsudski, naczelnik państwa w Biedrusku*, [w:] „Miesięcznik Sucholeski”, nr 39, 1999.
- Powiat poznański. Leksykon krajoznawczo-turystyczny*, pod red. Włodzimierza Łęckiego, Powiat Poznański, Poznań 2012.
- Ratajczak Krzysztof, *Proces fundacyjny klasztoru cysterek w Owińskach i zarys jego średniowiecznych dziejów*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 2004.
- Rezler Marek, *Powstanie Wielkopolskie*, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2008.
- Skuratowicz Jan, *Dwory i pałace w Wielkim Księstwie Poznańskim*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 1981.
- Stachowiak Roman, *Z dziejów Biedruska*, [w:] „Miesięcznik Sucholeski”, nr 39-40, 1999.
- Tajemnice rodziny von Treskow*, [w:] „Gazeta poznańska, nr *uzup.*, 2001.
- www.biedrusko.org, dostęp dnia 28.04.2014 r.

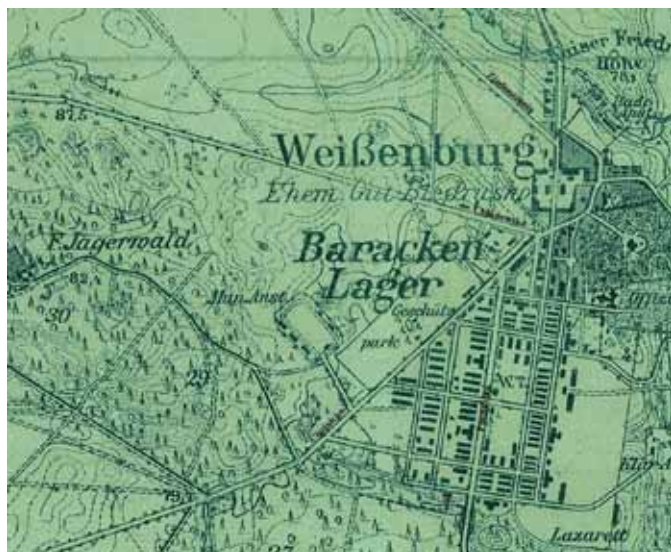
Kaplica w Rogalinie, fot. *Archiwum Starostwa Powiatowego w Poznaniu*

POLIGON WOJSKOWY W BIEDRUSKU

*Krzysztof Łączkowski

Pod koniec XIX wieku armia niemiecka poszukiwała dogodnego miejsca na duży poligon wojskowy¹. Miejszem spełniającym wszystkie wymagane kryteria do ćwiczeń dużych zgrupowań wojska było Biedrusko i jego okolice².

W 1904 roku rodzina von Treskov sprzedała dobra biedruskie państwu pruskiemu. Utworzony wówczas poligon stał się miejscem postoju i ćwiczeń zarówno armii pruskiej jak i polskiej. Nazwa miejscowości

Mapa z 1911 roku

¹ Poligon wojskowy – zamknięty teren wojskowy używany do ćwiczeń i manewrów wojskowych, przeprowadzania testów broni oraz opracowywania testowania taktyki wojskowej. Nazwa wywodzi się od zamkniętego na potrzeby wojska obszaru, najczęściej w kształcie wielokąta (ang. polygon). Pierwsze poligony wojskowe zaczęto tworzyć na potrzeby armii pruskiej pod koniec XVIII wieku. Zwyczajowo poligonami nazywa się duże wydzielone obszary, zamknięte dla osób cywilnych. Obszary te mogą należeć do jednostek wojskowych stacjonujących w pobliżu lub stanowić niezależne jednostki wojskowe (ośrodki szkolenia poligonowego). Poligon musi posiadać teren i infrastrukturę pozwalającą na przeprowadzenie ćwiczeń wojskowych (pasy taktyczne, place ćwiczeń), ponadto może być wyposażony w infrastrukturę służącą zakwaterowaniu ćwiczących (koszary) oraz ich transport (lotniska, bocznicę kolejowe). Na świecie istnieje też wiele byłych poligonów wojskowych, nieużywanych obecnie w celach wojskowych, często otwartych.

² Biedrusko (niem. Weißenburg) – wieś położona w województwie wielkopolskim, w powiecie poznańskim, w gminie Suchy Las, leżąca nad Wartą, około 5 km na północ od granic Poznania i około 15 km od centrum.

* Mieszkaniec Biedruska, pracownik cywilny wojska.

Biedrusko, wieża ciśień

została zmieniona z Biedrusko na Weißenburg (dotyczyła pałacu i przyległych zabudowań). Natomiast budowany w szybkim tempie obóz wojskowy znajdujący się na terenie niezalesionym w widłach dróg do Poznania i Chojnic zaczęto nazywać *Baraken Lager*.

Charakterystyczną dla Biedruska budowlą staje się wieża ciśień z czterostronnym zegarem na szczycie wybijającym godziny i kwadranse.

Wraz z mniejszym zegarem znajdującym się na placu naprzeciw budynku poczty i odwachu uzupełniały brak indywidualnych zegarków u żołnierzy.

Biedrusko, baraki od strony północnej 1915 rok

Poligon utworzono kosztem trzech wiosek: Knyszyna, Tworkowa, Trzuskotowa. Pałac rodziny von Treskov stał się kwaterą główną komendanta obozu.

W odległości około kilometra na zachód od obozu w kierunku Chojnic powstały składy amunicji, a w północnej części obozu szpital wojskowy. Po prawej stronie drogi do pałacu wybudowano baraki mieszkalne, magazyny i warsztaty dla tzw. komendy poligonu. Na końcu drogi poznańskiej postawiono małą elektrownię o napędzie parowym, z dużym kominem, dla potrzeb ćwiczących tam wojsk. Do rozbudowy ośrodka szkoleniowego Niemcy wykorzystali tartak mechaniczny, który został usytuowany u zbiegu dróg do Poznania i do Chludowa.

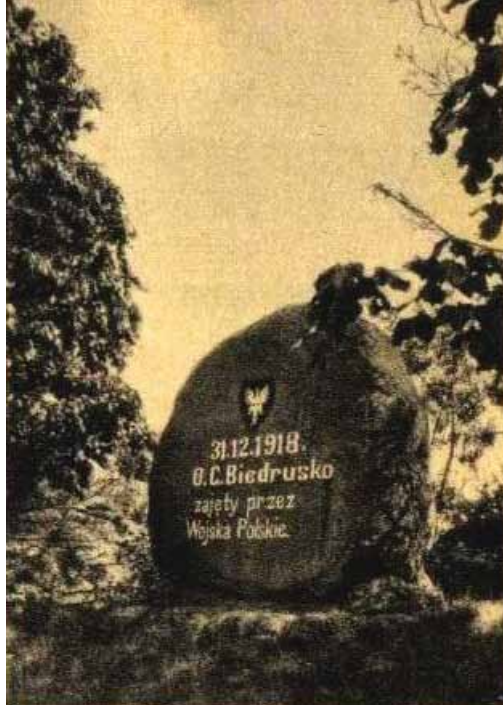
Latem 1910 roku z okazji otwarcia zamku cesarskiego w Poznaniu Obóz Ćwiczebny Biedrusko odwiedził cesarz Wilhelm II, dokonał przeglądu ćwiczących na poligonie wojsk. Wizyta ta została upamiętniona przez żołnierzy, którzy wykonali obelisk z gładkiego narzutowego o wadze 18 ton. Ustawiono go w ogrodzie kasyna oficerskiego.

Po zajęciu Biedruska przez armię powstańczą w 1918 roku, napis zmieniono na: „31.12.1918 OC zajęty przez Wojska Polskie”.

W roku 1911 w czterdziestą rocznicę zwycięstwa Prus nad Francją pod Sedanem przy ulicy Ogrodowej, z kamienia polnego, wybudowano pomnik o wysokiej kwadratowej podstawie i trapezowo ściętym ku górze sześcianem, na którego szczycie znajdował się niemiecki orzeł.

Nad Wartą w tym okresie funkcjonował prom, który swym wyglądem przypominał coś w rodzaju wielkiego czołna z pomostem na wierzchu. Po obu stronach rzeki był on przymocowany do kołowrotów, którymi przewoźnicy przeciągali prom pomiędzy brzegami.

Zakończenie I wojny światowej spowodowało, że legły w gruzach trzy mocarstwa zaborcze Polski. Rozejm ogłoszony w Compiègne 11 listopada 1918 roku położył w zasadzie kres zmaganiom zbrojnym w Europie. Wyzwolona została tylko jedna część Polski, cały zabór pruski pozostał w dalszym ciągu pod panowaniem niemieckim. Wielkopolanom, Ślązakom,

Biedrusko, kamień upamiętniający zdobycie (1918) przez Wojska Polskie

Biedrusko, prom przez Wartę 1916

Kaszubom i Mazurom od dawna przyświecały hasła niepodległościowe a sukces ziem centralnych pobudzał do działania na rzecz wyzwolenia. Napięcie rewolucyjno-powstańcze w Wielkopolsce rosnęło.

27 grudnia 1918 roku w Poznaniu wybuchło powstanie, które szybko ogarnęło teren prawie całej Wielkopolski. Pierwsze dwa dni walk powstańczych zakończyły się wyzwoleniem Poznania i jego najbliższych okolic. Powstańcy posiadali wiedzę, że w Biedrusku mieści się obóz ćwiczebny wojsk niemieckich z 5 Szkołą Podchorążych Piechoty oraz magazynami amunicji i innego sprzętu wojskowego. 28 grudnia 1918 roku armia powstańcza dokonała skoncentrowanego uderzenia na poligon wojskowy w Biedrusku, który zdobyła 30 grudnia, zaopatrując się równocześnie w broń i amunicję strzelecką.

25 maja 1919 roku Armia Wielkopolska podporządkowana została Naczelnemu Dowództwu Wojska Polskiego. Na cześć tego wydarzenia drogę zmierzającą do byłego Tworkowa, przemianowano na Aleję Zjednoczenia – nazwa tej ulicy przetrwała do dzisiaj.

Po I wojnie światowej w Biedrusku rozlokowano czasowo sztab 1 Dywizji Strzelców Wielkopolskich pod dowództwem gen. por. Filipa Dubińskiego. Miejscowość nadal pełniła rolę obozu ćwiczebnego, a pałac był siedzibą komendanta.

Tutaj szkolił się 1 Pułk Strzelców Wielkopolskich, uformował 3 Pułk Strzelców Wielkopolskich oraz 2 Pułk Artylerii Lekkiej. W okresie międzywojennym obóz ćwiczeń w Biedrusku był jednym z najważniejszych ośrodków wyszkolenia polowego Wojska Polskiego. Tutaj odbywała większość ćwiczeń dywizyjnych 14 Dywizji Piechoty. Od 1919 roku rozlokowany był 3 Pułk Strzelców Konnych Wielkopolskich.

W 1923 roku odbyły się tu dwudniowe ćwiczenia – natarcie pułku z ostrym strzelaniem na silny ośrodek oporu nieprzyjaciela. Obserwujący je francuski płk M. Faury – dyrektor naukowy Wyższej Szkoły Wojennej był pełen uznania dla polskich żołnierzy. Wielokrotnie cytowano też jego słowa, iż „piechota polska pieści się z terenem”, którymi chciał podkreślić znakomite wykorzystanie naturalnych uwarunkowań terenu. W 1924 roku przeprowadzono w Biedrusku kolejne ćwiczenia pokazowe dla attache państw obcych. W 1930 roku gościli tu oficerowie holenderscy.

W roku 1925 oddano do użytku most wysoko wodny na rzece Warcie zbudowany przez żołnierzy 7 Batalionu Saperów, przy współpracy kompanii szkolnych 4 i 8 Batalionu Saperów. Kierownikiem budowy był dowódca 3 Brygady Saperów płk dypl. inż. Władysław Zacharowski, a jego zastępcą ppłk Konstanty Skąpski dowódca 7 BS.

W okresie dwudziestolecia międzywojennego przebywali tu wysokiej rangi przedstawiciele wojsk polskich i europejskich, m.in. Józef Piłsudski, Ferdynand Foch – marszałek Francji, Wielkiej Brytanii i Polski, naczelny dowódca wojsk sprzymierzonych w ostatniej fazie I wojny światowej. Biedrusko odwiedzili także prezydent Ignacy Mościcki, król Rumunii Karol II, minister spraw zagranicznych płk Józef Beck, marszałek Edward Rydz-Śmigły.

Okres międzywojenny dla poligonu w Biedrusku to nie tylko pokazy kunsztu bojowego dla delegacji zagranicznych, ale również, teren prób nowego sprzętu wojskowego. Sprawdzano wartość bojową francuskiego samochodu pancernego na podwoziu Citroena-Kegresse. Weryfikowano

Biedrusko, most pontonowy na Warcie 1925 rok

także włoskie armaty 75 mm oraz czołgi Renault M1917FT. W Biedrusku wypróbowywano także polski sprzęt bojowy. Rok poprzedzający wybuch II wojny światowej, rozpoczyna ostatni rozdział międzywojennej historii Biedruska. Stacjonuje tam 7 Pułk Strzelców Konnych Wielkopolskiej Brygady Kawalerii dowodzony przez gen. bryg. dr Romana Abrahama. 28 sierpnia 1939 roku pułk wymaszerował na wojnę. Inni oficerowie i podoficerowie komendy OC Biedrusko zgodnie z przydziałem mobilizacyjnym walczyli w swych nowych jednostkach. Natomiast rodziny kadry tak pułku jak i komendy, po wybuchu wojny zostały transportem kolejowym ewakuowane w głąb kraju i do Biedruska w zdecydowanej większości już nie wrócili. Pracownicy cywilni OC Biedrusko nie mieli obowiązku ewakuacji.

Po zajęciu OC Biedrusko przez wojska niemieckie, dla ciągle przybywających z frontu rannych żołnierzy niemieckich zabrakło miejsca w istniejącym w Biedrusku szpitalu, przez co największy budynek mieszkalny szybko zaadaptowano na potrzeby lecznicze. Budynek ten przez całą okupację użytkowany był, jako szpital, później już tylko dla rekonwalescentów.

W wyniku działań wojennych wysadzony został most na Warcie, który w latach 1942-43 został odbudowany i zmodernizowany w celu umożliwienia przeprawy przez niego ciężkiego sprzętu pancernego. Jego nośność wzrosła do 50 ton.

Biedrusko, budynek kompanii wartowniczej, 1915 rok

Niemieckie naczelne dowództwo przystąpiło do intensywnej rozbudowy Biedruska, jako jednej z baz wypadowych na Wschód. Rozbudowę objęto rozległy teren leżący między drogą do Chojnicy a Aleją Zjednoczenia. W kierunku północnym zbudowano cztery utwardzone drogi i trzy prostopadłe do nich. Między drogą do Chludowa a drogą

Dawne kasyno wojskowe, fot. K. Budziński

do Chojnic wybudowano 25 baraków koszarowych, w tym jedną kuchnię i dwie kantyny oraz dwa baraki przeznaczone na łaźnie.

Wzdłuż drogi Chludowskiej wybudowano sześć baraków w tym jeden duży, przeznaczając je na rusznikarnię. Po 1943 roku baraki te, w szczególności duży, wykorzystywano do remontu silników czołgowych.

Rejon między drogą Chludowską a Aleją Zjednoczenia podzielono na osiem kwartałów, z czego pięć z nich przeznaczono na baraki dla żołnierzy. W każdym kwartale znajdowało się po 5-6 baraków mieszkalnych, jedna kuchnia i jeden barak przeznaczony na kantynę żołnierską. Wydzielono również specjalne baraki na latryny i zbiorowe umywalnie. Dla kadry podoficerskiej i oficerskiej wydzielono osobne kwartały. Po drugiej stronie Alei Zjednoczenia Niemcy dobudowali w dwóch rzędach osiem stajni po cztery stajnie w rzędzie. Wraz z tymi budowlami wykończono dwa budynki przy kasynie oficerskim rozpoczęte jeszcze przed wojną dla kadry oficerskiej 7 PSK. W ósmym kwartale znajdowały się budynki byłego gospodarstwa rodziny von Treskov, zamienione wraz z oborą znajdującą się po drugiej stronie ulicy Poznańskiej, na magazyny żywnościowe dla potrzeb OC Biedruska i frontu wschodniego.

Artykuły żywnościowe dostarczane były koleją na dworzec w Bolechowie.

W 1942 roku poligon biedruski został powiększony o kilka wiosek: drugą połowę Chojnicy, Łysy Młyn, Glinno i Łągiwniki. Chojnice wykorzystywano do ćwiczeń taktycznych w walce o gęsto zabudowany punkt

oporu. Kościół chojnicki pozostawiono dla kultu religijnego, mimo iż wchodził w skład budynków punktu oporu. Jego okna zabezpieczone zostały specjalnymi kasetonami wypełnionymi kamieniami polnymi dla ochrony przed rażeniem odłamkami i kulami. Wieś Łagiewniki po przyłączeniu do poligonu została zamieniona w całości na niemiecki majątek wojskowy. Podobna sytuacja miała miejsce w przypadku Mściszewa, Szlachęcina i innych miejscowości, w których pracowali na roli jeńcy wojenni najpierw Anglicy później Rosjanie.

Po klęsce Francji w 1940 roku do Biedruska skierowano pierwszą partię jeńców angielskich. Po agresji na Związek Radziecki w byłych stajniach zbudowanych na początku XX wieku mieścił się również obóz jeńców radzieckich. Warunki bytowe tych więźniów były bardzo ciężkie.

W 1943 roku Niemcy dobudowali przy dworcu w Bolechowie jeszcze kilka baraków, w których wspólnie z barakami rusznikarni w Biedrusku remontowano uszkodzone na froncie czołgi. Wyremontowany sprzęt wraz z kolejnymi uzupełnieniami stanu osobowego, często rekonwalescentami szpitala biedruskiego, odjeżdżał, jako uzupełnienia do jednostek frontowych.

Na terenie poligonu od początku okupacji systematycznie odbywały się ćwiczenia taktyczne, strzelania artyleryjskie i czołgowe, strzelania z broni piechoty różnych związków taktycznych a nawet operacyjnych armii niemieckiej. Przekaz ustny, nieudokumentowany podaje, że w Biedrusku szkolono wojska feldmarszałka Friedricha Paulusa przed wyruszeniem na front wschodni.

Na poligonie ćwiczono również przeprawy przez rzekę Wartę, najczęściej na kierunku Mściszewo–Trzuskotowo. Ćwiczenia te odbywały się przy bombardowaniach lotniczych przeprawy oraz przy ogniu artyleryjskim.

Po zakończeniu działań wojennych Biedrusko jak i przyległy poligon, na podstawie Rozkazu Ministra Obrony Narodowej, z 17 lipca 1945 roku stał się siedzibą Komendy Centralnego Poligonu nr 2³. W pierwszych miesiącach istnienia Centralnego Poligonu Artylerii był on miejscem czasowego zakwaterowania 12 Brygady Artylerii Ciężkiej i 26 Dywizjonu Artylerii Ciężkiej oraz 4 Dywizji Piechoty.

W styczniu 1946 roku rozpoczęto przygotowywanie poligonu do ćwiczeń. W pierwszej kolejności przystąpiono do naprawy linii telefonicznych. Jednocześnie rozpoczęto organizowanie zdewastowanych warsztatów poligonowych.

³ Dane zostały spisane z „Kroniki” zatytułowanej, „Kronika Obóz Ćwiczeń i Poligon Artyleryjski Biedrusko” bez roku wydania (rękopis).

Pierwsze strzelania odbyły się w kwietniu 1946 roku. Prowadziła je 12 Brygada Artylerii Ciężkiej i 26 Dywizjon Artylerii Ciężkiej, w lipcu 37 Pułk Artylerii Lekkiej.

W sierpniu 1946 roku na teren poligonu przybył marszałek Polski Michał Rola-Żymierski, który udekorował odznaczeniami państwowymi żołnierzy, którzy brali udział w walkach z Niemcami. W tym samym czasie przystąpiono do generalnego remontu strzelnicy wałowej.

W październiku 1946 roku odbyły się mistrzostwa Wojska Polskiego w strzelaniu z broni strzeleckiej. Pod koniec roku do Gniezna w miejsce nowej dyslokacji udaje się 12 Brygada Artylerii Ciężkiej.

Z nastaniem 1947 roku w lutym i marcu zimową szkołę ognia odbywa 4 i 5 Dywizja Piechoty, pułki artylerii 6, 22 i 37. W okresie od czerwca do sierpnia na poligonie przeprowadzały strzelania jednostki 4 i 5 Dywizji Piechoty i pułki 3 Brygady Pancerniej. We wrześniu odbyły się mistrzostwa Szkół Oficerskich z broni ręcznej i maszynowej. Udział wzięło 12 Szkół Oficerskich. Pod koniec grudnia na terenie poligonu Radziecka Dywizja Lotnicza pod dowództwem gen. Stalina przeprowadziła ćwiczenia w zakresie bombardowania.

Na wniosek Komendanta Poligonu w 1948 roku zwiększono jego powierzchnię. W jego granicach znalazły się wsie: Glinno, Glinienko, Okolewo, Łagiewniki.

Kolejna zimowa szkoła ognia odbywała się od 15 lutego do 1 kwietnia. Brały w niej udział jednostki 4, 5 i 11 Dywizji Piechoty. Od kwietnia do maja trwały przygotowania do letniej szkoły ognia, naprawiano drogi, czyszczono przydrożne rowy odwadniające. W letniej szkole ognia, która trwała do 1 września, brały udział 4 i 5 Dywizja Piechoty, 3 Brygada Pancerna i Oficerska Szkoła Wojsk Pancernych i Zmechanizowanych. W sierpniu teren poligonu opuścił 26 Dywizjon Artylerii Ciężkiej, który udał się do Strachowa.

1949 rok to kolejny okres szkolenia, w zimowej szkole ognia brały udział jednostki artylerii 4, 5, 10, 11 Dywizji Piechoty. W maju przystąpiono do budowy nowej drogi Biedrusko – Złotniki, która ze względu na brak mostu na Warcie stanowiła dojazd do stacji kolejowej, budowa drogi zakończyła się w 1950 roku. W letniej szkole ognia, która trwała od 1 maja do 1 września, udział brały jednostki 2 Korpusu Armijnego.

W kwietniu 1950 roku jednostki 2 Korpusu Pancernego zaczęły rozbudowywać obóz letni. Rozbudowa urządzeń do zabezpieczenia strzelania i zakwaterowania trwała do 1956 roku. W zimowej szkole ognia brały udział jednostki artylerii 19, 4, 5, i 2 Dywizji. Z kolei w letniej szkole ognia brały udział jednostki wchodzące w skład 2 Korpusu.

W 1951 roku w zimowej szkole ognia brały udział jednostki artylerii i pułki 2 Korpusu Pancernego. Trwała ona od 1 lutego do 15 marca.

Rok 1952 to okres przebywania na terenie poligonu ówczesnych najwyższych władz wojskowych zarówno Ludowego Wojska Polskiego jak i Armii Radzieckiej. Od 7 do 15 maja przebywał tam Minister Obrony Narodowej K. Rokosowski w towarzystwie gen. Popławskiego – Dowódcy Wojsk Lądowych, gen. Suchowa – Dowódcy Wojsk Pancernych i gen. Michalkina – Dowódcy Artylerii Wojska Polskiego. W międzyczasie przybył Minister Obrony Narodowej Związku Radzieckiego – marszałek Żukow, marszałek Koniew oraz dowódca Wojsk Grupy Północnej Związku Radzieckiego Antonow, którzy dokonali przeglądu wojsk biorących udział w manewrach.

W zimowej jak i letniej szkole ognia w 1953 roku brały udział jednostki 2 Korpusu Pancernego, obecni byli Dowódca Wojsk Pancernych gen. Suchow, Dowódca Artylerii Michalkin i Dowódca Śląskiego Okręgu Wojskowego gen. Strażewski.

Jesienią 1954 roku na stałe miejsce pobytu przybył z Wrocławia 6 Pułk Czołgów. W maju 1955 roku rozpoczęto budowę 8 schronów betonowych dla obsługi na poligonie. W listopadzie 1964 roku teren poligonu, zgodnie z rozkazem Ministra Obrony Narodowej, został protokolarnie przekazany Administracji Lasów Państwowych z dalszym przeznaczeniem i wykorzystaniem przez wojsko.

Zespół Szkół im. 7 Pułku Strzelców Konnych Wielkopolskich w Biedrusku w dawnym budynku Kompanii Wartowniczej, fot. K. Budziński

W 1966 roku rozbudowano i urządzono: strzelnicę do prowadzenia treningów artyleryjsko-strzeleckich i strzelnicę do odbywania strzelań bojowych na wprost.

Latem dokonano komisyjnego pomiaru oraz opracowano szczegółową charakterystykę poligonu. Stwierdzono, że powierzchnia leśna wynosi 3617 ha a powierzchnia nieleśna 9600 ha. Ponadto zinwentaryzowano znajdujące się na terenie poligonu następujące strzelnice, do strzelań na wprost: strzelnica czołgowa nr 1, strzelnica czołgowa nr 2, strzelnica czołgowa nr 3, strzelnica do strzelań z zakrytych stanowisk ogniowych, strzelnica do strzelań z broni ręcznej i maszynowej, strzelnica piechoty nr 1 „Olszynka”, strzelnica piechoty nr 2 „Chojnica”, strzelnica wałowa trzyosiowa. W 1967 roku strzelnicę wałową jak i wiele innych obiektów znajdujących się bezpośrednio w Biedrusku przekazano nowo sformowanej, na podstawie Zarządzenia Szefa Sztabu Generalnego z 28 lutego 1964 roku, Brygadzie Artylerii. Z chwilą utworzenia nowej jednostki zmienia się charakter Biedruska i terenu poligonu. Z uwagi na rodzaj sprzętu, jaki miał tu stacjonować Biedrusko stanowiło w owym czasie rejon zamknięty, do którego wjazdu strzegły dwa posterunki kontrolne. Jeden z nich znajdował się na moście łączącym brzegi Warty na trasie Biedrusko-Bolechowo, drugi natomiast ulokowany był przy drodze prowadzącej z Radojewo do Biedruska w pobliżu zwirowni. Żołnierze pełniący tam służbę kontrolowali wszystkie osoby i pojazdy zmierzające do Biedruska⁴.

Od czasu utworzenia 3 Brygady Artylerii a następnie przeformowania jej w 3 Pułk Rakiet nastąpił rozdział wspólnego funkcjonowania miejscowości Biedrusko i poligonu w Biedrusku. Część zabudowań w obrębie starej wartowni i budynku kompanii wartowniczej pozostaje w gestii Komendy Poligonu, która zajmuje się tylko terenem i ośrodkami szkolenia znajdującymi się na terenach przyległych do Biedruska. Natomiast dawne zabudowania Obozu Ćwiczeń w rejonie wieży ciśnień po obu stronach drogi poznańskiej zajmują pododdziały nowo sformowanej Brygady, która 17 stycznia 1970 roku, w 25 rocznicę wyzwolenia spod okupacji hitlerowskiej Warszawy, przejęła tradycje 3 Warszawskiej Brygady Artylerii Haubic. Także w tym dniu nastąpiło uroczyste przekazanie sztandaru ufundowanego przez społeczeństwo powiatu poznańskiego. Rozpoczął się okres intensywnych prac związanych z adaptacją istniejących obiektów dla potrzeb powstającej jednostki, oraz budowa nowych, w tym bloków mieszkalnych dla przybywającej kadry. Zaczyna się nowy okres w dziejach

⁴ Dane zostały spisane z „Kronika” zatytułowanej „Kronika 3 Brygady Artylerii” bez roku wydania (rękopis).

Biedruska. Stacjonująca jednostka intensywnie ćwiczy i doskonali swoje wojenne rzemiosło, stając się jedną z najlepszych jednostek wojskowych w Siłach Zbrojnych PRL. Ze względu na znaczenie oraz przyjęty sprzęt od pierwszych chwil jej powstania i rozpoczęcia szkolenia wizytują ją najwyżsi przełożeni, aby zapoznać się ze stanem i poziomem wyszkolenia. Okresy przygotowań zwieńczone zostają ćwiczeniami taktycznymi i startami bojowymi na terenach stepowych Kazachstanu. Decydował o tym brak na terenie Polski poligonu wystarczająco dużego, aby startowały na nim rakiety o zasięgu ponad 300 km a taki zasięg miały sławne rakiety operacyjno-taktyczne 9K-72 „SCUD”.

Biedrusko poligon, rakiet operacyjno-taktyczna 9K-72

Starty bojowe Brygada wykonuje po raz pierwszy w 1969 roku a następnie w 1979, 1982 oraz 1989. Za każdym razem uzyskuje oceny bardzo dobre. Dobre wyniki przekładały się na docenianie kolejnych dowódców awansami generalskimi jak i awansami na wyższe stanowiska służbowe. Brygada jak i Pułk bierze udział w licznych ćwiczeniach na szczeblu Wojska Polskiego, a samo Biedrusko i poligon stają się między innymi miejscem pobytu i ćwiczeń żołnierzy państw Układu Warszawskiego.

Po przemianach ustrojowych, od 12 do 16 września 1994 roku Biedrusko gościło uczestników ćwiczenia pod kryptonimem „Cooperative Bridge-94” („Most Współpracy”). Było to pierwsze w Polsce ćwiczenie prowadzone w ramach programu „Partnerstwo dla pokoju”. Jego celem było

przygotowanie wojsk do realizacji zadań w operacjach pokojowych ONZ i misjach humanitarnych. W trwających 5 dni ćwiczeniach wzięło udział około 900 żołnierzy z: Bułgarii, Czech, Danii, Holandii, Litwy, Niemiec, Polski, Rumunii, Słowacji, Ukrainy, Stanów Zjednoczonych, Wielkiej Brytanii i Włoch oraz ćwiczenia obserwowało blisko 500 dziennikarzy. Kierownictwo ćwiczenia stanowił sztab złożony z polskich i amerykańskich oficerów, którym kierowali gen. mjr William G. Carter – dowódca 1 amerykańskiej dywizji pancernej i gen. bryg. Zygmunt Sadowski – szef sztabu Śląskiego Okręgu Wojskowego. Ćwiczenia odbywały się pod auspicjami Naczelnego Dowódcy Połączonych Sił Zbrojnych NATO w Europie gen. George'a Joulwana. Na uroczyste zakończenie przybył Prezydent RP – Lech Wałęsa.

Żaden polski poligon nie może pochwalić się takim filmowym dorobkiem, jak poligon w Biedrusku. Warto o nim wspomnieć tym bardziej, że poligonowe plenery dostępne są dla zwiedzających. Większość scen realizowanych produkcji filmowych powstawała, bowiem w południowej – wolnej od artyleryjskiego ostrzału – części terenów wojskowych.

Właśnie ze względu na unikatowe bogactwo flory i fauny oraz elementy krajobrazu stepowego – przypominające dawne wschodnie rubieże I Rzeczypospolitej – Jerzy Hoffman zdecydował się umieścić tutaj filmową akcję *Ogniem i mieczem*. W Biedrusku powstały wszystkie sceny bitewne, wiele potyczek, przejazdy husarii i tatarskich hord. Tutaj także Podbięta bohatersko zginął od tatarskich strzał, a Jan Skrzetuski przypadkowo uwolnił przywódcę Kozaków pułkownika Chmielnickiego z rąk opryszków.

Na poligonie w Biedrusku pojawiła się również gwiazda światowego formatu: Russell Crowe, która wystąpił w kręconym między innymi na poligonie filmie *Dowód Życia*. Wcześniej jeszcze z poligonowych terenów skorzystało reżyserskie małżeństwo Ewa i Czesław Petelscy, którzy na początku lat 70-tych ubiegłego wieku kręcili zdjęcia do historyczno-biograficznego fresku o jednym z najwybitniejszych polskich monarchów Kazimierzu Wielkim.

Okres lat od 70-tych do 90-tych XX wieku to czas, który na poligonie dzielił się na zimową i letnią szkołę ognia a czas pomiędzy wykorzystywany był na konserwację i naprawę infrastruktury szkoleniowej.

Decyzją Ministra Obrony Narodowej 1 października 2002 roku zostaje utworzone Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych w Poznaniu, które przejęło dziedzictwo i z honorem kontynuuje tradycje jednostek broni pancernej, służby logistyki oraz żandarmerii wojskowej.

Koszary w Biedrusku w 2014 roku, fot. K. Budziński

Obecnie Ośrodek Szkolenia Poligonowego działa w strukturze Batalionu Zabezpieczenia Szkolenia Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych w Poznaniu.

Na obiektach szkoleniowych będących na terenie poligonu trwa intensywne szkolenie w zakresie prowadzenia ćwiczeń taktycznych, ćwiczeń w kierowaniu ogniem, ćwiczeń taktycznych połączonych ze strzelaniem amunicją bojową, zarówno pododdziałów ogólnowojskowych jak i innych rodzajów wojsk.

Na strzelnicach prowadzone są ćwiczenia przygotowawcze, strzelań szkolnych i bojowych oraz sytuacyjnych z broni pokładowej wozów bojowych do celi ukazujących się i ruchomych w dzień i w nocy przy zastosowaniu zamiennej amunicji armatniej oraz strzelań z broni ręcznej.

Rzutnia granatów pozwala na ćwiczenia w rzucaniu granatami bojowymi, na czołgowisku odbywa się nauka jazdy a także doskonalenie prowadzenia pojazdów gąsienicowych i kołowych. Tor taktyczny pododdziałów zmechanizowanych służy do nauki i doskonalenia umiejętności pokonywania terenu różnymi sposobami przy wykorzystaniu pozoracji. W ośrodku szkolenia zintegrowanego prowadzone są praktyczne zajęcia ze szkolenia inżynieryjno-saperskiego (bez możliwości wysadzania), oraz prowadzone są zajęcia przy użyciu środków zapalających na torze napalmowym.

Większość obszaru poligonu porasta roślinność stepowa. Biedruskie murawy uważane są za osobliwość w skali europejskiej. Na terenach wilgotnych i torfowiskach znaleźć można między innymi owadożerną roszkę i niezwykle rzadką paproć – długosza królewskiego. Roślinność poligonu mówi o jego historii. W pasach wzdłuż dróg rośnie oleśnik górski, roślina w Polsce niespotykana. Są przypuszczenia, że przywędrowała na

Ćwiczenia na biedruskim poligonie (2014 rok), fot. J. Żaczek

czołgowych gąsienicach z południowej Rumunii. Na poligonie gnieźdzą się 142 gatunki ptaków na 230 występujących w Polsce, w tym: orzeł bielik, sokoły kobuz i pustułka, bocian czarny, remiz i zimorodek. Wśród poligonowych ssaków są: bobry i wydry⁵.

Ze względu na występujące atrakcje przyrodnicze tereny te objęto ochroną poprzez utworzenie w 1994 roku Obszaru Chronionego Krajobrazu „Biedrusko”. Do ciekawostek przyrodniczych należy także dobrze zachowany powoli przywracany przez nowego właściciela do okresu swojej świetności park dworski roztaczający się wokół pałacu.

BIBLIOGRAFIA

1. Borysiak J., *Wartość przyrodnicza terenów specjalnych okolic Biedruska w Gminie Suchy Las w Województwie Poznańskim*, UAM Poznań, Poznań 1995.
2. Winiecki A., *Fauna poligonu Biedrusko*, UAM Poznań, Poznań 1993.
3. „Kronika Obóz Ćwiczeń i Poligon Artyleryjski Biedrusko” bez roku wydania (rękopis).
4. „Kronika 3 Brygady Artylerii” bez roku wydania (rękopis).
5. Biedrusko do 1918. http://www.biedrusko.org/informations/view/id/18/biedrusko_do_1918.
6. Biedrusko 1918-1939: http://www.biedrusko.org/informations/view/id/19/biedrusko_w_latach_1918-1939.
7. Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych: <http://www.cswlpoznan.wp.mil.pl/pl/73.html>
8. Lata okupacji w Biedrusku (1939-1945): http://www.biedrusko.org/informations/view/id/20/lata_okupacji_w_biedrusku_1939-1945.

⁵ Borysiak J., *Wartość przyrodnicza terenów specjalnych okolic Biedruska w Gminie Suchy Las w Województwie Poznańskim*, UAM Poznań, Poznań 1995.
Winiecki A., *Fauna poligonu Biedrusko*, UAM Poznań, Poznań 1993.

OBIEKTY KRAJOZNAWCZE

UZARZEWO WIEŚ NA SZLAKU PIASTOWSKIM

* Ewa J. i Włodzimierz Buczyńscy

Uzarzewo, to wieś leżąca 16 km na północny wschód od Poznania, na południe od drogi Poznań–Gniezno, którą prowadzi Szlak Piastowski – najpopularniejsza spośród wielkopolskich tras turystycznych, łącząca miejsca związane z kształtowaniem się państwa polskiego. Leży na skraju i w dolinie rzeki Cybiny przepływającej przez nieduże – 10,5 ha, zarastające Jezioro Uzarzewskie. Pierwsza wzmianka o wsi Urzasowo pochodzi z roku 1306 i związana jest z dziesięcinami na rzecz kościoła pw. św. Małgorzaty na Śródcie.

Wieś często zmieniała właścicieli. W 1855 roku poprzez małżeństwo Zenobii Lipskiej z Józefem Żychlińskim trafiła w ręce tego rodu. W Uzarzewie trzy pokolenia Żychlińskich gospodarowały do czasu II wojny światowej. Pozostał po nich pałac wzniesiony w latach 1860-1865 według projektu architekta z kręgu Stanisława Hebanowskiego, później przebudowywany.

Piętrowy budynek z elewacją frontową o cechach neorenesansowych, ma z boku trójkondygnacyjną wieżę. W listopadzie 1977 roku w pałacu otwarto Muzeum Łowiectwa Wielkopolskiego animowane przez Wojewódzką Radę Łowiecką w Poznaniu. Od 1982 roku funkcjonuje jako oddział Muzeum Narodowego Rolnictwa i Przemysłu Rolno-Spożywczego w Szreniawie. Obecnie nosi nazwę Muzeum Przyrodniczo-Łowieckie. Ekspozycja na parterze obrazuje rozwój łowiectwa – dawne techniki my-

* Krajoznawcy, autorzy przewodników po regionie.

śliwskie oraz broń, akcesoria, trofea łowieckie, wyroby sztuki inspirowane łowiectwem. Na piętrze znajdują się sale wystaw czasowych. W stajni-wozowni, pochodzącej z tego samego okresu co pałac, przedstawiono środowiska zwierząt łownych z gatunkami charakterystycznymi dla Wielkopolski. W 2004 roku wielkopolski przedsiębiorca i myśliwy (niegdyś kierowca rajdowy) – Adam Smorawiński podarował muzeum swoją kolekcję trofeów egzotycznych zwierząt, w tym wielką piątkę afrykańską (słoń, nosorożec, bawół, lew, lampart). Ta prezentacja zwierząt afrykańskich jest jedyną w Polsce powszechnie dostępną dla szerokiej publiczności. Adam Smorawiński ufundował pawilon, w którym prezentowana jest jego darowizna. W 2010 roku pawilon rozbudowano na potrzeby powiększających się zbiorów, w tym preparatów papug, które Smorawiński zakupił dla muzeum.

Fragment wielkiej piątki, ufundowanej przez Adama Smorawińskiego uzarzewskiemu muzeum, *fot. W. Buczyński*

Wokół pałacu znajduje się urządzony przez Augustyna Denizota pod koniec XIX wieku park angielski o powierzchni 6,5 ha. Wśród kilkuset drzew sześć ma status pomników przyrody. Najłatwiej zauważyć platan

Kościół pw. św. Michała Archaniola w Uzarzawie, fot. W. Buczyński

o obwodzie 500 cm po lewej stronie drogi od stajni do dworu. Ma gałąź uciętą przez ogrodnika i wszczepioną w znajdującą się powyżej, dla jej podtrzymania. Inne okazy to kolejny platan (390 cm obwodu), dąb szypułkowy (295 cm), modrzew (260 cm), buk czerwonolistny (295 cm), lipa drobnolistna (360 cm). W parku jest też kaskada stawów.

Na zachód od wsi leży tzw. Jar pod Uzarzewem, na jego wschodnim zboczu obejrzyć można pozostałości średniowiecznego grodziska stożkowego. W najstarszej części wsi stoi szachulcowy kościół pw. św. Michała Archaniola, wzniesiony w 1749 roku z fundacji Felicjana Niepruszewskiego. Przy nim znajduje się drewniana wieża z 1868 roku i murowany grobowiec Żychlińskich z 1900 roku.

We wnętrzu ołtarz z iluzjonistycznym malowidłem sięgający ponad obecny strop, ślepe okno nad wejściem do zakrystii oraz barkowe elementy wyposażenia: krucyfiksy, chrzcielnica, ołtarze boczne. Na chórze podziwiać można osiemnastowieczne rzeźby Matki Boskiej i Świętej Te-

resy z Avila. Podczas remontu wieży w 2001 roku w wieńczącej ją kuli znaleziono broszury, gazety, monety i butelkę z listem do potomnych. W początkowej części listu znajduje się informacja, że wieżę wybudowała własnym kosztem: „Wielmożna Antonina Lipska [w] roku 1868”. W końcowej części napisano: „Od roku 1815 zostajemy pod panowaniem pruskim, obecnie jest królem Wilhelm I, który wstąpił na tron w 1850. Administracja i sądownictwo pruskie jest wprawdzie niezłe, ale stara się nas całymi siłami zgermanizować. Los nasz w porównaniu do braci naszych zostających pod berłem rosyjskim jest dość znośny, mimo to tęsknim za własną ojczyzną i własnymi rządami. Gdy te słowa Bracia mili kiedyś czytać będziecie, może już wam wolno będzie zwać się synami wolnej, a wolnej od morza do morza najdroższej Polski, w której zmartwychwstanie i my niezłomną pokładamy nadzieję. Westchnijcie natenczas za nas do Pana Boga i zmówcie choć jedno Ojczenasz i jedno Zdrowaś za dusze nasze, a Xsiądz Dobrodziej niech łaskaw będzie odprawić za nas requiem”. List datowany jest Uzarzewo 12 Sierpnia 1868 i podpisany przez proboszcza Leonarda Ostrowicza, kolegium kościelne oraz członków rodziny Żychlińskich. Znaleźiska zostały zakonserwowane i wraz ze współczesnymi materiałami 24 listopada 2001 roku powróciły wraz z wieżą na poprzednie miejsce.

Przy wejściu na przykościelny cmentarz na grobie księdza Stefana Beiserta (1909-67 – proboszcz uzarzewskiej parafii) znajduje się rzeźba znurzonego Pielgrzyma autorstwa Władysława Marcinkowskiego. Dalej odnaleźć można zabytkowe grobowce, w tym grób Anny z Rogoziów matki ks. Aleksandra Woźnego. Obok stoi plebania z 1867 roku wybudowana w stylu późno klasycystycznym z dobudowanym w 1911 roku dwukolumnowym gankiem. Od 2008 roku świątynia znajduje się na Szlaku Kościołów Drewnianych wokół Puszczy Zielonka.

Uzarzewo to również miejsce urodzin Zygmunta Myrton-Michalskiego (1864-1909) zdolnego malarza portrecisty. Uznanie przyniosły mu wizerunki pięknych pań. W 1900 roku został nagrodzony srebrnym medalem Narodowego Towarzystwa Sztuk Pięknych w Paryżu.

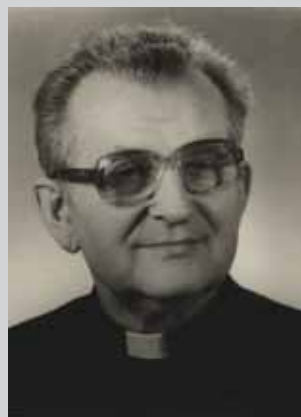
Przy drodze do Gortatowa znajduje się założony w 1866 roku cmentarz parafialny. Na jego skraju po prawej stronie znajduje się zbiorowa mogiła o wymiarach około 5 m długości i 2 m szerokości. Są w niej pochowani Żydzi zmarli i zabici w obozie w Kobylnicy, Sarbinowie i być może Gortatowie. Tablica na grobie głosi:

ZBIORCZA MOGIŁA OBYWATELI
POCHODZENIA ŻYDOWSKIEGO
POMORDOWANYCH I ZMARŁYCH
W OBOZIE PRACY W KOBYLNICY

Masowa mogiła Żydów na cmentarzu katolickim to ewenement. Ilu jest ich tu pochowanych dokładnie nie wiadomo, ksiądz Beisert zapisał w kronice: „pochowania na tym cmentarzu katolickim ok. 100 Żydów we wspólnym grobie, zamordowanych wzgl. do śmierci wyczerpanych przy budowie bruku na odcinku drogi Swarzędz–Górtatowo”.

SŁUGA BOŻY Z UZARZEWA
KS. ALEKSANDER WOŹNY

Aleksandr Woźny był synem nauczyciela Edmunda Woźnego, który w latach 1884-1928 pracował w Uzarzewie, najmłodszym z jego ośmiorga dzieci. Urodził się w Uzarzewie Hubach (dziś gmina Pobiedziska) 25 czerwca 1910 roku. Został ochrzczony 10 lipca w uzarzewskim kościele pw. św. Michała Archanioła. Do szkoły powszechnej uczęszczał w Uzarzewie. Po zdaniu w 1928 roku matury w gimnazjum Marii Magdaleny w Poznaniu, wstąpił do seminarium gnieźnieńskiego. Z rąk kardynała Augusta Hlonda otrzymał święcenia kapłańskie 10 czerwca 1933 roku w katedrze poznańskiej (trwała wtedy unia personalna archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej). Do wybuchu wojny był wikariuszem w kilku parafiach, od 1938 roku w Borku, powiat gostyński. Tam 13 marca 1940 roku został aresztowany i trafił do obozów w Buchenwaldzie oraz Dachau. Latem 1945 roku wrócił do Poznania, gdzie był administratorem, a od 24 lutego 1952 roku proboszczem parafii pw. św. Jana Kantego. Ówczesna świątynia mieściła się w drewnianym budynku stanowiącym podczas okupacji część niemieckiego obozu wojskowego.

Ks. prałat Aleksander
Woźny, fot. ze zbiorów
Lecha Frohmberga

Aresztowany 13 lutego 1950 roku przez Urząd Bezpieczeństwa (wbrew zakazowi omówił list pasterski). W więzieniu przebywał do 1 grudnia. Od jesieni 1978 roku kierował budową murowanego kościoła parafialnego. Był zasłużonym kapłanem między innymi papieskim szambelanem honorowym, członkiem Komisji Episkopatu ds. Duszpasterstwa Kobiet. Zmarł 21 sierpnia 1983 roku, został pochowany na cmentarzu górczyńskim. Działania zmierzające do beatyfikacji ks. Woźnego rozpoczęły się od wniosku parafii na przełomie tysiącleci a oficjalnie w listopadzie 2004 roku. Na szczęblu diecezjalnym proces beatyfikacji ks. prałata Aleksandra Woźnego rozpoczął się 25 stycznia 2014 roku w kościele pw. św. Jana Kantego w Poznaniu. Od tego czasu przysługuje mu tytuł Sługi Bożego. W Uzarzewie i później w seminarium duchownym los postawił na jego drodze innego duchownego (też kandydata na ołtarze) związanego więzami rodzinnymi z Uzarzewem – ks. Aleksandra Żychlińskiego.

VARIA

KRONIKA WYDARZEŃ W POWIECIE POZNAŃSKIM

1 LIPCA 2013–30 CZERWCA 2014

* Aneta Szczepaniak-Głębocka

WYDARZENIA PONADGMINNE

17 lipca ogłoszono wyniki IX edycji Rankingu Samorządów „Rzeczpospolitej” 2013. W skali kraju, w kategorii gminy wiejskie – pierwsze miejsce zajęła gmina Tarnowo Podgórne; natomiast w kategorii gminy miejsko-wiejskie trzecie miejsce zajęła gmina Kórnik. Oceniano liczbę nowych podmiotów gospodarczych, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, współpracę z lokalnymi stowarzyszeniami oraz plany zagospodarowania przestrzennego.

17 sierpnia na Starym Rynku w Poznaniu w ramach VII Ogólnopolskiego Festiwalu Dobrego Smaku obchodzono „Dzień z Powiatem Poznańskim”, na którym producenci regionalnych specjałów ze wszystkich regionów Polski przedstawiali swoje wyroby.

We wrześniu „Głos Biznesu” opublikował ranking najbogatszych gmin w Polsce pod względem dochodów własnych. Na 14. miejscu znalazło się Tarnowo Podgórne (niemal 6 tys. zł/mieszkańca) na 17. miejscu Suchy Las (5,9 tys. zł/mieszkańca), na 57. miejscu – Kórnik (3,9 tys. zł/mieszkańca), 105. pozycja to Puszczykowo (3,3 tys. zł/mieszkańca) i 106. – Komorniki (3,2 tys. zł/mieszkańca).

23 października w Starostwie Powiatowym w Poznaniu wręczono stypendia Rady Powiatu w Poznaniu oraz nagrody starosty poznańskiego.

* Kierownik Działu Informacji Bibliograficznej i Regionalnej WBPiCAK w Poznaniu.

Stypendia otrzymało 53 uczniów, którzy w poprzednim roku szkolnym w szkole ponadgimnazjalnej lub gimnazjum, prowadzonym przez powiat poznański, uzyskali średnią ocen minimum 5,0. W roku szkolnym 2013/2014 przez 10 miesięcy będą otrzymywać stypendium w wysokości 250 zł.

25 października w Starostwie Powiatowym w Poznaniu, odbyło się spotkanie Zarządu Stowarzyszenia Metropolia Poznań. Tematem spotkania były sprawy finansowe Metropolii Poznań i budżet na 2014 rok.

4 listopada podczas konferencji, której współorganizatorem była Sejmowa Komisja Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej oraz Fundacja Polskiego Godła Promocyjnego „Teraz Polska”, przyznano wyróżnienia w skali kraju w rankingu „Zrównoważonego Rozwoju Jednostek Samorządu Terytorialnego”. W kategorii gmin miejsko-wiejskiej czwarte miejsce zajęła gmina Kórnik, dziewiąte – Swarzędz. Natomiast w kategorii gmin wiejskich nagrodzona została gmina Komorniki, która zajęła szóste miejsce. Ocenie poddano trzy obszary rozwoju gmin: gospodarczy, społeczny oraz ochrony środowiska.

13 listopada w Starostwie Powiatowym w Poznaniu odbył się Konwent Starostów Województwa Wielkopolskiego. Spotkanie poświęcone było planom kontraktacji usług medycznych dla szpitali na 2014 rok.

14 listopada Powiat Poznański otrzymał wyróżnienie „Inwestor na medal” 2013 w konkursie „Budowniczy Polskiego Sportu”. Nagrodę przyznano za „zaangażowanie i efektywne działania na rzecz rozwoju nowoczesnej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej w powiecie, ze szczególnym uwzględnieniem budowy stadionu lekkoatletycznego przy Zespole Szkół w Puszczykowie”. Organizatorem konkursu był Klub Sportowy Polska.

18 listopada otwarto stadion lekkoatletyczny w Zespole Szkół im. Mikołaja Kopernika w Puszczykowie. Obiekt przeznaczony jest dla wychowanków, prowadzonego przez Powiat Poznański, gimnazjum i liceum o profilu sportowym. W jego skład wchodzi bieżnia okrężna 4-torowa o długości 300 m z 6-torową bieżnią prostą o dystansie 100 i 110 m, 2 skocznie do skoku w dal i trójskoku, 2 skocznie do skoku wzwyż, 2 skocznie do skoku o tyczce, rzutnia do pchnięcia kulą, rzutnia do rzutu dyskiem i młotem, 2 rzutnie do rzutu oszczepem. Wewnątrz bieżni znajduje się boisko trawiaste do gry w piłkę nożną. Kompleks wyposażony został w trybuny na

124 miejsca. Zagospodarowany został także przyległy teren: ogrodzenie, zieleń, chodniki i mała architektura.

26 listopada Bogdan Kemnitz – wójt gminy Kleszczewo, Stanisław Filipiak – burmistrz Buku oraz Jerzy Lechnerowski – burmistrz Kórnika odebrali wyróżnienie „Wójt, burmistrz, prezydent przychylny inwestorowi”, przyznane dla najaktywniejszych partnerów Centrum Obsługi Inwestora, którzy na przestrzeni dekady „wykazali się największą aktywnością w przyciąganiu inwestorów oraz promocji Wielkopolski”. Nagrodę wręczono podczas spotkania samorządowców zrzeszonych w Stowarzyszeniu Gmin i Powiatów Wielkopolski, które miało miejsce we Wrześni.

27 listopada wręczono nagrody sportowe starosty poznańskiego. Nagrody przyznano w kategoriach: młodzik, junior (młodszy i starszy) i młodzieżowiec, a także trzy nagrody dla trenerów. W kategorii młodzik pierwsze miejsce zajęła Zofia Flerkowska (jeździectwo), drugie Krystian Ruta (kolarstwo) i trzecie Norbert Śmieszek (kolarstwo). W kategorii junior młodszy i starszy rozdano po trzy nagrody: Adrianna Szóstak (lekka atletyka), Filip Kossmann (lekka atletyka), Julita Jagodzińska (kolarstwo), Patryk Rajkowski (kolarstwo), Nikol Płosaj (kolarstwo), Anna Bajon (lekka atletyka). W kategorii młodzieżowiec nagrodzono pierwszą nagrodą Dominikę Borkowską (kolarstwo). Nagrodę I stopnia dla trenerów otrzymał Robert Taciak (kolarstwo), II stopnia Jarosław Jagaciak (lekka atletyka) i III stopnia Piotr Broński (lekka atletyka).

27 listopada gmina Kleszczewo, w ramach Ogólnopolskiego Programu Certyfikacji Gmin i Powiatów Rzeczypospolitej Polskiej, otrzymała certyfikat „Samorządowy Lider Edukacji” 2013. Wyróżnienie przyznano gminom za działania na rzecz lokalnej oświaty. Organizatorem konkursu jest Fundacja Rozwoju Edukacji i Szkolnictwa Wyższego.

W grudniu gmina Dopiewo i Murowana Goślina otrzymały certyfikat „Gmina Przyjazna Rowerzystom” – przyznawany w ogólnopolskim konkursie organizowanym przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze. Konkurs „promuje gminy, które w swoich planach i działaniach uwzględniają potrzeby rowerzystów, inwestują w infrastrukturę turystyczną, szlaki i drogi rowerowe, wypożyczalnie rowerów, stojaki rowerowe, miejsca postojowe i noclegowe”.

6 grudnia w konkursie „Gmina Fair Play” 2013 – Certyfikowana Lokalizacja Inwestycji nagrodzono trzy gminy. Główną nagrodę otrzymały: gmina Tarnowo Podgórne i gmina Stęszew, wyróżnienie przyznano gminie

Kleszczewo. Tytuł przyznano samorządom, które „dbają o interesy społeczności lokalnych, stwarzają na swym terenie najlepsze warunki dla rozwoju działalności gospodarczej i inwestycyjnej”. Organizatorem konkursu był Instytut Badań nad Demokracją i Przedsiębiorstwem Prywatnym.

18 grudnia komisariaty policji w Tarnowie Podgórnym, Rokietnicy, Dopiewie i w Kostrzynie otrzymały nowe radiowozy w ramach wsparcia ze strony lokalnych samorządów. Uroczyste przekazanie samochodów miało miejsce w Komendzie Miejskiej Policji w Poznaniu, obecny był także przedstawiciel starostwa powiatowego.

23 grudnia Jan Grabkowski – starosta poznański oraz st. bryg. Witold Rewers – komendant Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu podpisali regulamin II edycji konkursu „Czujka tlenku węgla może uratować Twoje życie”. Konkurs jest integralną częścią programu edukacyjnego bezpieczeństwa pożarowego realizowanego przez starostwo we współpracy z Komendą Miejską PSP w Poznaniu.

W styczniu Powiat Poznański otrzymał specjalne wyróżnienie „Superpowiat” w ogólnopolskim rankingu gmin i powiatów zorganizowanym przez Związek Powiatów Polskich. Nagrodę przyznano za dokonania w zakresie kultury fizycznej i turystyki.

23 stycznia ogłoszono wyniki ogólnopolskiego rankingu zorganizowanego przez „Dziennik Gazety Prawnej” – „Perły samorządu” 2013. W kategorii najlepszych włodarzy gmin wiejskich piąte miejsce zajął Mariusz Poznański – wójt gminy Czerwonak, ósme – Tadeusz Czajka – wójt Tarnowa Podgórnego.

8 stycznia zainaugurowana została XI edycja konkursu o tytuł „Poznańskiego Lidera Przedsiębiorczości”. W tej edycji po raz pierwszy wybierano także Lidera w kategorii Start-up, dedykowanej podmiotom, które w oparciu o wiedzę i nowe technologie, samodzielnie lub we współpracy opracowały innowacyjne rozwiązania, produkty lub usługi. Laureatów i wyróżnionych poznano 7 maja, w trakcie uroczystej gali finałowej, która zorganizowana została w „Iglicy” na terenie MTP w Poznaniu.

24 stycznia w nowym oddziale opieki paliatywno-hospicyjnej oraz oddziale ginekologicznym szpitala w Puszczykowie uroczyste przecięli wstęgę; Jan Grabkowski – starosta poznański wraz z Ewą Wieją – dyrek-

torem szpitala i prof. Jackiem Łuczakiem. Nowo otwarty oddział opieki paliatywno-hospicyjnej to osobny, parterowy budynek, który może przyjąć 40 pacjentów. Chorzy mają do dyspozycji jedno i trzyosobowe pokoje z łazienkami. Są też pomieszczenia dla rodzin odwiedzających pacjentów. Tego dnia otwarto także zupełnie nowy oddział ginekologiczny jednego dnia, pracownię rezonansu magnetycznego oraz wyremontowaną szpitalną kaplicę.

25 stycznia, po raz czternasty, w kościele pw. Św. Stanisława Biskupa w Buku odbyło się „Powiatowe kolędowanie”. Przybyli na nie mieszkańcy powiatu oraz goście m.in. Tomasz Łubiński – wicestarosta poznański, Stanisław Filipiak – burmistrz Miasta i Gminy Buk, Andrzej Jankowski – przewodniczący Rady Miasta i Gminy Buk, ks. Prałat Jan Stanisławski. Wystąpili: Zespół Kameralny „Amici Canti” z Buku, Kiciński Chór Kameralny „Arsis”, Chór Dziecięcy „Tutti Santi” oraz Zespół Dziewczęcy „Tutti Santi”.

4 lutego w Komendzie Wojewódzkiej Policji w Poznaniu podpisano list intencyjny pomiędzy Wielkopolskim Komendantem Wojewódzkim a dyrektorem Zespołu Szkół nr 2 w Swarzędzu dotyczący utworzenia klasy policyjnej, która objęta zostanie wsparciem dydaktycznym ze strony Policji. Nauka w tej klasie daje możliwość dobrego przygotowania się do testów rekrutacyjnych do pracy w Policji, a także pozwala zdobyć dodatkową wiedzę ułatwiającą podjęcie studiów na kierunkach prawniczych, pedagogicznych, sportowych, wojskowych i innych.

26 lutego ogłoszono wyniki konkursu na „Najlepszy komisariat roku 2013 powiatu poznańskiego”. Zwyciężył Komisariat Policji w Kostrzynie, drugie miejsce zajął Komisariat Policji w Stęszewie, na trzecim miejscu był Komisariat w Pobiedziskach. Organizatorem konkursu było Starostwo Powiatowe w Poznaniu i Komenda Miejska Policji w Poznaniu.

27 lutego Jan Grabkowski – starosta poznański i Lena Bretes-Dorożala – dyrektor Poznań TVP podpisali list intencyjny, który daje początek pionierskiej w skali kraju współpracy pomiędzy samorządem a TVP SA Oddział w Poznaniu. Współdziałanie ma na celu promowanie aktywności powiatu poznańskiego, przede wszystkim jego licznych inicjatyw na rzecz społeczności lokalnej i przedsiębiorczości.

7 marca przy wejściu do Starostwa Powiatowego w Poznaniu, z okazji Święta Kobiet w imieniu starosty poznańskiego, panie witane były kwiatami oraz życzeniami składanymi przez pracowników starostwa i żołnierzy Żandarmerii Wojskowej. Po wypełnieniu krótkiego testu z zakresu przepisów ruchu drogowego miały także okazję zjechać w zapiętych pasach na symulatorze zderzeniowym.

10 marca konferencją prasową w WSNHiD zainaugurowano 17. Otwarty Uniwersytet Powiatu Poznańskiego, na który składa się cykl wykładów o charakterze akademickim dotyczących życia społecznego, gospodarczego oraz różnych dziedzin nauki, jak np.: historia czy socjologia. Wykłady skierowane są do mieszkańców powiatu poznańskiego z różnych grup społecznych, będących w różnym wieku. Odbývają się w 17 gminach powiatu poznańskiego i potrývają do października 2014 roku.

12 marca ruszył program telewizyjny Powiatowa 17. Siedemnastka – to liczba gmin powiatu poznańskiego, z których każda warta jest tego, by o niej mówić i ją pokazywać. Powiatowa 17. to reportaże o tym co ważne dla mieszkańców powiatu. Przedsiębiorczość, służba zdrowia, oświata, opieka społeczna, kultura, sport. Najważniejsze wydarzenia i najciekawsze miejsca w powiecie poznańskim. W każdą środę o 18.00 na antenie TVP Poznań. W Internecie na stronach powiat.poznan.pl i itvpowiatpoznan.pl. Powiatowa 17.

12 marca Sąd Apelacyjny w Poznaniu ogłosił wyrok z powództwa gminy Swarzędz i gminy Pobiedziska w sprawie byłej drogi krajowej nr 5, która przebiega przez teren tych gmin. Obie gminy przegrały w sądzie i są zobowiązane do poniesienia kosztów związanych z utrzymaniem tej drogi. Droga krajowa nr 5 zyskała status drogi gminnej, po tym jak do użytkowania oddano wschodnią obwodnicę Poznania – drogę S5 na odcinku od autostrady A2 do Łubowa w powiecie gnieźnieńskim.

15 marca trzydzieści jeden jednostek OSP z powiatu poznańskiego otrzymało sprzęt zakupiony ze środków powiatu (m.in. 62 sygnalizatory bezruchu). Miało to miejsce podczas spotkania podsumowującego współpracę Starostwa Powiatowego w Poznaniu z przedstawicielami Ochotniczych Straży Pożarnych Powiatu Poznańskiego i Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Poznaniu.

18 marca w związku z przypadającym jubileuszem 200-lecia urodzin twórcy ideowych podstaw pracy organicznej, społecznika, działacza politycznego Rada Powiatu w Poznaniu ogłosiła rok 2014 Rokiem Augusta Cieszkowskiego. Ustanowienie roku 2014 Rokiem Augusta Cieszkowskiego służy pielęgnacji jego pamięci oraz daje wyraz wierności wartościom, które składają się na szeroko rozumiany wielkopolski etos, będący podstawą życia publicznego, społecznego i gospodarczego w powiecie poznańskim.

27 marca powiat poznański uhonorowano tytułem „EURO-POWIAT”, co oznacza, iż zaliczony został do najlepszych powiatów Unii Europejskiej. Certyfikat odebrał Jan Grabkowski – starosta poznański, który także został uhonorowany tytułem Starosty Roku 2014. Na tej samej gali Powiat Poznański został laureatem plebiscytu Powiat Roku 2014.

30 marca grupa czterdziestu mieszkańców Ukrainy z rejonu kijowsko-światoszyńskiego przyjechała do Starostwa Powiatowego w Poznaniu uczyć się samorządności. W trakcie wizyty dowiadywali się jak zorganizować w swoim kraju społeczeństwo obywatelskie, pytali o funkcjonowanie straży miejskich i gminnych, policji, urzędów, a także o to, w jaki sposób można kontrolować władzę.

8 maja Powiat Poznański został uhonorowany tytułem „Super Powiat” 2013 w kategorii powyżej 120 tys. mieszkańców w „Rankingu powiatów”, którego organizatorem jest Związek Powiatów Polskich. Wyróżnienie wręczono przez podczas XVII Zgromadzenia Ogólnego Związku Powiatów Polskich

10 maja w strażnicy Ochotniczej Straży Pożarnej w Kórniku przyznano nagrody w konkursie „Strażak Roku Powiatu Poznańskiego”. Pierwsze miejsce przyznano Przemysławowi Kujawie strażakowi PSP z Jednostki Ratowniczo-Gaśniczej nr 9 w Mosinie oraz Krystynie Sznajder z OSP w Chłudowie. Drugie miejsce zajął Hieronim Sękowski z OSP w Kobylnicy, i trzecie Piotr Raczek z OSP w Kocałkowej Górcie.

22 maja w konkursie „Markowy samorząd”, którego organizatorem było Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska przyznano następujące wyróżnienia: gminie Kórnik w kategorii gmin miejsko –wiejskich oraz gminie Tarnowo Podgórne w kategorii gmin wiejskich. Konkurs promuje jednostki samorządu terytorialnego „wyróżniające się pod względem dobrze zapla-

nowanych oraz skutecznie realizowanych działań zorientowanych na promocję marki jednostki samorządu terytorialnego a także wynikami ekonomiczno-finansowymi.”

23 maja rozstrzygnięto konkurs „Samorządowy Menedżer Regionu” organizowany przez redakcję Pulsu Biznesu. Pierwsze miejsce zajął wójt Tarnowa Podgórnego Tadeusz Czajka. Wyróżnienia przyznano również wójtowi Suchego Lasu – Grzegorzowi Wojterze, wójtowi Komornik - Janowi Brodzie i burmistrzowi Kórnik - Jerzemu Lechnerowskiemu. Nagrodzono samorządowców, którzy dbają „o rozwój gmin, konsolidują mieszkańców oraz wspierają lokalnych przedsiębiorców”

12 czerwca podczas „Kongresu regionów” w Świdnicy w „Rankingu miejscowości atrakcyjnych dla biznesu” w kategorii do 50 tys. mieszkańców zostały nagrodzone następujące gminy :Tarnowo Podgórne, Komorniki , Suchy Las, Dopiewo, Puszczykowo. Organizatorem konkursu był miesięcznik Forbes .

W czerwcu Powiat Poznański został nagrodzony w konkursie „Budowa roku” 2013 w kategorii „Oświata i kultura fizyczna” za boisko lekkoatletyczne przy Liceum Ogólnokształcącym im. M. Kopernika w Puszczykowie. Nagrodę przyznano za „walory estetyczne oraz funkcjonalne” obiektu. Organizatorem konkursu był Polski Związek Inżynierów i Techników Budownictwa oraz Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju.

W czerwcu przyznano nagrody Powiatu Poznańskiego za „osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania i ochrony kultury” w roku 2013. Nagrodzeni zostali: Kapela Dudziarska „Koźlary” z Domu Kultury w Stęszewie, Stowarzyszenie Orkiestra Dęta Chludowo, oraz Andrzej Horbik - kierownik Zespołu Pieśni i Tańca „Wiwaty z Pobiedzisk.

WYDARZENIA W GMINACH

BUK

We wrześniu firma Arot Polska, producent tworzywowych rur do kabli energetycznych i telekomunikacyjnych, otworzyła nową siedzibę przy ul. Dobieżyńskiej w Buku. Powierzchnia budynku produkcyjnego z częścią socjalną wynosi 4 tys. m². Firma zatrudnia 30 osób.

Tablica pamiątkowa umieszczona w miejscu odnalezienia XV-wiecznego miecza rycerskiego na skrzyżowaniu ulic Otuskiej i Rzemieślniczej w Buku,
fol. Archiwum UMiG w Buku

W listopadzie rozpoczęto realizację projektu „Miasto i woda – historie połączone”. Projekt zakłada instalację co najmniej 9 tablic pamiątkowych w ramach ścieżki dydaktycznej po historycznych miejscach w Buku i ma przybliżyć mieszkańcom historię miasta i znaczenie wody dawniej i dziś. Pierwszą tablicę zainstalowali burmistrz Buku – Jan Filipiak i dyrektor firmy Wavin – Jacek Sobkowiak, umieszczono ją w miejscu odnalezienia XV-wiecznego miecza rycerskiego na skrzyżowaniu ulic Otuskiej i Rzemieślniczej.

14 listopada Dariusz Pańczak – nauczyciel i instruktor piłki nożnej z Buku, otrzymał wyróżnienie „Pasjonat sportowej Polski” przyznawane przez Klub Sportowa Polska za „budowanie sportowego oblicza gminy i promowanie sportu i rekreacji”.

2 grudnia podsumowano projekt „Lepsza przyszłość” realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Buku. Celem projektu była aktywizacja zawodowa osób wykluczonych społecznie, konkretnie siedmiu kobiet długotrwale bezrobotnych. Zadanie dofinansowano z funduszy europejskich.

CZERWONAK

31 lipca przedstawiciele klubów piłkarskich z terenu gminy Czerwonak powołali Gminny Klub Sportowy Czerwonak, którego celem jest „podniesienie poziomu sportowego i organizacyjnego klubów sportowych poprzez ograniczenie problemów organizacyjnych, finansowych i infrastrukturalnych oraz stworzenie płaszczyzny do dalszego rozwoju piłki nożnej w gminie Czerwonak”.

W sierpniu firma Inmel z Poznania przystąpiła do realizacji I etapu budowy portu rzeczno-tytu mariny na Warcie w gminie Czerwonak. Wykonano budowlę wodną o nazwie kierownica – rodzaj ostrogi, której przebieg jest zgodny z nurtem rzeki. Podczas kolejnych prac wykopano basen portowy o wymiarach 30x40 m.

31 sierpnia wójt gminy Czerwonak – Mariusz Poznański nie wyraził zgody na budowę kompostowni – zakładu produkcji paliw alternatywnych i kompostu z odpadów w Bolechowie. Powodem odmowy była „niezgodność inwestycji z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w zakresie poboru wód i odprowadzania wód opadowych i roztopowych”.

19 września firma Solaris Bus & Coach z Bolechowa została nagrodzona złotym medalem podczas międzynarodowych Targów Transportu Zbiorowego „Transexpo” w Kielcach. Nagrodę przyznano za autobus Urbino electric z automatycznym systemem szybkiego ładowania dachowego.

20 września w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci Niewidomych w Owińskach zorganizowano I Mistrzostwa Polski w Tenisie Stołowym.

wym Dźwiękowym. Dyscyplina ta została stworzona z myślą o osobach niewidomych, spełnia szereg funkcji terapeutycznych i rewalidacyjnych.

29 października na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego dla Dzieci Niewidomych w Owińskach odbyło się posiedzenie Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego pt. „Warunki i organizacja ewakuacji w obiektach dla osób o ograniczonej zdolności poruszania się – niewidomych”. Organizatorami spotkania byli: Starostwo Powiatowe w Poznaniu, Komenda Miejska PSP w Poznaniu, Komenda Miejska Policji w Poznaniu oraz Gmina Czerwonak.

9 listopada firma Solaris Bus & Coach z Bolechowa wygrała przetarg na dostawę pięciu niskopodłogowych pojazdów szynowych do Jeny. Trami-no Jena to pierwszy polski tramwaj, który trafił na rynek niemiecki. Przewoźnikiem, który zakupił tramwaje był Jenaer Nahverkehr.

29 listopada gmina Czerwonak została przyjęta do Stowarzyszenia Metropolia Poznań, którego celem jest wspieranie idei samorządu oraz obrona wspólnych interesów członków. Miało to miejsce podczas posiedzenia Rady Metropolii w Poznaniu. Czerwonak był ostatnią gminą powiatu poznańskiego nie zrzeszoną w Stowarzyszeniu Metropolia Poznań.

W grudniu zakończono modernizację parku przy ul. Wodnej w Kicinie. Zainstalowano siłownię zewnętrzną oraz altanę i ławki nad brzegiem stawu. Utwardzono nawierzchnie dróg. Dokonano nowych nasadzeń. Całkowity koszt projektu wyniósł 170 tysięcy.

1 stycznia w Czerwonaku rozpoczęło działalność Gminne Przedsiębiorstwo Wodociągowe Sp. z o.o., będące własnością gminy i zaopatrujące w wodę mieszkańców okolicznych miejscowości dotychczas obsługiwanych przez firmę Meliopoz.

W styczniu rozpoczęto budowę parkingu buforowego na 75. miejsc postojowych przed dworcem kolejowym w Czerwonaku. Inwestycja jest częścią projektu „Dokumentacja techniczna na rewitalizację dworców i terenów przydworcowych wzdłuż linii kolejowej nr 356 na odcinku Poznań Wschód–Gołańcz–Wągrowiec”. Na terenie gminy zaplanowano modernizację budynków dworcowych w: Czerwonaku, Owińskach i Bolechowie, budowę parkingów przydworcowych i modernizację układów

komunikacyjnych poprzez budowę ścieżek rowerowych, chodników lub ciągów pieszo-rowerowych.

23 maja firma Solaris Bus & Coach S.A. z Bolechowa, producent autobusów, tramwajów i trolejbusów została nagrodzona w rankingu „Filary polskiej przedsiębiorczości”. W konkursie wyróżniono firmy, które są „istotnymi pracodawcami i ważnymi płatnikami podatków lokalnych i działają na rzecz społeczności lokalnej” Organizatorem rankingu było pismo „Puls Biznesu”.

W czerwcu Solange i Krzysztof Olszewscy - założyciele firmy Solaris Bus & Coach S.A. z Bolechowa zostali nagrodzeni w plebiscycie „Ludzie Wolności” w kategorii „Biznes”. Organizatorem konkursu była Gazeta Wyborcza i TVN.

DOPIEWO

20 września delegacja samorządu St. Brice en Cogles (Bretania) przebywała z wizytą partnerską w Dopiewie z okazji 10-lecia współpracy obu samorządów. W tym czasie w Wielkopolsce zorganizowano cykl imprez związanych z projektem realizowanym przez Wielkopolski Ośrodek Kształcenia i Studiów Samorządowych pod nazwą „20 lat współpracy samorządów z Wielkopolski i Bretanii – przyszłość partnerstwa”. Projekt sfinansowano ze środków Unii Europejskiej w ramach programu „Europa dla obywateli”.

We wrześniu w Żarnowcu otwarto plac zabaw z siłownią zewnętrzną. Zainstalowano ławki, wiatę i dokonano nasadzeń.

26 września Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Promyk” w Komornikach, otrzymało tytuł „Lodołamacza” 2013. Kapituła konkursu przyznała nagrodę za „szczególną wrażliwość społeczną i promowanie osób niepełnosprawnych w różnych dziedzinach życia”. Organizatorem konkursu jest Polska Organizacja Pracodawców Osób Niepełnosprawnych.

2 grudnia Gminna Biblioteka Publiczna w Dopiewie obchodziła jubileusz 65-lecia.

Plac zabaw z siłownią zewnętrzną w Żarnowcu, fot. UG Dopiewo

4 grudnia podpisano umowę o rozbudowie oczyszczalni w Dąbrowce. Wydajność oczyszczalni wzrośnie o 100% (obecnie wynosi 800 m³). Koszt inwestycji oceniono na 7,7 mln złotych.

20 grudnia przy ul. Innowatorów w Dąbrowie wmurowano kamień węgielny pod budowę drukarni firmy Preston, producenta opakowań jednostkowych (do leków, suplementów diety, kosmetyków) z tektury litej. Obiekt będzie miał powierzchnię około 1000 m². Zatrudnienie w drukarni znajdzie około 20 osób.

W marcu w Dopiewie rozpoczęto budowę nowej siedziby gimnazjum przy ul. Bukowskiej. Nowy trójkondygnacyjny budynek w kształcie litery „L” będzie zlokalizowany przy ul. Łąkowej i będzie przystosowany dla osób niepełnosprawnych. Powstanie także sala gimnastyczna, boiska sportowe i plac zabaw.

W czerwcu w Domu Pomocy Społecznej w Lisówkach zorganizowano II Festyn integracyjny „Barierom stop” pod patronatem Starosty Poznańskiego, połączony z obchodami XV-lecia placówki.

31 maja w Zborowie otwarto budynek przystani wodnej, który powstał w wyniku modernizacji starej pompowni. Koszt inwestycji wyniósł ok. 2 mln zł.

KLESZCZEWO

9 grudnia Halina Kowalewska – prezes Towarzystwa Pamięci Powstania Wielkopolskiego w Kleszczewie otrzymała statuetkę „Dobosza Powstania Wielkopolskiego” za upamiętnienie historii i tradycji powstania wielkopolskiego. Wyróżnienie przyznaje Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918-1919.

18 grudnia OSP Gwarzewo podjęła starania o włączenie do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Jednostki należące do KRSRG mają pierwszeństwo w korzystaniu ze szkoleń organizowanych przez PSP jak również większe możliwości uzyskania dotacji na zakup sprzętu.

W styczniu Krzysztof Jachnik – animator sportowy z Kleszczewa podczas uroczystej gali, która odbyła się na Stadionie Narodowym w Warszawie został nagrodzony Super Orlikiem. Laureatami zostali „najbardziej przedsiębiorczy animatorzy wydarzeń odbywających się na Orlikach”. Organizatorami konkursu są Fundacja V4Sport, Fundacja Rozwoju Kultury Fizycznej i Projekt Społeczny Uniwersytetu Warszawskiego.

29 stycznia w Kleszczewie odbyło się zebranie w sprawie lokalizacji elektrowni wiatrowych w: Ziminie, Krerowie, Markowicach, Śródce i Krzyżownikach. W zebraniu uczestniczyli mieszkańcy tych wsi i reprezentanci firmy wnioskującej o możliwość realizacji inwestycji. Mieszkańcy wsi są przeciwni inwestycji.

KOMORNIKI

29 lipca otwarto wyremontowany i rozbudowany komisariat policji w Komornikach. Inwestycję sfinansowano ze środków gminy Komorniki i Starostwa Powiatowego w Poznaniu. Powierzchnia rozbudowanego komisariatu zwiększyła się dwukrotnie, wynosi 392 m².

We wrześniu otwarto zmodernizowaną siedzibę Urzędu Gminy Komorniki. Powierzchnia obiektu wynosi 2 tys. m² w tym: 40 biur, salki konferencyjne, nowoczesna sala sesyjna i sala ślubów, archiwum, pomieszczenia socjalne i magazynowe. Urząd dostosowano do potrzeb osób niepełnosprawnych. Koszt inwestycji wyniósł ponad 9 mln.

Zmodernizowany budynek Urzędu Gminy Komorniki, fot. Archiwum UG Komorniki

23 listopada w Plewiskach przy ul. Kolejowej otwarto Centrum Rekreacyjno-Konferencyjne „Rezon”. Obiekt składa się z dwóch części: z przebudowanego starego budynku gospodarskiego i nowo wybudowanego skrzydła.

W grudniu Volkswagen Group Polska podpisał umowę na budowę w Komornikach centrum logistycznego o powierzchni 30 tys. m². Centrum powstanie w Segro Logistics Park Poznań, znajdującego się w bezpośrednim sąsiedztwie autostrady A2. Łączny koszt inwestycji 1 mld euro.

3 grudnia Zakład Usług Komunalnych w Komornikach zakupił dwa 12-metrowe niskopodłogowe, ekologiczne autobusy marki MAN. Każdy autobus posiada 98 miejsc. Zakład posiada łącznie 29 pojazdów. Nowe autobusy będą obsługiwać wszystkie linie na terenie gminy Komorniki i Dopiewo.

23 stycznia w Plewiskach otwarto filię Biblioteki Publicznej Gminy Komorniki. Powierzchnia obiektu wynosi około 460 m². Budynek został przystosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Inwestycję dofinansowano ze środków MKiDN w ramach rządowego programu „Kultura+”.

W maju w Komornikach miała miejsce uroczystość otwarcia nowoczesnego centrum logistyczno-serwisowego firmy Bergerat Monnoyeur, dystrybutora maszyn budowlanych Caterpillar. Powierzchnia centrum wynosi ok. 49 tys. m².

KOSTRZYN

W listopadzie zakończono projekt „Słoneczne, słyszalne i radosne Drążgowo” współfinansowany ze środków unijnych. W ramach zadania w świetlicy wiejskiej w Drążgowie zamontowano instalację solarną, zakupiono sprzęt nagłaśniający oraz rozbudowano plac zabaw.

W grudniu w gminie Kostrzyn rozpoczęto realizację projektu „Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu na terenie Gminy Kostrzyn”. Celem projektu jest zapewnienie dostępu do Internetu oraz ochrona najbardziej zagrożonych mieszkańców przed wykluczeniem cyfrowym. W gminie dostęp do Internetu uzyska 55 gospodarstw domowych w trudnej sytuacji materialnej, osoby niepełnosprawne.

W styczniu specjalistyczne Przedsiębiorstwo Budowlane „Torkret” w Siekierkach Wielkich otrzymało główną nagrodę Amerykańskiego Stowarzyszenia Betonu Natryskowego w kategorii „Wybitny Projekt Międzynarodowy”. Przedsiębiorstwo nagrodzono za wykonanie „ścian krzywoliniowych symbolizujących rozstąpienie się Morza Czerwonego podczas eksodusu Izraelitów z Egiptu”, w powstałym w 2013 roku Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie.

W lutym w Gwiazdowie otwarto Dzienny Ośrodek Wsparcia dla Seniorów, kierowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Kostrzynie. Zlokalizowany jest w świetlicy środowiskowej „Królik Puchaty”, która rozpoczęła swą działalność w październiku 2013 roku.

10 kwietnia firma Jeronimo Martins Polska SA w Kostrzynie otrzymała wyróżnienie w XXI edycji konsumenckiego konkursu jakości produktów i usług „Najlepsze w Polsce”. Wyróżnienie przyznano za „szeroki aspekt najlepszych polskich produktów”. Organizatorem konkursu jest Towarzystwo im. Hipolita Cegielskiego.

4 maja na hipodromie w Iwnie rozegrano zawody w skokach przez przeszkody o puchar Starosty Poznańskiego XLII „Błękitna Wstęga Wielkopolski”. VI Memoriał Henryka Helaka.

30 czerwca w Skałowie miało miejsce „symboliczne wbicie pierwszej łopaty na placu budowy schroniska dla zwierząt”. Koszt budowy oszacowano na 9 mln zł. Schronisko będzie mogło przyjąć 350 psów.

KÓRNIK

7 listopada w strażnicy OSP w Kórniku zorganizowano debatę na temat bezpieczeństwa mieszkańców Aglomeracji Poznańskiej. Organizatorem spotkania był Komendant Miejski Policji w Poznaniu Roman Kuster oraz gmina Kórnik. W spotkaniu uczestniczył m.in. Jan Grabkowski – starosta poznański.

13 listopada Grupa Raben mająca swój oddział w Gądkach została zwycięzcą w konkursie „Najlepszy Operator Logistyczny dla sektora FMCG” oraz „Najlepszy Operator Logistyczny dla sektora produktów świeżych” podczas uroczystej gali zorganizowanej w czasie XI Europejskiego Szczytu Operatorów Logistycznych w Amsterdamie.

22 listopada Danuta i Jarosław Gacek – właściciele gospodarstwa agroturystycznego „Gacówka” w Skrzyńkach, zajęli drugie miejsce w konkursie na „Najlepszy obiekt turystyki na obszarach wiejskich w Wielkopolsce” w 2013 roku. Organizatorem konkursu był Urząd Marszałkowski w Poznaniu.

23 listopada w Hotelu Gromada w Warszawie odbyła się uroczystość, podczas której gminie Kórnik przyznano tytuł „Gmina atrakcyjna turystycznie”. Gmina Kórnik została nagrodzona tym tytułem, jako jedyna w Polsce w kategorii gmin od 15 do 30 tys. mieszkańców. Organizatorem konkursu jest Mazowieckie Zrzeszenie Handlu, Przemysłu i Usług oraz firma Europa 2000 Consulting Sp. z o.o.

23 listopada otwarto zmodernizowaną świetlicę wiejską w Dębcu. Koszt inwestycji wyniósł około 382 tys. złotych. W rozbudowanej świetlicy znajduje się sala z zapleczem kuchennym i sanitariaty.

4 grudnia Lucjana Kuźniacka-Tylenda – prezes firmy TFP Sp. z o.o. w Kórniku (producent opakowań z tektury falistej), otrzymała tytuł „Zasłużony dla miasta i gminy Kórnik”, za działalność charytatywną oraz na rzecz edukacji, kultury i sportu.

W lutym w Kórniku rozpoczęto realizację inwestycji „Rewitalizacja płyty rynku w Kórniku”. Zaplanowano zainstalowanie lamp, słupów ogłoszeniowych, ławek oraz stojaków na rowery. Przewidziano także budowę

parkingu na 180 miejsc postojowych. Zadanie dofinansowano z funduszu JESSICA. Koszt inwestycji oszacowano na około 10 mln złotych, z czego 7 mln pokryje dofinansowanie.

1 lutego w Robakowie oddano do użytku świetlicę wiejską znajdującą się w pobliżu gimnazjum i boisk sportowych. Świetlica służy trzem sołectwom: Robakowo Osiedle, Robakowo Wieś i Gądkki.

LUBOŃ

W lipcu Urząd Miasta Lubonia zajął czwarte miejsce w rankingu na najniższe wydatki bieżące na administrację publiczną, w kategorii miasta powyżej 15 tys. mieszkańców. W konkursie brano pod uwagę wszystkie wydatki bieżące związane z funkcjonowaniem Urzędu. Uwzględniono głównie wydatki na wynagrodzenia pracowników, utrzymanie budynków, materiały biurowe, dostawy energii, usługi telefoniczne. Ranking opublikował tygodnik „Wspólnota”.

We wrześniu przystąpiono do rozbudowy boiska sportowego Orlik przy ul. Dojazdowej w Luboniu. Dobudowano: 2 boiska do siatkówki plażowej, 2 boiska do gry w bule oraz siłownię zewnętrzną.

2 października w Muzeum Martyrologicznym w Żabikowie otwarto wystawę „Sprawa mosińska: mieszkańcy Mosiny podczas II wojny światowej”, która upamiętniała ofiary akcji pacyfikacyjnej przeprowadzonej w 1943 roku przez Niemców w okupowanej Mosinie. Wystawie towarzyszyło wydanie publikacji pt. „Sprawa mosińska 1943 r.”, która powstała na podstawie materiałów zebranych do przygotowania ekspozycji.

18 października Teresa Dudzińska, pracownik obsługi z gimnazjum nr 1 w Luboniu otrzymała przyznany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Srebrny Medal za Długoletnią Służbę.

21 października jednostka OSP z Lubonia została wyróżniona za największą aktywność operacyjną wśród OSP włączonych do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego w województwie wielkopolskim. Miało to miejsce podczas konferencji nt. „Roli Ochotniczych Straży Pożarnych w działaniach ratowniczych i ochronie ludności”, która odbyła się w gmachu Sejmu RP.

3 grudnia w Luboniu przy ul. Żabikowskiej otwarto jeden z największych w Polsce sklepów Intermarche o powierzchni 2700 m². Firma budująca market przebudowała oraz odnowiła nawierzchnie kilku ulic, a także wybudowała odpowiednie zjazdy w tym rejonie miasta. W sklepie zatrudniono 100 osób.

W lutym w Luboniu firma Amwin rozpoczęła budowę wielokondygnacyjnej hali przemysłowej o wysokości 28 m dla firmy Luvena SA, producenta nawozów i impregnatów do drewna.

18 czerwca gmina Luboń została uhonorowana tytułem „Samorząd przyjazny szkole rozwijającej uczenie się uczniów”. Wyróżnienie zostało przyznane przez Centrum Edukacji Obywatelskiej i Polsko- Amerykańską Fundację Wolności. Tytuł otrzymują samorządy, które przyczyniły się do „rozwoju szkół jako instytucji uczących się i promują edukację skoncentrowaną na rozwijaniu przez uczniów kompetencji kluczowych”

MOSINA

11 sierpnia na ulicy Wąskiej w Mosinie odbyła się IX edycja imprezy „Szeroko na Wąskiej” – plenerowej prezentacji twórców, amatorów, hobbyistów, kolekcjonerów i artystów z gminy Mosina i po raz pierwszy z gmin powiatu poznańskiego.

1 września Zespół Szkół w Krośnie przystąpił do udziału w międzynarodowym programie edukacyjnym Comenius. Tytuł projektu „Back to the future – learning from the past” (Powrót do przyszłości – uczenie się z przeszłości). Udział w projekcie zapewnił uczniom szansę rozwijania wiedzy o różnorodności kultur i języków.

21 września mieszkaniec Mosiny – Emil Kasprzyk został jednym z uczestników 38. Polskiej Wyprawy Antarktycznej. Cały rok będzie mieszkał w Polskiej Stacji Arktycznej im. Henryka Arctowskiego.

23-25 października w Dymaczewie zorganizowano II Ogólnopolskie Spotkanie „Sieciujące Zakłady Aktywności Zawodowej”. Zakłady Aktywności Zawodowej „zatrudniają osoby niepełnosprawne, prowadzą ich społeczną i zawodową rehabilitację”. Spotkanie to było największym w dziejach zjazdem kierowników i dyrektorów ZAZ oraz jednostek samorządu tery-

torialnego. Organizatorem spotkania była Fundacja im. Królowej Polski św. Jadwigi z Puszczykowa.

7 listopada przyznano stypendia Samorządu Gminy Mosina i Nagrody Burmistrza Gminy Mosina dla dyrektorów szkół i nauczycieli oraz stypendia naukowe dla uczniów. Nagrody Burmistrza przyznano 6 nauczycielom natomiast stypendia otrzymało 7 uczniów.

W listopadzie w Mosinie na ul. Dworcowej w „Ptasim Parku” powstała siłownia zewnętrzna. Koszt inwestycji wyniósł 43 tys. złotych.

5 grudnia podpisano umowę o współpracy gminy Mosina z gminą Witnica (województwo lubuskie). Współpraca obu gmin obejmuje działania w zakresie: społecznym, kulturalnym, sportowym i gospodarczym.

17 grudnia Waldemar Krzyżanowski – zastępca burmistrza gminy Mosina otrzymał wyróżnienie „Menedżer Najwyższej Jakości” 2013. Tytuł przyznano „za nowoczesne zarządzanie gminą Mosina oraz działania na rzecz stworzenia z Mosiny – gminy atrakcyjnej turystycznie”. Organizatorem konkursu było Wielkopolskie Stowarzyszenie Badań nad Jakością Centrum Badań i Monitorowania Jakości.

28 stycznia w Mosinie utworzono spółdzielnię socjalną – przedsiębiorstwo społeczne. Zatrudnienie w spółdzielni znajdą osoby zagrożone wykluczeniem zawodowym tj. bezrobotne i niepełnosprawne. Projekt będzie dofinansowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki – Wsparcie ekonomii społecznej.

5 czerwca w Mosinie oddano do użytku nową salę rewalidacyjną dla uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego. Sala o powierzchni 250 m² powstała w ramach pierwszego etapu modernizacji budynku internatu Zespołu Szkół w Mosinie. Koszt inwestycji wyniósł ok. 1,6 mln. zł.

MUROWANA GOŚLINA

27 lipca pod hasłem „Szalone lata 60” odbył się XI Jarmark św. Jakuba. Imprezę połączono z IX Światowym Zjazdem Gośliniaków, czyli wszystkich urodzonych przed 1939 roku w Murowanej Goślinie.

2 sierpnia gmina Murowana Goślina sprzedała zespół dworsko-parkowy w Łopuchowie. Nabywcą była spółka Eko-Łopuchowo, która w ramach umowy zobowiązała się do przeprowadzenia zabezpieczających prac konserwatorskich na terenie nieruchomości. Do remontu nadają się jedynie fundamenty budynku.

We wrześniu w Przebędowie rozpoczęto budowę zbiornika retencyjnego. Powstanie zbiornik o łącznej powierzchni 14,5 ha, długości 1,46 km i pojemności 162,4 tys. m³. Budowa zbiornika zapewni: zmagazynowanie wody do celów rolniczych, poprawę warunków klimatycznych i wodnych na przyległych użytkach rolnych, zabezpieczenie przeciwpowodziowe oraz przeciwpożarowe dla wsi Przebędowo oraz Murowanej Gośliny.

14 października Jakub Niewiński – nauczyciel polonista z gimnazjum nr 1 im. Hipolita Cegielskiego w Murowanej Goślinie został nagrodzony w konkursie „Nauczyciel roku” 2013. Nagroda została przyznana za „sukcesy dydaktyczne oraz działania projektowe na rzecz przywracania pamięci o wielokulturowej przeszłości Murowanej Gośliny”.

Gimnazjum nr 1 otrzymało miano „Szkoły na Medal”. Organizatorem XII edycji konkursu był tygodnik „Głos Nauczycielski”.

19-23 września w Murowanej Goślinie gościli przedstawiciele miast partnerskich i miast zaprzyjaźnionych: Yvetot (Francja), Hemmingen (Niemcy), Ochotnicy Dolnej (Polska) oraz Oszmiany (Białoruś). Goście zapoznali się z historią Murowanej Gośliny oraz uczestniczyli w sesji Rady Miejskiej poświęconej sytuacji demograficznej w poszczególnych państwach.

20 i 21 września na terenie „Starego Probostwa” w Murowanej Goślinie miało miejsce największe plenerowe widowisko w Wielkopolsce: „Miłość, Armaty, Konfederaty”. Fabuła oparta była na prawdziwej historii z przełomu lat 1768/1769 i rekonstruowała obraz konfederacji barskiej w Wielkopolsce. Widowisko, w którym udział wzięło: 120 aktorów i statystów i 30 koni przygotowało Stowarzyszenie „Dzieje”.

12 października Szkoła Podstawowa nr 2 im. H. Sienkiewicza w Murowanej Goślinie obchodziła 25-lecie istnienia.

28 października gminie Murowana Goślina przyznano dofinansowanie w wysokości 100 tys. złotych na realizację zadań związanych z przygotowaniem widowiska plenerowego o początkach państwa polskiego (z okazji 1050. rocznicy Chrztu Polski), które będzie miało miejsce w Murowanej Goślinie w 2016 roku.

27 marca gmina Murowana Goślina otrzymała wyróżnienie w I edycji konkursu „Euro-gmina, Euro-Powiat, Euro-Partner” w kategorii „Infrastruktura”. Nagradzano najaktywniejsze samorządy, promujące działania gospodarcze. Patronat nad konkursem objęło m.in. Ministerstwo Gospodarki.

POBIEDZISKA

We wrześniu w ramach 20-lecia współpracy Wielkopolski i Bretanii, gmina Pobiedziska gościła przedstawicieli gminy partnerskiej Montfort sur Meu (Francja). Podczas spotkania omawiano tematy dotyczące wytyczenia nowych obszarów współdziałania w przyszłości i propozycje nawiązania współpracy na płaszczyźnie organizacji pozarządowych.

23-24 września w Bednarach odbyła się 15. edycja targów Agroshow pod hasłem „Dla rolnika. Dla natury”. W imprezie uczestniczyło ponad 800 wystawców z 20 krajów.

W grudniu Pobiedzisko-Gośliński Bank Spółdzielczy w Pobiedziskach został nagrodzony w konkursie „Orły Agrobiznesu” w kategorii „sukces rynkowy”. Srebrnego „Orła Agrobiznesu” otrzymał Ireneusz Antkowiak – zastępca burmistrza Pobiedzisk. Organizatorem konkursu jest Agencja Promocyjno-Wydawnicza EMS.

30 maja przedstawiciele gminy Pobiedziska podczas wizyty w Niemczech podpisali trójstronne porozumienie o partnerstwie pomiędzy gminami Montfort sur Meu, Marktheidenfeld i Pobiedziska.

W maju film promocyjny o gminie Pobiedziska „Nie omijaj mnie - to i Ciebie nie ominie”, którego reżyserem jest Andrzej Pieczyński został nagrodzony na Międzynarodowym Festiwalu Filmów Artystycznych i Turystycznych w Warszawie. Nagrodę specjalną przyznano za „scenariusz, dowcip, innowacyjne podejście do promocji oraz muzykę”.

PUSZCZYKOWO

4 października, w Puszczykowie odbyła się uroczysta premiera książki i filmu „Arkady Fiedler człowiek bez paszportu”. Producentem filmu jest Polskie Towarzystwo Artystów, Autorów, Animatorów Kultury PTAAAK przy współudziale finansowym powiatu poznańskiego.

18 listopada otwarto stadion lekkoatletyczny w Zespole Szkół im. Mikołaja Kopernika w Puszczykowie. Kompleks wyposażony został w trybuny na 124 miejsca, zagospodarowano także teren wokół stadionu: (chodniki i mała architektura). Obiekt służyć będzie uczniom zespołu szkół (gimnazjum i liceum) o profilu sportowym, prowadzonego przez powiat poznański. Koszt inwestycji to 3,7 mln złotych.

25 listopada Biblioteka Miejska im. Małgorzaty Musierowicz – Centrum Animacji Kultury w Puszczykowie zajęła czwarte miejsce w „Rankingu bibliotek” organizowanym przez Instytut Książki i „Rzeczpospolitą”. W tegorocznym rankingu wzięły udział 763 placówki.

W styczniu w szpitalu w Puszczykowie otwarto oddział opieki paliatywno-hospicyjnej oraz oddział ginekologiczny. Oddział opieki znajduje się w parterowym budynku obok głównego gmachu szpitala, na oddziale będzie mogło przebywać 40 osób. Koszt inwestycji wyniósł 5,2 mln złotych.

5 maja w Puszczykowie zainaugurowano obchody 40-lecia Muzeum Arkadego Fiedlera. Z tej okazji otwarto wystawę rocznicową i rozpoczęto realizację projektu „Dookoła świata z okazji 40-lecia Muzeum Arkadego Fiedlera”.

ROKIETNICA

4 listopada w Rokietnicy oddano do użytku zmodernizowany 2-kilometrowy odcinek drogi Trakt Napoleoński. Fragment ten łączy sieć dróg powiatowych i gminnych na terenie Rokietnicy z drogą ekspresową S11 w Starzynach. Koszt inwestycji wyniósł 7 mln, z czego 2 mln dofinansowało starostwo powiatowe. Na zmodernizowanym odcinku wybudowano: chodnik i ścieżkę rowerową, 6 zatok autobusowych i przebudowano 5 skrzyżowań.

W styczniu w rankingu placówek edukacyjnych czasopisma „Perspektywy”, w kategorii Egzaminów Zawodowych 2014 w zawodzie technik architektury krajobrazu – Technikum w Zespole Szkół im. Jadwigi i Władysława Zamoyskich w Rokietnicy było najlepsze w całym kraju. Szkoła prowadzona jest przez Powiat Poznański.

W lutym w Rokietnicy otwarto centrum sportowo-usługowe, w którym oprócz hali widowiskowej znajduje się siłownia i mniejsze sale sportowe. Część powierzchni przeznaczono na sklepy, punkty usługowe i przedszkole. Swoją siedzibę do nowego budynku przeniesie Gminny Ośrodek Kultury. Koszt budowy hali widowiskowo-sportowej wyniósł około 12 mln złotych.

10 kwietnia Tomasz Nowak właściciel zakładu poligraficznego „Natalii” w Rokietnicy otrzymał „Honorowego Hipolita” i tytuł „Lidera pracy organicznej” w XXI edycji konsumenckiego konkursu jakości produktów i usług „Najlepsze w Polsce”. Organizatorem konkursu jest Towarzystwo im. Hipolita Cegielskiego.

2 kwietnia gmina Rokietnica gościła delegację z Ukrainy. Podczas wizyty goście zapoznali się z zagadnieniem projektowania, realizacji i wykonania budżetu.

STĘSZEW

We wrześniu w gminie Stęszew zrealizowano projekt „Zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu mieszkańcom gminy Stęszew zagrożonym wykluczeniem cyfrowym”. Do programu zakwalifikowano 123 rodziny, które do 2019 roku będą korzystać bezpłatnie z komputerów i dostępu do Internetu.

8 września w Jeziorkach oddano do użytku sportowe boiska wielofunkcyjne. Łączny koszt inwestycji wyniósł około 263 tys. złotych.

W październiku otwarto 12-kilometrową ścieżkę Edukacyjno-Przyrodniczo-Kulturową „Wokół Stęszewa”. Wzdłuż trasy rozmieszczono 13 tablic edukacyjno-informacyjnych o tematyce przyrodniczo-kulturowej. Ścieżka prowadzi przez Stęszew, wieś Krąplewo, Dębno, Witobel oraz przez tere-

ny Wielkopolskiego Parku Narodowego i Obszaru Chronionego Natura 2000, w pobliżu jezior: Dębno, Lipno i jeziora Witobelskiego.

17 października gmina Stęszew otrzymała wyróżnienie za zajęcie trzeciego miejsca w rankingu „na zawarcie największej liczby umów – o przyznanie pomocy w ramach działań Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013”. Kandydatów typował Samorząd Województwa Wielkopolskiego.

14 listopada firma Ecor Produkt Sp. z o.o. ze Stęszewa, działająca w branży produkcji opakowań giętkich otrzymała wyróżnienie w XV edycji konkursu „Wielkopolska nagroda jakości”, w kategorii średnich przedsiębiorstw. Organizatorem konkursu jest Unia Wielkopolan i Wielkopolski Instytut Jakości.

W styczniu Minister Rolnictwa – Stanisław Kalemba wizytował szkołę podstawową w Jeziorkach. Minister podarował szkole zestawy komputerów.

W styczniu w Strykowie burmistrz gminy Stęszew – Włodzimierz Pinczak, przyznał medale „Serce, myśli, czyny” dla szczególnie zasłużonych mieszkańców gminy. Nagrodzeni zostali: Hanna Słoma – w kategorii społecznik gminy, Henryk Olejniczak – w kategorii najlepszy rolnik, Marian Płóciniczak – w kategorii najlepszy przedsiębiorca, Roman Wawrzyniak oraz Bartosz Wróbel – w kategorii najlepszy sportowiec.

4 marca w sali sesyjnej Urzędu Miejskiego Gminy Stęszew odbyło się spotkanie hodowców bydła, producentów mleka gminy Stęszew, na którym wręczono puchary i dyplomy dla najlepszych producentów mleka w gminie. Pierwsze miejsce zajął Jerzy Kokociński.

SUCHY LAS

14 września w Suchym Lesie otwarto Centrum Kultury i Bibliotekę Publiczną. To jeden z największych i najnowocześniejszych tego typu obiektów w Wielkopolsce. Powierzchnia nowego obiektu wynosi 3000 m².

Otwarcie nowego Centrum Kultury i Biblioteki Publicznej w Suchym Lesie,
fol. UMiG Suchy Las

20 listopada w Suchym Lesie odbyła się debata społeczna wielkopolskiej policji pt. „Decydujemy wspólnie”. Głównym tematem był poziom bezpieczeństwa na drogach powiatu i całego województwa wielkopolskiego.

4 grudnia w Złotnikach otwarto pierwszy w gminie Suchy Las market budowlano-dekoracyjny Leroy Merlin, o łącznej powierzchni użytkowej ponad 13 tys. m². W sklepie zatrudniono około 220 osób. W obiekcie zastosowano szereg rozwiązań proekologicznych np. elewacja budynku wykonana została z elementów drewnopochodnych, natomiast jedną z jej części stanowi tzw. „ściana zielona”, którą tworzą rośliny zimozielone.

27 marca gmina Suchy Las otrzymała wyróżnienie „Lider kultury” w I edycji konkursu „Euro-Gmina, Euro-Powiat, Euro-Partner”. Patronat nad konkursem objęło między innymi Ministerstwo Gospodarki.

W czerwcu w Biedrusku zorganizowano Ogólnopolskie Seminarium Sekretarzy „Urząd przyjazny mieszkańcom”, podczas którego poruszano tematy związane z funkcjonowaniem i problemami polskich samorządów. Organizatorem konferencji było Pismo Samorządu Terytorialnego „Wspólnota”

SWARZĘDZ

14 lipca ówczesny Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – Stanisław Kalemba odwiedził Zalasewo, gdzie spotkał się z przedstawicielami organizacji rolniczych.

W sierpniu Krzysztof Paterka – niepełnosprawny sportowiec ze Swarzędza podczas pływackich Mistrzostw Świata w Montrealu, zdobył brązowy medal na dystansie 100 m stylem klasycznym.

We wrześniu zakończono I etap inwestycji drogowej – „budowę drogi łączącej drogę powiatową nr 2512 P (ul. Rabowicka) z drogą krajową nr 92 w miejscowości Jasin wraz z budową wiaduktu” i rozpoczęto realizację II etapu, przewidującą budowę skrzyżowania wraz z sygnalizacją świetlną z DK-92 i modernizację ul. Rabowickiej. Koszt budowy oszacowano na 10 mln złotych. Budowa wiaduktu umożliwi bezpośrednie połączenie swarzędzkiej strefy ekonomicznej z drogą krajową nr 92.

We wrześniu rozpoczęto rozbudowę Centrum Powiadamiania Ratunkowego przy dworcu PKP w Swarzędzu. Wyburzono stare magazyny, na miejscu których powstaną nowe garaże dla pogotowia ratunkowego, straży miejskiej oraz straży pożarnej, a także zaplecze higieniczno-sanitarne i pomieszczenie techniczne. Obiekt będzie połączony przeszklonym łącznikiem z wyremontowanym budynkiem dworca, w którym przygotowano pomieszczenia dla w/w służb.

3 września otwarto szkołę podstawową w Paczkowie. Nowy obiekt wyposażono w 10 sal lekcyjnych, salę komputerową, bibliotekę, stołówkę, szatnie oraz w kompleks boisk sportowych i salę gimnastyczną. Koszt inwestycji to 7 mln złotych.

20 września obchodzono jubileusz 50-lecia Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Swarzędzu. Z tej okazji odsłonięto pamiątkową tablicę na budynku byłego biurowca Swarzędzkich Fabryk Mebli przy ulicy Poznańskiej.

2 października Swarzędz został uhonorowany nagrodą Google eMiasto. Statuetka jest przyznawana szesnastu miastom do 100 tys. mieszkańców, w których małe i średnie przedsiębiorstwa najaktywniej korzystają z Internetu. Ranking powstał w oparciu o wyniki badań przeprowadzonych przez firmę badawczą IPSOS.

6 października Barbara Kucharska – działaczka Stowarzyszenia Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski im. Leszka Grajka oraz Warsztatów Terapii Zajęciowej w Swarzędzu, otrzymała wyróżnienie w konkursie „Signum Caritatis”. Konkurs zorganizował Caritas Archidiecezji Poznańskiej.

17 października rozpoczęto budowę skateparku przy ul. Kosynierów w Swarzędzu. Będzie to obiekt w kształcie żelbetowej niecki o powierzchni 1704,58 m² z elementami małej architektury: ławki, stojaki na rowery, kosze. Teren skateparku będzie wyposażony w kanalizację deszczową, zasilanie i oświetlenie oraz ogrodzenie. „Inwestycja to jeden z najnowocześniejszych projektów skateparków w Polsce – tzw. skatepark plaza, który polega na umiejętnym połączeniu rozwiązania parkowego o charakterze wypoczynkowym z różnymi urządzeniami do uprawiania sportu wychynowego uzupełnionymi zielenią”.

5 listopada dwór Augusta Cieszkowskiego w Wierzenicy, odbudowany w latach 2008-2012 przez państwa Lucynę, Zbigniewa, Witolda i Martę Kundzewiczów został nagrodzony w VII edycji konkursu „Na najlepszy obiekt turystyki na obszarach wiejskich w Wielkopolsce”, w kategorii obiekt bazy noclegowej o charakterze wiejskim.

14 listopada Zdzisław Schneider – olimpijczyk, zapaśnik, wieloletni trener swarzędzkiej Unii oraz Wiesław Zaporowski, nauczyciel wychowania fizycznego, działacz Szkolnego Związku Sportowego, SKS Unia Swarzędz zostali wyróżnieni tytułem „Pasjonat sportowej Polski”. Organizatorem konkursu był Klub Sportowa Polska.

23 grudnia Spółdzielnia Mieszkaniowa w Swarzędzu została uhonorowana tytułem „Zasłużony dla miasta i Gminy Swarzędz”. Spółdzielnia Mieszkaniowa w Swarzędzu, powstała w 1958 roku jak Robotnicza Spółdzielnia Mieszkaniowa, założona przez 36 pracowników Swarzędzkich Fabryk Mebli.

W styczniu gminie Swarzędz przyznano tytuł „Przyjazna gmina” 2013 w kategorii: gmina miejsko-wiejska o charakterze przemysłowo-handlowym. Organizatorem konkursu jest Forum Biznesu „Dziennik Gazeta Prawna” pod patronatem Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju.

W styczniu ukazała się publikacja „Małe kompendium wiedzy o regionalizmie swarzędzkim” autorstwa Ryszarda Karolczaka.

W marcu Kompania Piwowarska rozpoczęła użytkowanie nowego centrum dystrybucji piwa w Swarzędzu. Powierzchnia hali dystrybucyjnej to około 20 tys. m². W centrum zatrudnienie znajdzie około 100 osób.

8 kwietnia w Swarzędzu w holu ratusza otwarto wystawę pt. „Poznaj swojego sąsiada”. Organizatorem ekspozycji jest Stowarzyszenie Społeczności Romskiej z siedzibą w Swarzędzu. Wystawa prezentuje historię i kulturę Romów.

27 maja Burmistrz Miasta i Gminy Swarzędz, Anna Tomicka została odznaczona Srebrnym Krzyżem Zasługi. Prezydent RP Bronisław Komorowski uhonorował samorządowców za „wybitne zasługi dla rozwoju samorządu terytorialnego w Polsce”

6 czerwca podpisano porozumienie o współpracy między 31 Bazą Lotnictwa Taktycznego Poznań – Krzesiny a Zespołem Szkół nr 1 im. Powstańców Wielkopolskich w Swarzędzu, którego organem prowadzącym jest Powiat Poznański. W ramach porozumienia „31 Baza Lotnictwa Taktycznego udzieli szkole wsparcia w prowadzeniu działań edukacyjnych poprzez umożliwienie uczniom uczestnictwa w przedsięwzięciach przybliżających specyfikę zawodu żołnierza w zakresie logistyki, informatyki i techniki”.

26 czerwca w Swarzędzu gościła niderlandzka para królewska: król Willem-Alexander i królowa Maxima. Wizyta była związana z obchodami drugiej rocznicy funkcjonowania wahadłowego połączenia kolejowego między Swarzędzem a Rotterdamem. Para królewska wizytowała również Centrum Logistyczne Clip w Swarzędzu

TARNOWO PODGÓRNE

W lipcu Urząd Gminy Tarnowo Podgórne uzyskał tytuł Lidera Programu Kompleksowego Zarządzania Jakością oraz wyróżnienie znakiem Wielkopolska Jakość, otrzymując tym samym Certyfikat Europejskiego Systemu Wyróżnień i Nagród Jakości. Nagrodę przyznano za osiągnięcia w doskonaleniu zarządzania zgodnie z modelem EFQM. Nagrodę przyznał Wielkopolski Instytut Jakości.

W październiku na terenie Gminy Tarnowo Podgórne rozpoczęła działalność pierwsza wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „BliskoWas.pl”. Zatrudnienie w spółdzielni znajdą osoby zagrożone wykluczeniem zawodowym tj. bezrobotne i niepełnosprawne.

10 września w gminie Tarnowo Podgórne zainaugurowano realizację programu „Biznes-Inwestycje-Rozwój”. Celem programu jest „promowanie klimatu sprzyjającego rozwijaniu przedsiębiorczości oraz promocja naszych terenów inwestycyjnych”. Była to wspólna inicjatywa gminy Tarnowo Podgórne, World Trade Center Poznań i Uniwersytetu Skutecznego Biznesu, działającego w ramach WTC.

18 października wmurowano kamień węgielny pod Tarnowskie Termy. Obiekt będzie się składał z basenu głównego o długości 25 m, 6-torowego basenu z ciepłą wodą do nauki pływania oraz z całorocznego zewnętrznego basenu połączanego z jednym z basenów znajdujących się pod dachem. W basenach wykorzystane będą wody geotermalne o temperaturze 45,7°C, czerpane z głębokości 1200 metrów.

Wmurowanie kamienia węgielnego pod budowę Tarnowskich Term,
fot. Archiwum UG Tarnowo Podgórne

26 października w hali sportowej Ośrodka Sportu i Rekreacji w Tarnowie Podgórnym odbyły się zawody o I Puchar Starosty Poznańskiego w Szpadzie Dziewcząt i Chłopców.

29 października w Jankowicach odbyło się uroczyste zawieszenie wiechy nad nową częścią centrum dystrybucyjnego firmy Lidl. Powiększony obiekt będzie największym w Europie centrum firmy. Po zakończeniu rozbudowy obiekt będzie miał powierzchnię około 55 tys. m². W instalacji chłodniczej zastosowane będą naturalne środki chłodnicze, które nie mają negatywnego wpływu na środowisko.

17 listopada Wytwórnia Artykułów z Gumy i Silikonu Wojciecha Janczewskiego z Baranowa została wyróżniona za „starania na rzecz stałego podnoszenia standardów produkcji i warunków pracy w przedsiębiorstwie” w XV edycji konkursu „Wielkopolska nagroda jakości”. Organizatorem konkursu jest Unia Wielkopolan i Wielkopolski Instytut Jakości.

25 listopada wójt Tranowa Podgórnego – Tadeusz Czajka odebrał tytuł i statuetkę „Symbol Polskiej Samorządności”, przyznany Gminie Tarnowo Podgórne. Organizatorem konkursu jest redakcja „Monitora Rynkowego” Gazety Prawnej, a jego „celem jest budowanie wizerunku w oparciu o najbardziej reprezentatywne aspekty działalności”.

1 stycznia rozdano nagrody wójta gminy Tarnowo Podgórne „Tarnowski lew”. Laureatami konkursu zostali: Tomasz Cichoński – Prezes Zarządu Andreas Stihl – za „polskiego menedżera zagranicznej marki”, Tarnowskie Stowarzyszenie Przedsiębiorców „za rozwijanie idei przedsiębiorczości” oraz amerykańska firma Amazon „za trafny wybór”.

8 lutego w Sadach odbyło się uroczyste wmurowanie kamienia węgielnego pod budowę centrum logistycznego dla firmy Amazon. Amerykańska firma już w październiku rozpoczęła realizację inwestycji. Firma zatrudni 2000 pracowników, a w okresach przedsięwzięczych zapewni 3000 dodatkowych miejsc pracy dla pracowników tymczasowych. W ramach inwestycji inwestor wybuduje pełen węzeł drogowy na drodze krajowej nr 92 wraz z wiaduktem nad tą drogą. Łączny koszt inwestycji to około 125 mln euro.

Wmurowanie kamienia węgielnego pod budowę centrum logistycznego dla firmy Amazon, fot. *Archiwum UG Tarnowo Podgórne*

27 marca w Przeźmierowie, przy ul. Ogrodowej 13 wmurowano kamień węgielny pod Centrum Kultury Przeźmierowo. Budowa Centrum Kultury Przeźmierowo jest finansowana ze środków budżetu Gminy Tarnowo Podgórne. Koszt budowy oszacowano na około 5 803 113,13 złotych. Powierzchnia zabudowy wynosi 949,80 m².

10 kwietnia firma Lidl Polska Sklepy Spożywcze Sp. z o. o. otrzymała wyróżnienie w XXI edycji konsumenckiego konkursu jakości produktów i usług „Najlepsze w Polsce”. Wyróżnienie przyznano za „wysokiej jakości usługi handlowe dla ludności na poziomie europejskim”. Organizatorem konkursu jest Towarzystwo im. Hipolita Cegielskiego.

W maju w Swadzimiu rozpoczęto budowę Centrum Dystrybucyjno-Magazynowego firmy Intermarche. Zaplanowano wybudowanie hali wysokiego składowania o powierzchni 70000 m² oraz trzykondygnacyjnego biurowca o powierzchni 9 000 m². W centrum powstanie ok 1000 miejsc pracy.

3 czerwca gmina Tarnowo Podgórne, Dalkia Poznań oraz Tarnowska Gospodarka Komunalna TP-KOM podpisały porozumienie, którego zadaniem jest zaplanowanie działań zmierzających do efektywnego wykorzystania wód geotermalnych znajdujących się na terenie gminy do celów ciepłowniczych.

ŹRÓDŁA

„ABC Kostrzyńskie”, „Biuletyn Powiatu Poznańskiego”, „Biuletyn Pobiedziski”, „Biuletyn Samorządowy Miasta i Gminy Murowana Goślina”, „Echo Dopiewa”, „Gazeta Mosińsko-Puszczykowska”, „Gazeta Sucholeska”, „Gazeta Wyborcza”, „Goniec Dopiewski”, „Informator Miasta Luboń”, „I wiesz więcej Biuletyn Informacyjny Urzędu Gminy Czerwonak”, „Kosynier Bukowski”, „Kronika Wielkopolski”, „Kórnicanin”, „Kurier Puszczykowski”, „Magazyn Swarzędzki”, „Merkuriusz Mosiński”, „Prosto z Ratusza”, „Polska Głos Wielkopolski”, „Rokickie Wiadomości”, „Samorząd”, „Sąsiadka czytaj”, „Tygodnik Swarzędzki”, „Wieści lubońskie”

Kórnik, fot. Archiwum Starostwa Powiatowego w Poznaniu

PRZEGLĄD NOWOŚCI WYDAWNICZYCH O POWIECIE POZNAŃSKIM

Witold Gostyński

Dolina Samy – przewodnik turystyczny, pod red. Pawła Mordala, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Dolina Samy, 2013, 122 s.

Region Doliny Samy położony jest na Wysoczyźnie Poznańskiej, na północny-zachód od Poznania; na terenie powiatu poznańskiego (gminy Rokietnica i Tarnowo Podgórne) oraz szamotulskiego (gminy Kaźmierz, Szamotuły, Obrzycko). W części ogólnej przewodnika omówiono dzieje, przyrodę oraz szlaki turystyczne. Druga część, ilustrowana licznymi fotografiami, zawiera opis miejscowości Doliny Samy, w porządku alfabetycznym od Baborowa (gmina Szamotuły) po Żydowo (gmina Rokietnica). Uzupełnieniem publikacji są informacje praktyczne i bibliografia. Wydawcą publikacji jest stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Dolina Samy, które powstało w 2008 roku w celu wykorzystania możliwości finansowania obszarów wiejskich ze środków Programu LEADER. W ramach programu wydano także mapę *Szlaki turystyczne Doliny Samy*, opisującą szlaki piesze, rowerowe w regionie.

Marlena Giżycka, Tomasz M. Sobalak, *Śladami wiary po Puszczy Zielonka. Przewodnik*, Związek Międzygminny „Puszcza Zielonka”, Murowana Goślina 2013, 126 s.

Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka położony jest na północny-wschód od Poznania, na terenie gmin: Czerwonak, Kiszkowo, Murowana Goślina, Pobiedziska i Skoki. W swej głównej części przewodnik przedstawia sanktuaria w Dąbrówce Kościelnej i Owińskach, świątynie na szlaku kościołów drewnianych, szlaku cysterskim i szlaku św. Jakuba, pozostałe kościoły oraz kościoły, których dziś nie ma. Osobne rozdziały poświęcono: kapliczkom i figurom przydrożnym, krzyżom oraz cmentarzom. Uzupełnieniem przewodnika są legendy i modlitwy, mapy, barwne fotografie oraz wykaz ważniejszej literatury.

Ryszard Karolczak, *Małe kompendium wiedzy o regionalizmie swarzędzkim*, Towarzystwo Miłośników Ziemi Swarzędzkiej, Swarzędz 2013, 137 s.

Lokalny ruch regionalizmu ziemi swarzędzkiej ma już 30-letnią tradycję. Działalność rozpoczęło Swarzędzkie Towarzystwo Kulturalne; od roku 1994 kontynuuje ją Towarzystwo Miłośników Ziemi Swarzędzkiej. Prezentując działalność towarzystw społecznego ruchu regionalizmu, w publikacji przypomniano istotę tzw. „małej ojczyzny”. Osobny rozdział poświęcono przedstawieniu historii Swarzędza i ziemi swarzędzkiej „od zarania dziejów do czasów współczesnych”. Dalej opisane zostały kierunki i formy działania stowarzyszeń regionalnych: Swarzędzkiego Towarzystwa Kulturalnego, Towarzystwa Miłośników Ziemi Swarzędzkiej, Klubu Swarzędzan i Koła Pamięci Powstania Wielkopolskiego oraz innych instytucji ziemi swarzędzkiej. Publikacja ilustrowana jest archiwalnymi i współczesnymi fotografiami oraz wyposażona w bibliografię i załączniki stanowiące istotny materiał do treści zawartych w poszczególnych rozdziałach. Publikacja powstała pod patronatem Spółdzielni Mieszkaniowej w Swarzędzu z okazji 55 rocznicy jej utworzenia.

Róża Kašinowska, *Pałac w Konarzewie*, Fundacja Zakłady Kórnickie, Kórnik 2013, 236 s.

Pałac w Konarzewie znajduje się w najbliższym sąsiedztwie Poznania, w gminie Dopiewo. Od połowy XVII wieku wieś należała do Radomickich, a Andrzej Radomicki – starosta osiecki wybudował w Konarzewie piękny barokowy pałac, który w stosunkowo mało zmienionym stanie zachował się do dzisiaj. Konarzewo z rąk Radomickich drogą dziedziczenia dostało się Działyńskim; później właścicielami Konarzewa zostali Dzieduszyccy i Czartoryscy. Książka przedstawia fazy budowy i przebudowy przez kolejnych właścicieli; w osobnym rozdziale opisano otoczenie pałacu: dziedziniec, ogrody i folwark. Wiele miejsca autorka poświęca właścicielom i mieszkańcom pałacu. W formie aneksów dołączono spisy inwentarza pokazujące sposób urządzenia rezydencji. Uzupełnieniem publikacji są również tablice genealogiczne, indeksy nazwisk i miejscowości, bibliografia oraz streszczenie w języku angielskim. Książka ilustrowana jest archiwalnymi i współczesnymi fotografiami oraz planami i rzutami.

Księgi i Sztuka. Dziedzictwo po Edwardzie i Atanazym Raczyńskich, projekt katalogu: Monika Dolata, Biblioteka Raczyńskich, Poznań 2013, 87 s.

Biblioteka Raczyńskich otwarta 1829 roku była ostoją i symbolem kultury polskiej pod zaborem pruskim. Zaczątek księgozbioru stanowiło kilkanaście tysięcy tomów ofiarowanych przez jej fundatora Edwarda

Raczyńskiego z Rogalina. Był to pierwszy w Polsce gmach zbudowany wyłącznie dla celów bibliotecznych. W czerwcu 2013 roku oddano do użytku nowy gmach biblioteki połączony ze starym. Z tej okazji zorganizowano wystawę przedstawiającą dziedzictwo po Edwardzie i Atanazym Raczyńskich. Towarzysząca wystawie publikacja, oprócz bogato ilustrowanego katalogu wystawy, zawiera szkice: *Edward Raczyński i zarys dziejów jego fundacji* (Agnieszka Buszko) oraz *Atanazy hrabia Raczyński i jego kolekcja dzieł sztuki* (M. Piotr Michałowski). Publikacja ukazała się także w języku angielskim i niemieckim.

Naturalnie dookoła Poznania, Wydział Promocji Starostwa Powiatowego w Poznaniu, Poznań 2013, 14 s.

„Naturalnie dookoła Poznania” to produkt turystyczny promowany przez Powiat Poznański, który łączy ze sobą tradycje i zwyczaje powiatu; m.in. Rumpuć Rokietnicki (Rokietnica), Piknik Cysterski – Konwencjonalia (Owińska) czy Retro Show (Szreniawa).

Książeczka kulinarna przedstawia sześć potraw związanych z tym produktem: bambrzok, rokiетnicki rumpuć, pierniki na potażu, pyry z gziem, szare kluchy, plynclze.

Rogaliński Park Krajobrazowy, Daunpol Sp. z o.o., na zlecenie Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego, Warszawa–Poznań 2013.

Rogaliński Park Krajobrazowy położony jest na południe od Poznania w granicach gmin: Kórnik, Mosina, Brodnica i Śrem. Mapa w skali 1:40 000 uzupełniona jest opisem krajoznawczym, przedstawiającym obok podstawowych informacji o Parku także jego walory przyrodnicze, kulturowe i turystyczne.

Armin Mikos von Rohrscheidt, *Szlak Piastowski w przebudowie. Struktura, zarządzanie, oferta kulturowo-turystyczna*, Proksenia, Kraków 2013, 446 s.

Przebiegający także przez miejscowości powiatu poznańskiego, Szlak Piastowski swą tradycją sięga początków XX wieku. Ukazuje on dziedzictwo kulturowe związane z tworzeniem państwa polskiego. Obszerne opracowanie przedstawia zmieniający się w czasie przebieg szlaku od koncepcji J. Kilarskiego z 1938 roku po najnowszą koncepcję rekomendowaną przez powołaną w 2011 roku Radę Programowo-Naukową ds. Szlaku Piastowskiego. Publikacja przedstawia metodykę badań przestrzeni i obiektów szlaku oraz korzystających z niego turystów. Wyniki tych

badan posłużyły do określenia propozycji modyfikacji i korekty systemu a także do sformułowania zaleceń szczegółowych i koncepcji zarządzania. Uzupełnieniem książki są: bogata bibliografia oraz załączniki zawierające kwestionariusze przeprowadzonych audytów i ich wyniki.

Służebnica Boża Jadwiga z Działyńskich Zamoyska mówi do nas, wybór tekstów Władysław Chałupka, nakładem parafii rzymskokatolickiej pw. Wszystkich Świętych w Kórniku, Kórnik 2013, 100 s.

We wprowadzeniu do książki *Służebnica Boża Jadwiga Zamoyska – wzór na dzisiejsze czasy* przedstawiono sylwetkę silnie związanej z Kórnikiem polskiej działaczki społecznej. Była córką Tytusa Działyńskiego i żoną Władysława Zamoyskiego. W Kórniku założyła „szkołę domowej pracy kobiet” zwaną Zakładem Kórnickim, która miała służyć przygotowaniu Polek do pełnienia obowiązków „chrześcijańskich, narodowych i domowych”. W czerwcu 1931 roku Kuria Metropolitalna w Poznaniu zezwoliła na nazywanie Jadwigi służebnicą Bożą; w 2012 roku podjęto przerwane po wojnie starania o jej beatyfikację. Podstawową część publikacji stanowią fragmenty książek Jadwigi Zamoyskiej poświęconych tematyce religijno-wychowawczej, które tłumaczone na wiele języków przyniosły jej sławę w całej Europie. Publikację uzupełniają akwarele namalowane przez Jadwigę Zamoyską.

Zbigniew Szmidt, *Wielka pętla Wielkopolski. Poznań, Puszczykowo, Mościna, Śrem, Czerwonak*, Wielkopolska Organizacja Turystyczna, Poznań 2013, 12 s.

Wielka pętla Wielkopolski to liczący prawie 700 km szlak wodny prowadzący przez województwa: wielkopolskie, lubuskie i kujawsko-pomorskie i łączący drogi wodne Polski z siecią dróg wodnych Europy. Informator omawia miejscowości i atrakcje turystyczne położone wzdłuż Warty na terenie powiatu poznańskiego: od Rogalina po Murowaną Goślinę. Opis krajoznawczy uzupełniony jest informacjami praktycznymi oraz barwnymi zdjęciami.

Paweł Śliwa (tekst i zdjęcia), *Przyroda Ziemi Pobiedziskiej*, Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań 2013, 120 s.

Gmina Pobiedziska leży w centralnej części Pojezierza Wielkopolskiego, w powiecie poznańskim. Mimo przekształceń środowiska i rozwoju gospodarczego ziemia pobiedziska zachowała wiele naturalnego uroku i pozostaje interesująca dla miłośników przyrody. Książka pokazuje i przybliża piękno ziemi pobiedziskiej, jej krajobrazów, siedlisk przyrod-

nicznych oraz bogatego świata roślin i zwierząt. W kolejnych rozdziałach omówiono środowisko geograficzne, szatę roślinną, świat zwierząt oraz przedstawiono formy ochrony przyrody: parki krajobrazowe, pomniki i rezerваты przyrody oraz obszary „Natura 2000”. Na wyklejkach okładki umieszczono mapę przyrodniczą gminy Pobiedziska.

Wielkopolska OK! Fundusze Europejskie – dla rozwoju innowacyjnej Wielkopolski, koncepcja Jerzy Gontarz, redakcja Joanna Gontarz, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Poznań 2013, 145 s.

Publikacja przedstawia efekty realizacji Wielkopolskiego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 pogrupowane w pięciu rozdziałach odpowiadających cechom Wielkopolan a równocześnie różnym dziedzinom wykorzystania funduszy europejskich: przedsiębiorczy, otwarci, naturalni, prospołeczni i gościnni; pozwala to poznać inwestycje zarówno z perspektywy osób, które przy nich pracują, jak i tych, które z nich korzystają. Każdy z bogato ilustrowanych rozdziałów wyposażony jest w mapki rozmieszczenia inwestycji (wśród nich 13 z terenu powiatu poznańskiego).

Jadwiga Zamoyska w domu rodzinnym i na emigracji. Wspomnienia część I, Fundacja Zakłady Kórnickie, Kórnik 2013, 208 s.

Wprowadzenie do wspomnień stanowi esej o rękopisie *Wspomnień*, który znajduje się w zbiorach Biblioteki Kórnickiej PAN.

Jadwiga Zamoyska – córka Adama Tytusa Działyńskiego z Kórnik, po wyjściu za mąż Władysława Zamoyskiego zamieszkała w Paryżu, gdzie pomagała mężowi w jego działalności politycznej. Po śmierci męża pozostała na emigracji i postanowiła resztę życia poświęcić pracy dla kraju, jednak po odziedziczeniu przez syna Władysława dóbr kórnickich powróciła do Kórnik i pomagała mu w zarządzaniu majątkiem. Publikacja obejmuje pierwsze trzy zeszyty wspomnień i uzupełniona jest indeksami nazwisk i miejscowości. Do książki dołączona jest płyta z cyklem emitowanych przez radio Emaus audycji o Zamoyskiej.

„Zeszyty Swarzędzkie” nr 4, redaktor naczelny Arkadiusz Małyszka, Urząd Miasta i Gminy w Swarzędzu, Swarzędz 2013, 197 s.

Rocznik regionalny zawiera m.in. artykuły: *W trosce o ład przestrzenny gminy* (Danuta Wereszczyńska-Choryńska, Piotr Choryński), *Nazwy wodne w Swarzędzu* (Antoni Kobza), *Miasto i jezioro – szkic do dziejów współistnienia* (Witold Garbaczewski), *Zmiany na rynku pracy w gminie* (Barbara Czachura). Ponadto w numerze *Varia*, *Kronika i Kalendarium*, omówienie wydawnictw o regionie oraz przedstawienie autorów numeru.

